HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea)

25 iunie 2010 *

În cauza T-66/01,

Imperial Chemical Industries Ltd, fostă Imperial Chemical Industries plc**,** cu sediul în Londra (Regatul Unit), reprezentată inițial de domnii D. Vaughan, D. Anderson, QC, de doamna S. Lee, barrister, de doamnele S. Turner, S. Berwick și de domnul R. Coles, solicitors, și ulterior de domnul Vaughan, de doamnele Lee și Berwick și de doamna S. Ford, barrister,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de domnii J. Currall și P. Oliver, în calitate de agenți, asistați de domnii J. Flynn, QC, și C. West, barrister,

pârâtă,

* Limba de procedură: engleza.

având ca obiect, cu titlu principal, o cerere de anulare a Deciziei 2003/7/CE a Comisiei din 13 decembrie 2000 privind o procedură de aplicare a articolului 82 [CE] (cazul COMP/33.133 – D: Carbonat de sodiu – ICI) (JO 2003, L 10, p. 33) și, cu titlu subsidiar, o cerere de anulare sau de reducere a amenzii aplicate reclamantei,

TRIBUNALUL (Camera a șasea),

compus din domnii A. W. H. Meij, președinte, V. Vadapalas (raportor) și A. Dittrich, judecători,

grefier: doamna K. Pocheć, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 26 iunie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

1 Reclamanta, Imperial Chemical Industries Ltd, fostă Imperial Chemical Industries plc, este o societate de drept al Regatului Unit care își desfășoară activitatea în sectorul chimiei. La momentul faptelor, aceasta producea în special carbonat de sodiu.

2 Carbonatul de sodiu este fie prezent în natură, sub forma mineralului numit trona (soda naturală), fie obținut printr-un procedeu chimic (soda sintetică). Soda naturală este obținută prin măcinarea, purificarea și calcinarea tronei. Soda sintetică este rezultată din reacția sării obișnuite și a calcarului prin procedeul amoniacal, „amoniac-sodă", conceput de frații Solvay în 1863.

3 În aprilie 1989, în temeiul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), în versiunea aplicabilă la momentul faptelor, Comisia Comunităților Europene a efectuat investigații la diferiți producători de carbonat de sodiu din Comunitate.

4 La 19 iunie 1989, în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, Comisia a adresat reclamantei o solicitare de informații, la care aceasta a răspuns la 14 septembrie 1989.

5 La 19 februarie 1990, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17, Comisia a decis să inițieze din oficiu o procedură împotriva reclamantei, a Solvay și a Chemische Fabrik Kalk (denumită în continuare „CFK").

6 La 13 martie 1990, Comisia a adresat reclamantei, Solvay și CFK o comunicare privind obiecțiunile. Fiecare societate a primit doar partea sau părțile din comunicarea privind obiecțiunile referitoare la încălcările care o priveau, la care au fost anexate elementele de probă incriminatorii.

7 Comisia a constituit un singur dosar pentru toate încălcările avute în vedere de comunicarea privind obiecțiunile.

8 În ceea ce privește prezenta cauză, în titlul V din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a concluzionat că reclamanta abuzase de poziția dominantă pe care o deținea pe piața carbonatului de sodiu din Regatul Unit.

9 La 31 mai 1990, reclamanta și-a prezentat observațiile scrise ca răspuns la obiecțiunile reținute de Comisie. Aceasta a fost audiată de Comisie la 26 și 27 iunie 1990.

10 La 19 decembrie 1990, Comisia a adoptat Decizia 91/300/CEE privind o procedură de aplicare a articolului [82 CE] (IV/33.133 – D: Carbonat de sodiu – ICI) (JO 1991, L 152, p. 40). În această decizie, notificată reclamantei prin scrisoarea din 1 martie 1991, Comisia a constatat că „[reclamanta a încălcat] dispozițiile articolului [82 CE],

cu aproximație din 1983 [și] până în prezent, printr-un comportament care a urmărit excluderea sau limitarea foarte accentuată a concurenței și care a constat în [...] acorda[rea] de reduceri substanțiale și de alte stimulente financiare în raport cu un tonaj marginal, astfel încât să asigure aprovizionarea clientului [de la reclamantă] pentru totalitatea sau pentru cea mai mare parte a necesităților sale[,] în asigura[rea] acordului clienților de a se aproviziona [de la reclamantă] pentru a acoperi totalitatea sau cvasitotalitatea necesităților acestora sau de a-și restrânge achizițiile de la concurenți la o cantitate determinată [și], cel puțin într-un caz, în condiționa[rea] acordării reducerilor și a altor avantaje financiare de acordul clientului de a se aproviziona [de la reclamantă] pentru totalitatea necesităților sale".

11 Potrivit articolului 3 din Decizia 91/300, „[p]entru încălcarea [constatată], s[-a] aplic[at] [reclamantei] o amendă de [zece] milioane ECU".

12 În aceeași zi, Comisia a adoptat Decizia 91/297/CEE privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (IV/33.133 – A: Carbonat de sodiu – Solvay, ICI) (JO 1991, L 152, p. 1), în care a constatat că „Solvay și [reclamanta] [au încălcat] dispozițiile articolului [81 CE] prin participarea, de la 1 ianuarie 1973 [și] cel puțin până la inițierea prezentei proceduri, la o practică concertată prin care și-au limitat vânzările de sodă în Comunitate la fiecare dintre piețele lor interne, și anume, în privința Solvay, Europa de Vest continentală și, în privința [reclamantei], Regatul Unit și Irlanda". Atât Solvay, cât și reclamanta au fost obligate la plata unei amenzi de 7 milioane ECU.

13 Pe de altă parte, în aceeași zi, Comisia a adoptat Decizia 91/298/CEE privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (IV/33.133 – B: Carbonat de sodiu – Solvay, CFK) (JO 1991, L 152, p. 16), în care a constatat că „Solvay și CFK [au încălcat] dispozițiile articolului [81 CE] prin participarea, cu aproximație din 1987 [și] până în prezent, la un acord de împărțire a piețelor prin care Solvay garanta CFK un tonaj anual minim de vânzări de sodă în Germania, calculat prin raportare la vânzările

realizate de CFK în 1986, și despăgubea CFK pentru orice deficit, prin cumpărarea tonajelor necesare pentru a-și aduce vânzările la minimul garantat". Solvay și CFK au fost obligate la plata unei amenzi de 3 milioane ECU și, respectiv, de 1 milion ECU.

14 În plus, în aceeași zi Comisia a adoptat Decizia 91/299/CEE privind o procedură de aplicare a articolului [82 CE] (IV/33.133 – C: Carbonat de sodiu – Solvay) (JO 1991, L 152, p. 21), în care a constatat că „Solvay [a încălcat] dispozițiile articolului [82 CE], cu aproximație din 1983 [și] până în prezent, printr-un comportament care a urmărit excluderea sau limitarea foarte accentuată a concurenței și care a constat în […] încheie[rea] cu clienții a unor acorduri prin care îi obligă să se aprovizioneze de la Solvay pentru totalitatea sau pentru o foarte mare parte din necesitățile lor de sodă pe o perioadă nedeterminată sau excesiv de lungă[,] în acorda[rea] de reduceri substanțiale și de alte stimulente financiare în raport cu un tonaj marginal care depășește tonajul contractual de bază al clientului, astfel încât să asigure aprovizionarea acestuia de la Solvay pentru totalitatea sau pentru cea mai mare parte a necesităților sale [și] în condiționa[rea] acordării reducerilor de acordul clientului de a se aproviziona [de la] Solvay pentru totalitatea necesităților sale". Solvay a fost obligată la plata unei amenzi de 20 de milioane ECU.

15 La 2 mai 1991, Solvay a solicitat anularea Deciziilor 91/297, 91/298 și 91/299. La 14 mai 1991, reclamanta a introdus la Tribunal acțiuni având ca obiect o cerere de anulare a Deciziilor 91/297 și 91/300.

16 Prin Hotărârea din 29 iunie 1995, ICI/Comisia (T-37/91, Rec., p. II-1901, denumită în continuare „Hotărârea ICI II"), Tribunalul s-a pronunțat în sensul că motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare în ceea ce privește accesul la dosar trebuia respins în totalitate înainte de anularea Deciziei 91/300 pentru faptul că autentificarea deciziei respective fusese efectuată după notificarea acesteia, ceea ce constituia o încălcare a unei norme fundamentale de procedură în sensul articolului 230 CE.

17 În aceeași zi, Tribunalul a anulat deopotrivă Decizia 91/297 (Hotărârea Solvay/Comisia, T-30/91, Rec., p. II-1775, denumită în continuare „Hotărârea Solvay I", și Hotărârea ICI/Comisia, T-36/91, Rec., p. II-1847, denumită în continuare „Hotărârea ICI I"), în măsura în care această decizie privește reclamantele din cele două cauze, pentru încălcarea dreptului de acces la dosar. Pe de altă parte, Tribunalul a anulat Decizia 91/298 (Hotărârea Solvay/Comisia, T-31/91, Rec., p. II-1821, denumită în continuare „Hotărârea Solvay II"), în măsura în care privește Solvay, precum și Decizia 91/299 (Hotărârea Solvay/Comisia, T-32/91, Rec., p. II-1825, denumită în continuare „Hotărârea Solvay III"), ca urmare a autentificării nelegale a deciziilor atacate.

18 Prin cererile introductive depuse la grefa Curții la 30 august 1995, Comisia a formulat recursuri împotriva Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus, și a Hotărârilor Solvay II și Solvay III, punctul 17 de mai sus.

19 Prin Hotărârile din 6 aprilie 2000, Comisia/ICI (C-286/95 P, Rec., p. I-2341), și Comisia/Solvay (C-287/95 P și C-288/95 P, Rec., p. I-2391), Curtea a respins recursurile formulate împotriva Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus, și împotriva Hotărârilor Solvay II și Solvay III, punctul 17 de mai sus.

20 Marți, 12 decembrie 2000, o agenție de presă a publicat un comunicat de presă cu următorul cuprins:

„Comisia Europeană va aplica miercuri o amendă societăților din industria chimică Solvay SA și Imperial Chemical Industries plc […] pentru încălcarea dreptului concurenței al Uniunii Europene, a declarat marți un purtător de cuvânt.

Amenzile pentru pretinsul abuz de poziție dominantă pe piața carbonatului de sodiu au fost aplicate inițial acum zece ani, însă acestea au fost anulate de cea mai înaltă Curte europeană pentru motive de procedură.

Comisia va adopta din nou aceeași decizie miercuri, însă într-o formă corectă, a declarat purtătorul de cuvânt.

Societățile nu au contestat niciodată fondul deciziei. Vom adopta din nou aceeași decizie, a declarat acesta."

21 La 13 decembrie 2000, Comisia a adoptat Decizia 2003/7/CE privind o procedură de aplicare a articolului 82 [CE] (COMP/33.133 – D: Carbonat de sodiu – ICI) (JO 2003, L 10, p. 33, denumită în continuare „decizia atacată").

22 În aceeași zi, Comisia a adoptat atât Decizia 2003/5/CE privind o procedură de aplicare a articolului [81] CE (COMP/33.133 – B: Carbonat de sodiu – Solvay, CFK) (JO 2003, L 10, p. 1), cât și Decizia 2003/6/CE privind o procedură de aplicare a articolului [82] CE (cazul COMP/33.133 – C: Carbonat de sodiu – Solvay) (JO 2003, L 10, p. 10).

23 Partea dispozitivă a deciziei atacate are următorul cuprins:

„*Articolul 1*

[Reclamanta] a încălcat dispozițiile articolului [82 CE] cu aproximație din 1983 și cel puțin până la sfârșitul anului 1989 printr-un comportament care a urmărit excluderea sau limitarea foarte accentuată a concurenței și care a constat în:

(a) acordarea de rabaturi substanțiale și de alte stimulente financiare privind tonajul marginal astfel încât […] clientul să se aprovizioneze [de la reclamantă] pentru totalitatea sau pentru cea mai mare parte a necesităților sale;

(b) obținerea acordului clientului de a se aproviziona [de la reclamantă] pentru a acoperi totalitatea sau cvasitotalitatea necesităților sale sau de a-și restrânge achizițiile de la concurenți la o cantitate determinată;

(c) cel puțin într-un caz, condiționarea acordării reducerilor și a altor avantaje financiare de acordul clientului de a se aproviziona [de la reclamantă] pentru totalitatea necesităților sale.

Articolul 2

Pentru încălcarea prevăzută la articolul 1 se aplică [reclamantei] o amendă de [zece] milioane de euro.

[…]"

24 Decizia atacată este redactată practic în aceiași termeni ca Decizia 91/300. Comisia a efectuat doar anumite modificări de ordin redacțional și a adăugat o nouă

parte, intitulată „Procedurile în fața Tribunalului de Primă Instanță și a Curții de Justiție”.

25 În această nouă parte a deciziei atacate, referindu-se la Hotărârea Tribunalului din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, Rec., p. II-931, denumită în continuare „Hotărârea PVC II a Tribunalului”), Comisia a considerat că avea „dreptul să adopte [din] nou o decizie care fusese anulată doar pentru vicii de procedură, fără să mai fie inițiată o nouă procedură administrativă”, și că nu „avea obligația să organizeze o nouă audiere dacă textul noii decizii nu [conținea] alte obiecțiuni decât cele formulate în prima decizie” [considerentul (164)].

26 În decizia atacată, Comisia a precizat deopotrivă că termenul de prescripție trebuia prelungit cu perioada în care acțiunea împotriva Deciziei 91/300 era în curs de soluționare la Tribunal și la Curte, în temeiul articolului 3 din Regulamentul (CEE) nr. 2988/74 al Consiliului din 26 noiembrie 1974 privind termenele de prescripție a acțiunilor și a aplicării sancțiunilor conform normelor Comunității Economice Europene privind transporturile și concurența (JO L 319, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 1, p. 78) [considerentele (169) și (170)]. Astfel, având în vedere împrejurările din cauză, Comisia a considerat că obligația de a adopta o nouă decizie subzista până la sfârșitul anului 2003 [considerentul (172)]. În plus, Comisia a arătat că dreptul la apărare nu este încălcat dacă noua decizie ar fi adoptată într-un termen rezonabil [considerentul (164)].

27 Referitor la încălcarea propriu-zisă, în decizia atacată, Comisia a arătat că „piața produsului și piața geografică în raport cu care [trebuia] apreciată puterea economică a reclamantei [era] piața sodei din Regatul Unit” [considerentul (125)].

28 În vederea aprecierii puterii de piață a reclamantei în cadrul prezentei cauze, Comisia a arătat că reclamanta deținea în mod tradițional o cotă de piață superioară pragului de 90 % pe piața relevantă pe întreaga perioadă analizată, ceea ce constituia, în sine, un indiciu doveditor al unui grad semnificativ de putere de piață [considerentul (127)]. În continuare, Comisia a examinat factorii economici pertinenți și, pe baza acestora, a concluzionat în decizia atacată că, în toate momentele esențiale, reclamanta ocupase o poziție dominantă în sensul articolului 82 CE [considerentele (128)-(136)].

29 În ceea ce privește abuzul de poziție dominantă, în decizia atacată, Comisia a arătat că reclamanta pusese în aplicare o „practică constând în legarea" clienților săi prin intermediul unui anumit număr de mecanisme care, în ansamblu, urmăreau același obiectiv de excludere [considerentul (138)]. Cu privire la acest aspect, în considerentul (139) al deciziei atacate, Comisia a arătat că reducerile privind tonajul marginal urmăreau excluderea concurenței efective prin următoarele mijloace:

— stimularea consumatorilor să cumpere de la reclamantă tonajul marginal pe care ar putea să îl procure de la un al doilea furnizor;

— minimizarea sau neutralizarea impactului concurențial al General Chemical prin menținerea prezenței sale pe piață, în termeni de preț, de cantități și de clienți, în cadrul unor limite care să garanteze menținerea monopolului efectiv al reclamantei;

— eliminarea Brenntag de pe piață sau cel puțin reducerea la minimum a efectului concurențial al acesteia;

— reducerea la minimum a riscului de orientare a clienților către alte surse de aprovizionare;

— menținerea sau consolidarea monopolului virtual al reclamantei pe piața sodei din Regatul Unit.

30 În plus, în considerentul (147) al deciziei atacate, Comisia a precizat că „acordurile încheiate de [reclamantă] cu marii săi clienți indicau faptul că aceștia erau legați de reclamantă pentru cvasitotalitatea necesităților lor (și, cel puțin într-un caz, pentru totalitatea acestora), în timp ce efectul concurențial al altor furnizori era redus la minimum".

31 Comisia a precizat în decizia atacată și că alte stimulente financiare consolidau poziția dominantă a reclamantei într-un mod incompatibil cu noțiunea de concurență inerentă articolului 82 CE [considerentul (149)].

32 În ceea ce privește efectul asupra comerțului dintre statele membre, în decizia atacată, Comisia a arătat că, deși măsurile luate de reclamantă pentru a-și asigura menținerea poziției dominante și a monopolului efectiv în Regatul Unit vizau, în primul rând, mai degrabă concurența din afara Comunității (Statele Unite și Polonia) decât ceilalți producători din Comunitate, reducerile privind tonajul marginal și celelalte mecanisme de excludere trebuiau totuși examinate în contextul global al fenomenului de împărțire strictă a piețelor naționale în Comunitate. Cu privire la acest aspect, Comisia a arătat că reclamanta dorea în special ca General Chemical să rămână pe piața relevantă în calitate de sursă distinctă de aprovizionare și că, în cazul în care societatea respectivă ar fi trebuit să părăsească în totalitate acea piață, consumatorii ar fi putut fi stimulați să caute alte surse de aprovizionare, posibil mai ieftine, în Europa de Vest continentală. În plus, Comisia a arătat că menținerea și consolidarea poziției dominante a reclamantei în Regatul Unit afectau întreaga structură a concurenței pe piața comună și garantau menținerea *status quo*-ului bazat pe împărțirea piețelor [considerentele (151)-(154)].

33 În decizia atacată, Comisia a precizat că încălcările săvârșite fuseseră de o gravitate deosebită, întrucât „făceau parte dintr-o politică deliberată ce urmărea consolidarea controlului exercitat de reclamantă pe [piața sodei din Regatul Unit] într-o modalitate cu totul contrară obiectivelor fundamentale ale tratatului” și „urmăreau în mod specific restrângerea sau afectarea activității anumitor concurenți” [considerentul (156)].

34 În plus, în decizia atacată, Comisia a arătat că încălcarea a început cu aproximație din 1983 și a continuat cel puțin până la sfârșitul anului 1989. Comisia a precizat în final că a luat în considerare faptul că, începând cu 1 ianuarie 1990, reclamanta renunțase la sistemul de reduceri privind tonajul marginal [considerentele (160) și (161)].

35 Prin scrisorile din 18 ianuarie, din 26 ianuarie și din 8 februarie 2001, reclamanta a formulat o cerere de acces la dosarul Comisiei. Prin scrisoarea din 14 februarie 2001, Comisia a respins această cerere.

Procedura

36 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 20 martie 2001, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

37 În cererea introductivă, reclamanta a solicitat Tribunalului, între altele, să dispună obligarea Comisiei să depună documentele cuprinse în dosarul său în cazul COMP/33.133.

38 La 4 mai 2001, cauza a fost atribuită Camerei a patra a Tribunalului și a fost numit un judecător raportor.

39 După autorizarea acordată de Tribunal, reclamanta și Comisia și-au prezentat observațiile la 18 și, respectiv, la 23 decembrie 2002, cu privire la efectele Hotărârii Curții din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, denumită în continuare „Hotărârea PVC II a Curții"), în prezenta cauză. În observațiile prezentate, reclamanta a informat Tribunalul că renunța la critica întemeiată pe încălcarea principiului *non bis in idem*.

40 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 1 octombrie 2003, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera întâi, căreia, în consecință, la 8 octombrie 2003, i-a fost atribuită prezenta cauză.

41 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 13 septembrie 2004, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a patra în noua sa compunere, căreia, în consecință, la 19 octombrie 2004, i-a fost atribuită prezenta cauză.

42 La 11 ianuarie 2005, Tribunalul a invitat Comisia să depună o listă enumerativă detaliată a tuturor documentelor cuprinse în dosarul administrativ. Această listă trebuia să conțină o indicare succintă care să permită identificarea emitentului, natura și conținutul fiecărui înscris. De asemenea, Tribunalul a solicitat Comisiei să menționeze la care dintre aceste înscrisuri a avut acces reclamanta în cadrul procedurii administrative, precizând, după caz, motivele care, în opinia acesteia, nu permiteau divulgarea acestora.

43 Prin scrisorile din 28 ianuarie 2005, Comisia a depus la grefă lista enumerativă solicitată de Tribunal și a menționat că înscrisurile la care reclamanta a putut avea acces în cadrul procedurii administrative erau documentele pe care Comisia se întemeiase pentru a-și susține obiecțiunile, care erau, așadar, anexate la comunicarea privind obiecțiunile. De asemenea, Comisia își exprima „regretul că trebuie să informeze Tribunalul că [se părea că], fără îndoială, în urma mai multor mutări efectuate în cursul ultimilor 10 ani și în pofida unor cercetări aprofundate, îi [era] imposibil să găsească anumite înscrisuri", estimând că avea obligația de a informa neîntârziat Tribunalul și reclamanta că, „deși lista anexată la […] observații enumeră toate înscrisurile din dosar pe care le deține[a], înscrisurile care lipseau nu [erau cuprinse] în acesta". În opinia Comisiei, procedura desfășurată în 1990 respecta jurisprudența din acea perioadă aplicabilă dreptului de acces la dosar. Comisia a adăugat că nimic nu indica, în acea etapă, că existau înscrisuri în dosar care ar fi putut avea o influență reală asupra adoptării Deciziei 91/300, chiar având în vedere evoluția jurisprudenței cu începere din 1990.

44 Prin scrisoarea din 13 aprilie 2005, Tribunalul a invitat reclamanta să îi indice documentele cuprinse în lista enumerativă care nu îi fuseseră comunicate în cadrul procedurii administrative și care, în opinia sa, erau susceptibile să conțină elemente care i-ar fi putut fi utile în apărare.

45 Prin scrisoarea din 9 mai 2005, reclamanta a subliniat că unele dintre documentele care lipseau i-ar fi putut fi utile în apărare. De asemenea, reclamanta a menționat, printre documentele repertoriate în listă, pe cele care păreau a-i fi utile în apărare și pe cele pe care dorea să le consulte. În opinia reclamantei, aceste documente i-ar fi putut permite să își dezvolte argumentația privind definiția pieței geografice relevante, existența poziției dominante, folosirea abuzivă a acestei poziții dominante și afectarea comerțului dintre statele membre.

46 Prin scrisoarea din 7 iunie 2005, Tribunalul a invitat Comisia să depună la grefa Tribunalului documentele care alcătuiau dosarul administrativ cuprinse în „dosarele componente" 2-38, 50-59 și 60-65, cu excepția documentelor interne. De asemenea, Comisia a fost invitată să depună versiuni neconfidențiale sau rezumate neconfidențiale în locul documentelor ce conțineau secrete comerciale, informații ce i-au fost comunicate în cadrul procedurii administrative, sub rezerva respectării confidențialității sau a altor informații confidențiale. În plus, Comisia a fost invitată să depună versiunea completă, inclusiv elementele confidențiale, a documentelor menționate mai sus în vederea verificării caracterului lor confidențial.

47 Având în vedere întinderea documentelor, la 21 iunie 2005, Comisia a solicitat Tribunalului posibilitatea de a depune un singur original însoțit de CD-ROM-uri. Această cerere a fost admisă la 4 iulie 2005.

48 Prin scrisoarea din 20 iulie 2005, Comisia a depus la grefă documentele solicitate de Tribunal. Ulterior, grefa a transmis reclamantei CD-ROM-urile depuse de Comisie.

49 La 13 octombrie 2005, reclamanta a prezentat observațiile cu privire la utilitatea pentru apărarea sa a documentelor ce alcătuiau dosarul administrativ. La 26 octombrie 2007, Comisia a răspuns la observațiile reclamantei.

50 Ca urmare a încetării funcțiilor judecătorului raportor desemnat inițial, prin Decizia din 22 iunie 2006, președintele Tribunalului a numit un nou judecător raportor.

51 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 25 septembrie 2007, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a șasea, căreia, în consecință, la 8 noiembrie 2007, i-a fost atribuită prezenta cauză.

52 Întrucât la 13 februarie 2008 domnul judecător Tchipev a fost împiedicat să participe la ședință, în temeiul articolului 32 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, președintele Tribunalului l-a desemnat pe domnul judecător Dittrich pentru a completa compunerea camerei.

53 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a șasea) a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură, a adresat întrebări în scris reclamantei și Comisiei. Reclamanta și Comisia au răspuns în termenul acordat.

54 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 26 și 27 iunie 2008.

55 În cadrul ședinței, Tribunalul a autorizat reclamanta să prezinte observații referitoare la răspunsurile scrise ale Comisiei din 16 iunie 2008. Reclamanta și-a prezentat observațiile la 9 iulie 2008, iar Comisia a răspuns la acestea la 3 septembrie 2008.

Concluziile părților

56 Reclamanta solicită Tribunalului:

— declararea acțiunii ca fiind admisibilă;

— declararea că, din cauza trecerii timpului, Comisia nu mai avea competența să adopte decizia atacată sau, cu titlu subsidiar, că nu mai avea competența să îi aplice o amendă;

— anularea deciziei atacate;

— eliminarea sau reducerea amenzii aplicate prin articolul 2 al deciziei atacate;

— obligarea Comisiei să depună toate documentele interne referitoare la adoptarea deciziei atacate și, în special, procesul-verbal al ședinței colegiului comisarilor și toate documentele anexate, precum și toate documentele prezentate colegiului comisarilor cu acea ocazie;

— obligarea Comisiei să depună documentele cuprinse în dosarul său în cazul COMP/33.133;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a costurilor și a dobânzilor aferente tuturor garanțiilor furnizate de reclamantă privind amenda aplicată prin decizia atacată.

57 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii ca neîntemeiată;

— respingerea cererii reclamantei de acces la dosar;

— declararea ca fiind inadmisibilă cererea de pronunțare a unei ordonanțe speciale prin care să fie obligată la plata cheltuielilor de judecată ale reclamantei, inclusiv cheltuielile și dobânzile ocazionate prin constituirea oricărei garanții plătite pentru amendă sau, în orice caz, respingerea acesteia ca neîntemeiată;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

58 Concluziile reclamantei au în vedere, cu titlu principal, anularea deciziei atacate, iar cu titlu subsidiar, anularea sau reducerea amenzii aplicate prin această decizie.

1. *Cu privire la concluziile prin care se solicită anularea deciziei atacate*

59 În susținerea anulării deciziei atacate, reclamanta invocă, în esență, șase motive. Acestea sunt întemeiate, în primul rând, pe necompetența Comisiei de a adopta decizia atacată, în al doilea rând, pe o încălcare a normelor fundamentale de procedură, în al treilea rând, pe o apreciere eronată a pieței relevante, în al patrulea rând, pe lipsa

poziției dominante, în al cincilea rând, pe lipsa abuzului de poziție dominantă și, în al șaselea rând, pe neafectarea comerțului dintre statele membre.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe necompetența Comisiei de a adopta decizia atacată

60 Primul motiv cuprinde două aspecte, întemeiate pe o aplicare eronată a normelor privind prescripția și, respectiv, pe o încălcare principiului termenului rezonabil.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe o aplicare eronată a normelor privind prescripția

— Argumentele părților

61 Reclamanta arată că, deși termenul de prescripție prevăzut de Regulamentul nr. 2988/74 se aplică numai unei părți din decizia de aplicare a amenzii vizată, este vorba despre o parte semnificativă a deciziei respective.

62 În opinia reclamantei, articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 nu are ca efect prelungirea termenului de prescripție în ceea ce privește o procedură jurisdicțională având ca obiect o decizie finală a Comisiei. Astfel, termenul de prescripție ar fi suspendat numai în cazul unor acțiuni împotriva deciziilor adoptate în cursul procedurilor administrative, și anume măsurile de investigare, inclusiv adoptarea unei comunicări privind obiecțiunile sau adoptarea unor măsuri în temeiul competențelor generale de investigație conferite de Regulamentul nr. 17. Interpretarea urmată de Comisie

în decizia atacată ar fi contrară textului articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74. Comisia ar fi interpretat greșit termenul „acțiune" cuprins în articolele 1-3 din Regulamentul nr. 2988/74 și nu ar fi ținut seama de faptul că decizia sa finală trebuia adoptată înaintea expirării termenului de prescripție. În plus, interpretarea Comisiei ar goli de sens articolul 2 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2988/74 și ar fi dovada unei înțelegeri greșite a structurii regulamentului menționat, în sensul că efectele curgerii prescripției, ce rezultă dintr-o decizie, ar fi analizate în articolele 4-6, iar nu în articolele 1-3. În sfârșit, o asemenea interpretare ar fi contrară principiului potrivit căruia, în vederea asigurării securității juridice, Comisia trebuie să își finalizeze acțiunile într-un termen definit și să adopte decizia finală într-un termen obligatoriu de 10 ani de la data încălcării, cu excepția cazului în care Comisia a fost împiedicată să își finalizeze investigațiile și procedurile ca urmare a acțiunilor jurisdicționale formulate împotriva deciziilor preliminare. Or, în speță, Comisia nu ar fi fost împiedicată să își finalizeze acțiunile.

63 Reclamanta consideră că abordarea reținută în Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, este incompatibilă cu afirmația cuprinsă la punctul 1098 din hotărârea respectivă, potrivit căreia scopul articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74 este de a permite suspendarea termenului de prescripție atunci când Comisia nu poate interveni din cauza unui motiv obiectiv care nu îi este imputabil. Astfel, o acțiune formulată împotriva unei decizii finale prin care se aplică o amendă nu ar împiedica Comisia să acționeze, acea decizie finală fiind executorie în totalitate până în momentul în care este anulată sau declarată inexistentă de Tribunal.

64 În orice caz, raționamentul potrivit căruia Comisia a fost împiedicată să acționeze nu poate fi aplicabil, în speță, recursului formulat împotriva Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus. Într-adevăr, Comisia ar fi avut întreaga libertate de a adopta din nou Decizia 91/300 imediat după pronunțarea Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus. Termenul suplimentar ce rezultă din recurs ar fi, așadar, pe deplin „atribuibil" Comisiei. În plus, acel recurs ar fi lipsit de obiect, în lumina Hotărârii Curții din 15 iunie 1994, Comisia/BASF și alții (C-137/92 P, Rec., p. I-2555), și având în vedere intenția

Comisiei de a adopta din nou Decizia 91/300. Astfel, Comisia nu poate beneficia de „propria eroare de procedură” și de întârzierea de 5 ani la a cărei origine se află.

65 În definitiv, interpretarea Comisiei ar fi contrară articolului 60 din Statutul Curții de Justiție, potrivit căruia recursul nu are efect suspensiv. În opinia reclamantei, deși trebuie luată în considerare durata procedurii la Tribunal, termenul de prescripție ar fi fost suspendat numai pentru o perioadă de aproximativ patru ani, o lună și cincisprezece zile. Prin urmare, Comisia ar fi trebuit să adopte din nou Decizia 91/300 înainte de luna aprilie 1999.

66 În plus, din articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 ar reieși că, în cazul unui recurs, obiectul procedurii nu este constituit de decizia Comisiei, ci de hotărârea Tribunalului.

67 Pe de altă parte, în Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, nu ar fi fost abordată în mod special problema dacă recursul trebuia luat în considerare în raport cu suspendarea termenului de prescripție, în măsura în care, în cauza în care s-a pronunțat acea hotărâre, Comisia trebuia să stabilească numai dacă durata procedurii la Tribunal suspenda termenul de prescripție. Astfel, observațiile Tribunalului cu privire la efectul recursului asupra suspendării termenului de prescripție ar reprezenta doar un *obiter dictum*.

68 Reclamanta adaugă că o decizie adoptată de Comisie cu încălcarea Regulamentului de procedură propriu nu poate avea ca efect prelungirea termenului de prescripție. Astfel, Comisia nu ar fi autentificat în mod corect Decizia 91/300. Prin urmare, această decizie nu ar putea avea ca efect extinderea competenței Comisiei de a aplica amenzi în afara termenului normal de prescripție stabilit de Regulamentul nr. 2988/74. Într-adevăr, un asemenea rezultat ar fi contrar principiului potrivit căruia o parte nu poate

beneficia de propria culpă și ar fi contrar dreptului natural. Or, întârzierea ar fi datorată în întregime acțiunii Comisiei, iar aceasta nu are posibilitatea, în orice caz, să încerce să beneficieze de dispoziția articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74.

69 În sfârșit, interpretarea articolelor 2 și 3 din Regulamentul nr. 2988/74 reținută în Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, ar permite Comisiei să adopte o serie de decizii succesive care să se întindă până la jumătatea secolului al XXI-lea. O asemenea interpretare ar fi, așadar, nelegală în măsura în care ar contraveni dreptului de judecare a cauzei într-un termen rezonabil.

70 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

71 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că Regulamentul nr. 2988/74 a instituit o reglementare completă care guvernează în detaliu termenele în care Comisia are dreptul, fără să aducă atingere cerinței fundamentale privind securitatea juridică, să aplice amenzi întreprinderilor care fac obiectul unor proceduri de aplicare a normelor comunitare de concurență (Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, CMA CGM și alții/Comisia, T-213/00, Rec., p. II-913, punctul 324, și Hotărârea Tribunalului din 18 iunie 2008, Hoechst/Comisia, T-410/03, Rep., p. II-881, punctul 223).

72 Astfel, în temeiul articolului 1 alineatul (1) litera (b) și alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/74, precum și al articolului 2 alineatul (3) din același regulament, termenul de prescripție expiră în cazul în care Comisia nu a aplicat o amendă sau o sancțiune

în termen de 5 ani ulteriori momentului de începere a termenului de prescripție, fără a fi intervenit între timp un act de întrerupere, sau, cel mai târziu, în termen de 10 ani ulteriori aceluiași moment de începere, dacă au avut loc acte de întrerupere. Cu toate acestea, în temeiul articolului 2 alineatul (3) din acest regulament, termenul de prescripție astfel definit se prelungește cu perioada în care termenul de prescripție este suspendat în conformitate cu articolul 3 din același regulament (Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 140).

73 Potrivit articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74, termenul de prescripție a acțiunii este suspendat atât timp cât decizia Comisiei face obiectul unei acțiuni în curs de soluționare la Curtea de Justiție a Comunităților Europene.

74 Trimiterea cuprinsă la articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 la „o procedură în curs de soluționare la Curtea de Justiție a Comunităților Europene" trebuie interpretată, din momentul constituirii Tribunalului, în sensul că are în primul rând în vedere o procedură în curs de soluționare la această instanță, în măsura în care acțiunile de aplicare a sancțiunilor sau a amenzilor în domeniul dreptului concurenței intră în competența sa.

75 În speță, reclamanta nu contestă că, sub rezerva aspectului privind suspendarea termenului de prescripție în temeiul articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74, termenul de 5 ani al prescripției ar fi expirat în 1995.

76 Prin urmare, este necesar să se examineze numai dacă, în temeiul articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74, Comisia avea dreptul să adopte decizia atacată la 13 decembrie 2000.

77 Cu privire la acest aspect, rezultă de la punctul 157 din Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, că, în înțelesul articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74, termenul de prescripție este suspendat atât timp cât decizia în cauză face obiectul unei proceduri în curs de soluționare „la Tribunal și la Curte". Astfel, în speță, termenul de prescripție a fost suspendat atât pe întreaga durată a procedurii la Tribunal, cât și pe întreaga durată a procedurii la Curte în cadrul recursului, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la perioada cuprinsă între pronunțarea hotărârii Tribunalului și sesizarea Curții.

78 Or, ca urmare a acțiunii formulate de reclamantă la Tribunal, la 14 mai 1991, și a Hotărârii din 29 iunie 1995, apoi a recursului la Curte introdus de Comisie la 30 august 1995 și a Hotărârii din 6 aprilie 2000, termenul de prescripție a fost suspendat pe o perioadă minimă de 8 ani, 8 luni și 22 de zile, după cum arată în mod întemeiat Comisia în considerentul (171) al deciziei atacate.

79 În consecință, ca urmare a acestei suspendări a termenului de prescripție, până la adoptarea deciziei atacate, la 13 decembrie 2000, nu a curs în speță o perioadă mai mare de 5 ani nici de la încetarea încălcărilor în cauză, nici de la o întrerupere oarecare a termenului de prescripție.

80 Așadar, decizia atacată a fost adoptată cu respectarea normelor privind prescripția prevăzute de Regulamentul nr. 2988/74.

81 Niciunul dintre argumentele invocate de reclamantă nu este de natură să conteste această considerație.

82 În primul rând, din dispozițiile articolelor 2 și 3 din Regulamentul nr. 2988/74 nu rezultă nicidecum că „decizia Comisiei" prevăzută la articolul 3, care face obiectul unei

acțiuni în curs de soluționare la instanță ce determină suspendarea termenului de prescripție a acțiunii, poate fi numai unul dintre actele prevăzute la articolul 2 drept act de întrerupere a acestui termen de prescripție, a căror listă ar fi limitativă (Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 141). Astfel, articolul 3 protejează Comisia împotriva efectului prescripției în situații în care trebuie să aștepte decizia instanței comunitare, în cadrul unor proceduri a căror desfășurare nu o gestionează, înainte de a avea cunoștință dacă actul atacat este sau nu este afectat de nelegalitate. Articolul 3 privește, așadar, ipoteze în care inacțiunea instituției nu este consecința unei lipse de diligență. Or, asemenea ipoteze se concretizează la fel de bine în cazul unor acțiuni îndreptate împotriva actelor de întrerupere enumerate la articolul 2 din Regulamentul nr. 2988/74, care pot fi atacate numai în cazul unei acțiuni împotriva unei decizii prin care se stabilește o amendă sau o sancțiune. În aceste condiții, atât modul de redactare a articolului 3, cât și scopul acestuia privesc deopotrivă acțiunile introduse împotriva actelor prevăzute la articolul 2 care sunt supuse unei căi de atac și acțiunile împotriva deciziei finale a Comisiei. Prin urmare, o acțiune împotriva deciziei finale prin care se aplică sancțiuni suspendă termenul de prescripție a acțiunii până când instanța s-a pronunțat definitiv asupra acelei acțiuni (Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctele 144-147).

83 În al doilea rând, reclamanta susține că introducerea unei acțiuni împotriva unei decizii prin care se aplică amenzi nu împiedică nicidecum Comisia să adopte o decizie de acest tip. Cu toate acestea, această interpretare ar presupune, dacă ar fi urmată, retragerea de către instituție a deciziei atacate pentru a fi înlocuită cu o altă decizie care să țină seama de conținutul contestației. S-ar ajunge la negarea a însuși dreptului Comisiei de a solicita instanței comunitare să constate, dacă este cazul, legalitatea deciziei atacate (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 149).

84 În al treilea rând, reclamanta nu poate invoca argumentul potrivit căruia o decizie prin care se aplică amenzi este pe deplin executorie până la momentul în care a fost anulată pe cale jurisdicțională. Prin definiție, acte de executare ale unei decizii de sancționare a unei încălcări nu pot fi considerate acte care urmăresc investigarea sau sancționarea încălcării. Asemenea acte, a căror legalitate este, în plus, condiționată de

legalitatea deciziei ce face obiectul unei acțiuni, nu pot, așadar, produce niciun efect de întrerupere a termenului de prescripție a acțiunii în caz de anulare a deciziei contestate pe cale judiciară (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 150).

85 În al patrulea rând, trebuie arătat că articolul 60 din Statutul Curții și articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 au un domeniu de aplicare diferit. Lipsa efectului suspensiv al unui recurs nu este de natură să lipsească articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 de toate efectele care privesc situații în care Comisia trebuie să aștepte decizia instanței comunitare. Așadar, nu poate fi primită teza reclamantei potrivit căreia Comisia nu ar trebui să ia în considerare perioada în care un recurs este în curs de soluționare la Curte, deoarece ar avea ca rezultat să lipsească hotărârea Curții asupra acestui recurs de motivul existenței și de efectele sale.

86 În al cincilea rând, reclamanta nu poate susține că, în urma anulării Deciziei 91/300 pentru lipsa autentificării, Comisia nu poate beneficia de propria culpă prin aplicarea unei amenzi după expirarea termenului de prescripție de 5 ani stabilit de Regulamentul nr. 2988/74. Astfel, orice anulare a unui act adoptat de Comisie este neîndoielnic imputabilă acesteia, în sensul că evidențiază o eroare din partea sa. Prin urmare, a exclude suspendarea termenului de prescripție atunci când, pe calea acțiunii introduse în instanță, se ajunge la recunoașterea unei erori imputabile Comisiei ar lipsi de orice sens articolul 3 din regulament. Însuși faptul că o acțiune este în curs de soluționare la Tribunal sau la Curte justifică suspendarea, iar nu concluziile la care ajung aceste instanțe în hotărârea pe care o pronunță (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 153).

87 În al șaselea rând, prin acțiunea în anulare se solicită Tribunalului să examineze dacă actul atacat este sau nu este afectat de nelegalitate (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 144).

88 În al șaptelea rând, interpretarea articolului 3 din Regulamentul nr. 2988/74 propusă de reclamantă determină dificultăți practice serioase. Astfel, în cazul în care Comisia trebuie să adopte o nouă decizie ca urmare a anulării unei decizii de către Tribunal, fără a aștepta hotărârea Curții, există riscul ca cele două decizii cu același obiect să coexiste în ipoteza în care Curtea ar anula hotărârea Tribunalului.

89 În al optulea rând, este contrară cerințelor de celeritate a procedurii administrative obligarea Comisiei să adopte o nouă decizie numai pentru unicul scop de a evita expirarea termenului de prescripție înainte de a avea cunoștință dacă decizia inițială este sau nu este afectată de nelegalitate.

90 Din toate cele de mai sus rezultă că primul aspect al primului motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului termenului rezonabil

— Argumentele părților

91 Reclamanta afirmă că, independent de chestiunile privind prescripția, trecerea timpului de la pretinsele încălcări afectează competența Comisiei de a adopta întreaga decizie atacată, nu numai partea referitoare la amenzi.

92 Făcând trimitere la punctul 121 din Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, și la principiul termenului rezonabil, reclamanta consideră că este necesar să se examineze în ce măsură Comisia a adoptat decizia atacată într-un termen rezonabil după finalizarea procedurilor administrative în domeniul concurenței.

93 În opinia reclamantei, se poate prezuma încălcarea de către Comisie a principiului termenului rezonabil atunci când într-un caz au trecut mai mult de 11 ani și jumătate de la inițierea investigației până la adoptarea deciziei atacate.

94 Reclamanta arată că, deși procedura la Tribunal și procedura la Curte au durat în total 105 luni, Comisia a consacrat 35 de luni pentru adoptarea deciziei, perioadă care include cele 9 luni dintre Hotărârea Comisia/ICI, punctul 19 de mai sus, și decizia atacată. În plus, luarea în considerare a duratei procedurii jurisdicționale ar fi legitimă, în special atunci când această procedură are ca obiect o decizie diferită și este anterioară deciziei atacate.

95 În opinia reclamantei, nu poate fi acceptată în special luarea în considerare a duratei procedurii desfășurate la Curte. Ca urmare a Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus, și a Hotărârii Comisia/BASF și alții, punctul 64 de mai sus, Comisia ar fi fost conștientă că Decizia 91/300 era afectată de viciul determinat de lipsa autentificării. În cazul în care Comisia avea intenția să adopte din nou decizia, ar fi trebuit să o adopte în acea etapă, în loc să introducă un recurs la Curte, al cărui efect a constat în întârzierea adoptării deciziei menționate cu 5 ani și jumătate.

96 Făcând trimitere la Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului Garyfallou AEBE împotriva Greciei din 27 septembrie 1997 (*Recueil des arrêts et décisions* 1997-V, p. 1821), reclamanta consideră că este necesară examinarea în ansamblu a procedurii pentru a se verifica în ce măsură cauza a fost judecată într-un termen rezonabil.

97 Pe de altă parte, reclamanta susține că trecerea timpului de la pretinsele încălcări o împiedică să își exercite pe deplin dreptul la apărare. Mai întâi, aceasta arată că, la 6 octombrie 1991, a vândut divizia „Carbonat de sodiu" unui cumpărător independent și că nu mai este prezentă pe piața carbonatului de sodiu din Regatul Unit. În continuare, reclamanta susține că membrii personalului său responsabili cu dosarul în acea perioadă au părăsit întreprinderea și nu mai sunt disponibili pentru a-i acorda asistența necesară. În plus, trecerea timpului de la pretinsele încălcări i-ar agrava prejudiciul financiar, majorând, de exemplu, costurile suportate pentru a garanta cheltuielile și/sau efectele dobânzilor de întârziere. În orice caz, Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, ar fi contrară jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia protecția conferită de articolul 6 alineatul (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO"), nu depinde de dovedirea faptului că termenul a cauzat un prejudiciu efectiv intereselor unui reclamant. Încălcarea unei obligații fundamentale din CEDO nu ar putea conduce decât la anularea deciziei atacate, iar nu doar la o simplă plată a despăgubirilor.

98 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

99 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în domeniul concurenței, procedurile administrative desfășurate în temeiul Regulamentului nr. 17 ce pot avea ca rezultat sancțiuni prevăzute de acesta și procedura jurisdicțională la instanța comunitară trebuie să respecte principiul termenului rezonabil (Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 179).

100 În primul rând, reclamanta arată că durata procedurii administrative, analizată în ansamblu, și anume între inițierea investigației și adoptarea deciziei atacate, a depășit un termen rezonabil.

101 Acest argument trebuie respins.

102 Într-adevăr, în cadrul examinării unei critici întemeiate pe încălcarea principiului termenului rezonabil, trebuie realizată o distincție între procedura administrativă și procedura jurisdicțională. Astfel, perioada în care instanța comunitară a examinat legalitatea Deciziei 91/300 și validitatea Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus, nu poate fi luată în considerare în cadrul stabilirii duratei procedurii desfășurate la Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctul 123).

103 În al doilea rând, reclamanta critică durata procedurii administrative, cuprinsă între pronunțarea Hotărârii Comisia/ICI, punctul 19 de mai sus, și adoptarea deciziei atacate.

104 În această privință, trebuie amintit că această perioadă a debutat la 6 aprilie 2000, data pronunțării Hotărârii Comisia/ICI, punctul 19 de mai sus, și a încetat la 13 decembrie 2000, odată cu adoptarea deciziei atacate. Așadar, durata acestei etape a procedurii administrative a fost de 8 luni și 7 zile.

105 În această perioadă, Comisia a efectuat doar modificări de formă ale Deciziei 91/300, în special prin introducerea unui nou fragment, referitor la „procedurile în fața Tribunalului de Primă Instanță și în fața Curții de Justiție", privind aprecierea respectării termenelor de prescripție. Pe de altă parte, adoptarea deciziei atacate nu a fost precedată de niciun act suplimentar de investigare, Comisia întemeindu-se pe rezultatele investigației desfășurate cu 10 ani înainte. Cu toate acestea, trebuie să se admită că, și

în aceste condiții, anumite investigații și acțiuni comune în cadrul administrației pot fi indispensabile pentru a ajunge la un asemenea rezultat.

106 În această perspectivă, termenul de 8 luni și 7 zile, cuprins între pronunțarea Hotărârii Comisia/ICI, punctul 19 de mai sus, și adoptarea deciziei atacate, nu trebuie considerat nerezonabil.

107 În al treilea rând, reclamanta critică în esență durata procedurii administrative care s-a finalizat cu adoptarea Deciziei 91/300 (a se vedea punctul 94 de mai sus).

108 Cu toate acestea, dacă se ia în considerare durata procedurii administrative ulterioare comunicării privind obiecțiunile, precum și durata procedurii dinaintea acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 21 septembrie 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, C-105/04 P, Rec., p. I-8725, punctul 51), trebuie arătat că, în lumina îndeosebi a investigațiilor efectuate începând cu luna aprilie 1989, a cererilor de informații adresate în continuare și a deschiderii din oficiu a procedurii, la 19 februarie 1990, durata întregii proceduri administrative nu este excesiv de lungă. În aceste condiții, nu poate fi considerată nerezonabilă durata procedurii administrative care s-a finalizat cu adoptarea Deciziei 91/300.

109 Trebuie adăugat că, în orice caz, încălcarea principiului termenului rezonabil ar justifica anularea deciziei adoptate în urma unei proceduri administrative în materie de concurență numai în măsura în care ar produce și o încălcare a dreptului la apărare al întreprinderii în cauză. Astfel, în cazul în care nu s-a stabilit că trecerea excesivă a timpului a afectat capacitatea întreprinderilor în cauză de a se apăra în mod efectiv, nerespectarea principiului termenului rezonabil nu are efect asupra legalității procedurii administrative (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctul 122).

110 Cu privire la acest aspect, reclamanta susține că i-ar fi fost dificil să își exercite dreptul la apărare, din moment ce ar fi vândut, la 6 octombrie 1991, divizia „Carbonat de sodiu" unui cumpărător independent, nu ar mai fi prezentă pe piața carbonatului de sodiu din Regatul Unit și nu i-ar mai putea contacta pe membrii personalului său responsabili cu dosarul în acea perioadă, aceștia părăsind întreprinderea, în vederea obținerii asistenței necesare.

111 Cu toate acestea, trebuie arătat că, în perioada cuprinsă între pronunțarea Hotărârii Comisia/ICI, punctul 19 de mai sus, și adoptarea deciziei atacate, Comisia nu a efectuat niciun act de investigare.

112 Prin urmare, în raport cu prima perioadă, la sfârșitul căreia a fost adoptată Decizia 91/300 și care nu a prezentat niciun inconvenient din punctul de vedere al exercitării dreptului la apărare, Comisia nu a luat în considerare niciun element nou care să necesite exercitarea unui drept la apărare.

113 În aceste împrejurări, nu s-a încălcat dreptul la apărare al reclamantei.

114 În al patrulea rând, în ceea ce privește procedura jurisdicțională, trebuie amintit că principiul general al dreptului comunitar conform căruia orice persoană are dreptul la un proces echitabil, inspirat din articolul 6 alineatul (1) din CEDO, și în special dreptul la un proces într-un termen rezonabil, este aplicabil în cadrul unei acțiuni în justiție împotriva unei decizii a Comisiei ce aplică amenzi unei întreprinderi pentru încălcarea dreptului concurenței. Caracterul rezonabil al termenului este apreciat în funcție de circumstanțele proprii fiecărei cauze și în special de importanța litigiului pentru persoana interesată, de complexitatea cauzei, precum și de comportamentul reclamantului și de cel al autorităților competente. Lista acestor criterii nu este exhaustivă, iar aprecierea caracterului rezonabil al termenului nu necesită o examinare sistematică a împrejurărilor cauzei în raport cu fiecare criteriu atunci când durata procedurii apare ca fiind justificată în raport cu unul dintre acestea. Astfel, complexitatea cauzei poate fi reținută pentru a justifica un termen care este, la prima vedere, prea lung (a se vedea Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal

Industries și Nippon Steel/Comisia, C-403/04 P și C-405/04 P, Rep., p. I-729, punctele 115-117 și jurisprudența citată).

115 În plus, în Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia (C-185/95 P, Rec., p. I-8417), după ce a constatat că Tribunalul a încălcat cerințele de respectare a termenului rezonabil, pentru motive de celeritate procedurală și pentru a garanta remedierea imediată și efectivă a unei asemenea nereguli procedurale, Curtea a declarat fondat motivul întemeiat pe durata excesivă a procedurii, invocat în vederea anulării hotărârii atacate, în măsura în care stabilea cuantumul amenzii aplicate recurentei la 3 milioane ECU. În lipsa oricărui indiciu că durata procedurii a avut vreun efect asupra soluționării litigiului, Curtea s-a pronunțat în sensul că acest motiv nu putea determina anularea în totalitate a hotărârii atacate, iar un cuantum de 50 000 ECU constituia o despăgubire echitabilă, din cauza duratei excesive a procedurii, reducând, așadar, cuantumul amenzii aplicate întreprinderii în cauză.

116 Prin urmare, în lipsa oricărui indiciu că durata procedurii a avut vreun efect asupra soluționării litigiului, o eventuală depășire în speță a termenului rezonabil de către instanța comunitară, chiar dacă s-ar presupune a fi dovedită, nu ar avea niciun efect asupra legalității deciziei atacate (această soluție a fost reținută la punctul 140 din Hotărârea Tribunalului din 17 decembrie 2009, Solvay/Comisia, T-57/01, Rep., p. II-4621).

117 Trebuie adăugat că, în cererea introductivă, reclamanta nu a formulat o cerere de despăgubire.

118 Așadar, trebuie respins al doilea aspect al primului motiv și, în consecință, primul motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a normelor fundamentale de procedură

119 Al doilea motiv cuprinde, în esență, cinci aspecte, întemeiate, în primul rând, pe caracterul nelegal al etapelor pregătitoare ale Deciziei 91/300, în al doilea rând, pe durata excesivă dintre procedura administrativă și adoptarea deciziei atacate, în al treilea rând, pe obligația de a efectua noi demersuri procedurale, în al patrulea rând, pe încălcarea dreptului de acces la dosar și, în al cincilea rând, pe o încălcare a articolului 253 CE.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe caracterul nelegal al etapelor pregătitoare ale Deciziei 91/300

— Argumentele părților

120 Reclamanta susține că demersurile procedurale efectuate de Comisie înaintea adoptării unei decizii reprezintă doar etape pregătitoare, nefiind, prin ele însele, susceptibile să facă obiectul unei acțiuni în anulare. Din natura accesorie a etapelor procedurale anterioare adoptării acestei decizii s-ar deduce că, spre deosebire de cele statuate în cuprinsul punctului 189 din Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, anularea deciziei menționate trebuie să determine deopotrivă anularea acestor etape procedurale anterioare. În speță, Comisia nu poate invoca, așadar, etapele procedurale respective, anterioare Deciziei 91/300, ca reprezentând etapele procedurale necesare pentru adoptarea deciziei atacate.

121 În plus, în opinia reclamantei, Comisia a inițiat o singură procedură administrativă pentru încălcările prezumate ale articolelor 81 CE și 82 CE. Cele două cauze ar fi fost separate numai în etapa adoptării Deciziilor 91/297 și 91/300. Reclamanta amintește deopotrivă că, în Hotărârea ICI I, punctul 17 de mai sus, Tribunalul s-a pronunțat în sensul că dreptul la apărare a fost încălcat în etapa procedurii administrative. Or, această decizie ar avea consecințe asupra Deciziei 91/300, deoarece Comisia a urmat exact aceeași procedură administrativă. Astfel, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, Tribunalul ar fi trebuit să statueze în sensul anulării Deciziei 91/300 pentru încălcarea dreptului la apărare.

122 În replică, reclamanta adaugă că, în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, Tribunalul s-a manifestat foarte critic față de analiza pieței relevante efectuată de Comisie, ce a constat în disocierea elementelor de probă privind susținerile referitoare la articolul 81 CE, pe de o parte, și la articolul 82 CE, pe de altă parte, și în desfășurarea unor proceduri diferite.

123 Comisia respinge argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

124 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că Decizia 91/300 a fost anulată pentru un viciu de formă, și anume lipsa autentificării, care privea exclusiv modalitățile de adoptare definitivă a acestei decizii de către Comisie.

125 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, anularea unui act comunitar nu afectează în mod obligatoriu actele pregătitoare, procedura care vizează înlocuirea actului anulat

putând, în principiu, fi reluată de la momentul exact în care a intervenit nelegalitatea (Hotărârea Curții din 12 noiembrie 1998, Spania/Comisia, C-415/96, Rec., p. I-6993, punctele 31 și 32, și Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 73).

126 În speță, din moment ce viciul de procedură constatat a intervenit în ultima etapă a adoptării Deciziei 91/300, anularea nu a afectat validitatea măsurilor pregătitoare ale acestei decizii, anterioare etapei în care fusese constatat acel viciu (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 75).

127 Pe de altă parte, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia, în Hotărârea ICI I, punctul 17 de mai sus, Tribunalul a anulat Decizia 91/297 pentru încălcarea dreptului la apărare, trebuie amintit că, în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, care se află la originea prezentei cauze, Tribunalul a examinat în mod detaliat și motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare, pe care l-a respins în totalitate (a se vedea punctul 73). În continuare, Curtea a respins recursul formulat împotriva acestei din urmă hotărâri.

128 În plus, deși în cazurile COMP/33.133 dosarul administrativ este comun, Deciziile 91/297 și 91/300 privesc încălcări de natură diferită, pe două piețe diferite. Or, încălcarea dreptului la apărare trebuie examinată în funcție de împrejurările specifice fiecărei spețe, în sensul că aceasta are o legătură esențială cu obiecțiunile reținute de Comisie pentru a stabili încălcarea imputată întreprinderii în cauză (Hotărârea ICI I, punctul 17 de mai sus, punctul 70, și Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, punctul 50; a se vedea de asemenea Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 127).

129 Prin urmare, trebuie respins primul aspect al celui de al doilea motiv.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe durata excesivă dintre procedura administrativă și adoptarea deciziei atacate

— Argumentele părților

130 Reclamanta susține că între etapele procedurale anterioare adoptării Deciziilor 91/297 și 91/300, pe de o parte, și decizia atacată, s-au scurs 10 ani, ceea ce constituie o negare a protecției dreptului la apărare. În opinia sa, întreprinderile trebuie să aibă ocazia să își exprime punctul de vedere și să își apere efectiv interesele. Prin urmare, adoptarea unor decizii, în special atunci când prin intermediul acestora sunt aplicate amenzi, ar fi posibilă numai într-un termen rezonabil, după ce întreprinderile au putut să își facă cunoscute observațiile, situație care nu ar fi incidentă în speță.

131 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

132 În primul rând, după cum s-a arătat în cadrul examinării primului aspect al primului motiv, termenul de prescripție prevăzut la articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/74 a fost suspendat pe întreaga durată a procedurii la Tribunal și la Curte ca urmare a introducerii recursului împotriva Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus. Prin urmare, Comisiei nu i se poate imputa că a așteptat ca Tribunalul și Curtea să se pronunțe înainte să adopte decizia atacată. În această privință, faptul că decizia atacată nu a fost adoptată de Comisie în cursul procedurii la Tribunal și la Curte se justifică prin respectarea procedurii jurisdicționale și a hotărârilor ulterioare.

133 În al doilea rând, astfel cum reiese din examinarea celui de al doilea aspect al primului motiv, prin adoptarea deciziei atacate la 13 decembrie 2000, Comisia nu a încălcat principiul termenului rezonabil.

134 În al treilea rând, din examinarea celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv, ce va fi realizată în continuare (punctele 151, 153 și 168), rezultă că, în speță, Comisia nu avea obligația să efectueze noi demersuri procedurale ca urmare a anulării Deciziei 91/300, intervenită pentru un viciu de formă privind exclusiv modalitățile de adoptare definitivă a deciziei respective.

135 Prin urmare, Comisiei nu i se poate imputa că nu i-a dat reclamantei ocazia să își prezinte din nou argumentele ca urmare a anulării Deciziei 91/300.

136 În aceste condiții, al doilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe o încălcare a obligației de a efectua noi demersuri procedurale

— Argumentele părților

137 Reclamanta susține că, prealabil adoptării deciziei atacate, Comisia ar fi trebuit să efectueze noi demersuri procedurale.

138 În primul rând, în opinia reclamantei, Comisia ar fi trebuit să îi adreseze o nouă comunicare privind obiecțiunile. Reclamanta consideră că afirmațiile din comunicarea privind obiecțiunile notificată în 1990 au fost făcute în cadrul „acuzației potrivit căreia «împărțirea pieței» între Regatul Unit și Europa de Vest continentală și principiul «pieței naționale» [erau] consecința unui acord sau a unei practici concertate între Solvay și [reclamantă]". Or, reclamanta arată că Tribunalul a anulat decizia Comisiei cu privire la această înțelegere și că nu a mai făcut obiectul unor acțiuni în această privință. Prin urmare, reclamanta consideră că, înainte de adoptarea deciziei atacate, avea dreptul să primească o comunicare privind obiecțiunile care să nu reia afirmația privind acțiunea comună. Această comunicare privind obiecțiunile ar fi trebuit să expună deopotrivă obiecțiunile Comisiei în lumina dezvoltării dreptului în perioada 1990-2000, în special în ceea ce privește definiția pieței relevante.

139 Reclamanta invocă, în al doilea rând, obligația Comisiei de a o audia din nou și de a-i da ocazia să își dezvolte argumentele. Aceasta consideră că, în Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, Tribunalul nu putea invoca faptul că nu fusese formulată nicio obiecțiune nouă. Astfel, întreprinderile ar trebui să aibă ocazia să prezinte observații cu privire la toate obiecțiunile invocate împotriva lor, în special în lumina noilor aspecte care ar putea fi pertinente în apărare.

140 În opinia reclamantei, dreptul de a fi audiat privește nu numai elementele de fapt, ci și elementele de drept, după cum ar fi recunoscut Tribunalul în Hotărârea ICI I, punctul 17 de mai sus, și în Hotărârea PVC II, punctul 25 de mai sus. În plus, în Hotărârea din 3 octombrie 1991, Italia/Comisia (C-261/89, Rec., p. I-4437), și în Hotărârea din 4 februarie 1992, British Aerospace și Rover/Comisia (C-294/90, Rec., p. I-493), Curtea ar fi recunoscut că dreptul de a fi audiat se aplică înaintea adoptării unei a doua decizii substanțial identice cu prima. Or, în speță, mai multe elemente, respectiv faptul că a părăsit piața relevantă în 1991, anularea Deciziei 91/297, precum și concluziile deciziilor antidumping din anii '90, ar fi influențat modul în care trebuie examinate obiecțiunile.

141 Pe de altă parte, dreptul de a fi audiat din nou ar rezulta din normele de procedură ale Tribunalului. Astfel, în ipoteza în care Curtea ar trimite Tribunalului o cauză spre rejudecare, articolul 119 alineatul (1) din Regulamentul de procedură ar da părților dreptul de a depune memorii cuprinzând observații scrise în pofida faptului că procedura scrisă ar fi considerată în mod normal încheiată. În același mod, articolul 4 din Protocolul nr. 7 la CEDO dispune că o nouă decizie, adoptată în urma unei decizii finale anterioare, poate fi adoptată numai atunci când procesul este redeschis conform legii și procedurii penale a statului respectiv.

142 Din aceste dispoziții, reclamanta deduce că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că s-a pronunțat în sensul că dreptul la apărare a fost protejat în mod adecvat prin posibilitatea ce i-a fost dată de a fi audiată în cursul procedurii administrative.

143 În al treilea rând, reclamanta amintește rolul esențial al consilierului-auditor, care asigură ca, prealabil adoptării unei decizii, părțile în cauză să își fi putut exercita pe deplin dreptul la apărare, iar elementele esențiale de drept sau de fapt pe care le-au invocat să fi fost comunicate directorului general pentru concurență, membrilor Comisiei și Comitetului consultativ. Aceasta susține de asemenea că, întrucât dreptul său la apărare implică posibilitatea de a fi audiată din nou înaintea adoptării deciziei atacate, ar fi trebuit să beneficieze deopotrivă de dreptul privind implicarea consilierului-auditor, de care a fost privată.

144 În al patrulea rând, reclamanta consideră că, luând în considerare dreptul său de a fi audiată din nou înaintea adoptării deciziei atacate, Comisia ar fi trebuit de asemenea să consulte din nou Comitetul consultativ. În Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, acesta ar fi decis în mod greșit că o consultare a Comitetului consultativ era necesară numai în situațiile în care era necesară audierea întreprinderilor. În plus, din Regulamentul nr. 17 ar rezulta că o consultare separată se impune în cazul fiecărei decizii distincte, independent de problema dacă întreprinderile au fost

deopotrivă audiate și de gradul de similitudine a deciziilor. Prin urmare, deși decizia atacată cuprindea numai modificări de ordin redacțional în raport cu Decizia 91/300, Comisia ar fi trebuit să consulte din nou Comitetul consultativ înainte de adoptarea deciziei atacate. În plus, compunerea Comitetului consultativ ar fi fost neîndoielnic modificată substanțial, iar avizul său din 2000 nu ar mai fi coincis în mod obligatoriu cu cel exprimat în 1990.

145 În al cincilea rând, reclamanta susține că, în momentul adoptării deciziei atacate, colegiul comisarilor ar fi trebuit să aibă ocazia să examineze toate faptele, împrejurările și chestiunile juridice pertinente la acel moment. Or, colegiul comisarilor ar fi fost lipsit de această posibilitate, întrucât Comisia nu a audiat din nou întreprinderile în cauză și nici nu a consultat din nou Comitetul consultativ. Din aceste împrejurări, reclamanta deduce că, în cazul în care colegiul comisarilor ar fi avut cunoștință de toate faptele, ar fi putut să nu adopte aceeași decizie.

146 În al șaselea rând, reclamanta arată că purtătorul de cuvânt al Comisiei, ale cărui declarații sunt reproduse în comunicatul de presă al agenției Reuters din 12 decembrie 2000, a menționat că decizia atacată va fi adoptată cu ocazia ședinței colegiului comisarilor din 13 decembrie 2000. Din aceste declarații ar rezulta că decizia atacată fusese deja adoptată înaintea ședinței respective, cu încălcarea Regulamentului de procedură al Comisiei și a principiului colegialității.

147 În sfârșit, reclamanta solicită Tribunalului să dispună depunerea dosarului prezentat colegiului comisarilor și a procesului-verbal al reuniunii, cu toate documentele anexate.

148 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

149 În primul rând, trebuie arătat că reclamanta susține, în esență, că, în 2000, ar fi trebuit să primească o nouă comunicare privind obiecțiunile, din moment ce afirmațiile cuprinse în comunicarea privind obiecțiunile ce i-a fost notificată în 1990 se întemeiau pe existența unei împărțiri a piețelor ce era consecința unui acord sau a unei practici concertate între Solvay și reclamantă, acord sancționat prin Decizia 91/297, anulată ulterior prin Hotărârea ICI I, punctul 17 de mai sus.

150 Cu toate acestea, astfel cum reiese de la punctul 126 de mai sus, anularea Deciziei 91/300 nu a afectat validitatea actelor de procedură anterioare și, în special, validitatea comunicării privind obiecțiunile.

151 Așadar, Comisia nu avea obligația să adreseze reclamantei o nouă comunicare privind obiecțiunile doar ca urmare a acestei anulări.

152 În plus, trebuie arătat că, în cadrul comunicării privind obiecțiunile care fusese notificată reclamantei în 1990, Comisia formulase mai multe critici, iar obiecțiunile întemeiate, pe de o parte, pe încălcarea articolului 81 CE și, pe de altă parte, pe încălcarea articolului 82 CE erau autonome și se bazau pe elemente de probă diferite. Prin urmare, faptul că Tribunalul a anulat Decizia 91/297 pentru încălcarea dreptului de acces la dosar nu poate repune în discuție criticile potrivit cărora reclamanta a abuzat de poziția sa dominantă pe piața relevantă.

153 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia Comisia ar fi trebuit să o audieze din nou, trebuie amintit că, în cazul în care, după anularea

unei decizii de sancționare a întreprinderilor care au încălcat articolul 82 CE ca urmare a unui viciu de procedură care privește numai cerințele referitoare la adoptarea sa definitivă de către colegiul comisarilor, Comisia adoptă o nouă decizie cu un conținut substanțial identic și întemeiată pe aceleași obiecțiuni, aceasta nu are obligația să efectueze o nouă audiere a întreprinderilor în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctele 246-253, menținută prin Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctele 83-111).

154 În ceea ce privește chestiunile de drept care pot fi invocate în cadrul aplicării articolului 233 CE, precum cele privind trecerea timpului, posibilitatea unei reluări a sancțiunilor, accesul la dosar, care ar fi inerent reluării procedurii, intervenția consilierului-auditor și a Comitetului consultativ, precum și eventualele implicații ale articolului 20 din Regulamentul nr. 17, nici acestea nu impun noi audieri, în măsura în care nu ar modifica conținutul obiecțiunilor, fiind supuse, dacă este cazul, numai unui control jurisdicțional ulterior (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 93).

155 În speță, Comisia a reluat cvasiintegralitatea conținutului Deciziei 91/300. Aceasta a completat decizia atacată doar cu un fragment privind procedura în fața Tribunalului și a Curții.

156 Prin urmare, se impune constatarea că decizia atacată și Decizia 91/300 au un conținut substanțial identic și sunt întemeiate pe aceleași motive.

157 În consecință, în conformitate cu jurisprudența citată la punctele 153 și 154 de mai sus, Comisia nu avea obligația să audieze din nou reclamanta înaintea adoptării deciziei atacate.

158 În al treilea rând, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia ar fi trebuit să beneficieze de implicarea consilierului-auditor înainte de adoptarea deciziei atacate, trebuie amintit că, începând cu 1 septembrie 1982, Comisia a instituit funcția de consilier-auditor, potrivit unei comunicări intitulate „Informare referitoare la procedurile de punere în aplicare a normelor de concurență din Tratatele CEE și CECO (articolele [81 CE] și [82 CE]; articolele 65 [CO] și [66 CO]" (JO 1982, C 251, p. 2).

159 În comunicarea menționată la punctul 158 de mai sus, Comisia a definit funcția de consilier-auditor după cum urmează:

„Consilierul-auditor asigură desfășurarea corespunzătoare a audierii și contribuie la obiectivitatea acesteia și a oricărei decizii ulterioare. Consilierul-auditor se asigură în special de faptul că toate elementele de fapt pertinente, favorabile sau defavorabile părților interesate, sunt luate în considerare în mod corespunzător în elaborarea proiectelor de decizie ale Comisiei în domeniul concurenței.

În exercitarea atribuțiilor sale, consilierul-auditor asigură respectarea dreptului la apărare, luând în considerare necesitatea unei aplicări eficiente a normelor de concurență, în conformitate cu regulamentele în vigoare și cu principiile reținute de Curtea de Justiție." [traducere neoficială]

160 Atribuțiile funcției de consilier-auditor au fost precizate într-o decizie din 24 noiembrie 1990, articolul 2 din aceasta fiind redactat în termeni identici cu cei ai definiției inițiale, apoi în Decizia 94/810/CECO, CE a Comisiei din 12 decembrie 1994 privind

mandatul consilierilor-auditori în procedurile în domeniul concurenței desfășurate în fața Comisiei (JO L 330, p. 67). Această decizie, care era în vigoare în momentul adoptării deciziei atacate, a înlocuit și a anulat cele două decizii precedente. Articolul 2 din această decizie a fost redactat în termeni asemănători celor din definiția inițială.

161 Prin urmare, din însuși conținutul misiunii încredințate consilierului-auditor, care intervine în procedură înaintea adoptării deciziei atacate, rezultă că intervenția în cauză era obligatoriu legată de audierea întreprinderilor, în perspectiva unei eventuale decizii.

162 În aceste condiții, trebuie să se considere că, întrucât în speță nu era necesară o nouă audiere în urma anulării Deciziei 91/300, nu mai era necesară nici o nouă intervenție a consilierului-auditor în condițiile prevăzute de Decizia din 24 noiembrie 1990, care între timp era în vigoare (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 127).

163 În al patrulea rând, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia Comitetul consultativ ar fi trebuit consultat prealabil adoptării deciziei atacate, trebuie amintit că articolul 10 din Regulamentul nr. 17, în versiunea aplicabilă la momentul faptelor, prevede:

„(3) Un Comitet consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante este consultat prealabil oricărei decizii ce rezultă dintr-o procedură prevăzută la alineatul (1) și oricărei decizii privind refacerea, modificarea sau revocarea unei decizii adoptate în temeiul articolului [81] alineatul (3) [CE].

[…]

(5) Consultarea are loc în cursul unei reuniuni comune la invitația Comisiei și nu mai devreme de 14 zile de la trimiterea convocării. [La] aceasta vor fi anexate un rezumat al cauzei, cu indicarea celor mai importante documente, și un proiect preliminar de decizie pentru fiecare caz ce urmează a fi examinat." [traducere neoficială]

164 Pe de altă parte, articolul 1 din Regulamentul nr. 99/63/CEE al Comisiei din 25 iulie 1963 privind audierile prevăzute la articolul 19 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 17 (JO 1963, 127, p. 2268) prevede:

„Înainte de consultarea Comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante, Comisia efectuează o audiere în temeiul articolului 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17." [traducere neoficială]

165 Potrivit unei jurisprudențe constante, din articolul 1 din Regulamentul nr. 99/63 rezultă că audierea întreprinderilor interesate și consultarea Comitetului sunt necesare în aceleași situații (Hotărârea Curții din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, Rec., p. 2859, punctul 54, și Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 115).

166 Regulamentul nr. 99/63 a fost înlocuit de Regulamentul (CE) nr. 2842/98 al Comisiei din 22 decembrie 1998 privind audierea părților în anumite proceduri în conformitate cu articolele [81 CE] și [82 CE] (JO L 354, p. 18), în vigoare la momentul adoptării deciziei atacate, al cărui articol 2 alineatul (1) este redactat în mod asemănător articolului 1 din Regulamentul nr. 99/63.

167 În speță se impune constatarea că, potrivit deciziei atacate, Comitetul consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante a fost consultat prealabil adoptării Deciziei 91/300. Reclamanta nu contestă nici existența, nici legalitatea acestei consultări.

168 Prin urmare, în măsura în care decizia atacată nu conține modificări substanțiale în raport cu Decizia 91/300, întrucât Comisia nu avea obligația să audieze din nou reclamanta înaintea adoptării deciziei atacate, nu avea nici obligația să efectueze o nouă consultare a Comitetului consultativ (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 118).

169 Pe de altă parte, potrivit articolului 10 alineatul (4) din Regulamentul nr. 17, în versiunea aplicabilă la momentul faptelor:

„Comitetul consultativ este compus din funcționari cu competență în materie de înțelegeri și de poziții dominante. Fiecare stat membru desemnează un funcționar care îl reprezintă și care poate fi înlocuit, dacă nu poate participa, de un alt funcționar." [traducere neoficială]

170 Potrivit jurisprudenței, modificarea compunerii unei instituții nu afectează continuitatea instituției, ale cărei acte definitive sau pregătitoare își păstrează în principiu toate efectele (Hotărârea Curții din 13 noiembrie 1990, Fedesa și alții, C-331/88, Rec., p. I-4023, punctul 36).

171 În plus, nu există niciun principiu general de drept care să impună continuitatea compunerii organului administrativ sesizat cu o procedură care se poate concretiza printr-o amendă (Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctele 322 și 323).

172 În al cincilea rând, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia, în cadrul adoptării deciziei atacate, colegiul comisarilor ar fi trebuit să aibă ocazia să examineze toate faptele, împrejurările și chestiunile juridice pertinente în acel moment, trebuie amintit că, prin faptul că, după anularea Deciziei 91/300, nu a efectuat o nouă audiere a întreprinderilor în cauză înaintea adoptării deciziei atacate, Comisia nu a săvârșit nicio eroare de drept.

173 În plus, astfel cum s-a observat la punctele 162 și 167 de mai sus, în speță nu erau necesare o nouă intervenție a consilierului-auditor și o nouă consultare a Comitetului consultativ.

174 În aceste condiții, contrar celor susținute de reclamantă, nu era necesar ca dosarul prezentat colegiului comisarilor să conțină, între altele, un nou raport al consilierului-auditor și o nouă minută a consultării Comitetului consultativ. În consecință, premisa raționamentului reclamantei referitor la compunerea acestui dosar este eronată, astfel încât raționamentul menționat este neîntemeiat (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctele 130-133).

175 În al șaselea rând, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia decizia atacată ar fi fost adoptată înainte de ședința colegiului comisarilor, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul colegialității se întemeiază pe egalitatea membrilor Comisiei în cadrul participării la luarea deciziei și presupune în special ca deliberarea privind deciziile să fie realizată în comun și ca toți membrii colegiului să fie răspunzători în mod colectiv pe plan politic cu privire la toate deciziile adoptate (Hotărârea Curții din 29 septembrie 1998, Comisia/Germania, C-191/95, Rec., p. I-5449, punctul 39, și Hotărârea Curții din 13 decembrie 2001, Comisia/Franța, C-1/00, Rec., p. I-9989, punctul 79).

176 Respectarea principiului colegialității, și în special necesitatea ca deliberarea privind deciziile să fie realizată în comun, interesează în mod obligatoriu subiectele de drept vizate de efectele juridice pe care acestea le produc, în sensul că trebuie să li se garanteze că aceste decizii au fost luate în mod efectiv de colegiu și corespund cu exactitate voinței acestuia. Această situație se regăsește în special în cazul actelor calificate expres ca fiind decizii, pe care Comisia trebuie să le adopte în privința întreprinderilor sau a asocierilor de întreprinderi în vederea respectării normelor de concurență și care au ca obiect constatarea unei încălcări a acestor norme, emiterea de somații în privința acestor întreprinderi și aplicarea unor sancțiuni pecuniare acestora (Hotărârea Comisia/BASF și alții, punctul 64 de mai sus, punctele 64 și 65).

177 În speță, reclamanta susține că, potrivit unui comunicat de presă din 12 decembrie 2000 al agenției Reuters, purtătorul de cuvânt al Comisiei a anunțat că aceasta ar adopta din nou aceeași decizie la 13 decembrie 2000.

178 Cu toate acestea, dacă se presupune că purtătorul de cuvânt al Comisiei a făcut declarația la care se referă reclamanta, simplul fapt că un comunicat de presă al unei societăți private menționează o declarație care nu prezintă caracter oficial nu poate fi suficient pentru a se considera că principiul colegialității a fost încălcat de Comisie. Astfel, această declarație nu crea nicio obligație pentru colegiul comisarilor, iar în cadrul ședinței din 13 decembrie 2000, la sfârșitul unei deliberări în comun, ar fi putut, așadar, să decidă inclusiv să nu adopte decizia atacată.

179 În consecință, nu este necesar să se dispună obligarea Comisiei să depună toate documentele interne referitoare la adoptarea deciziei atacate și, în special, procesul-verbal al ședinței colegiului comisarilor și toate documentele anexate, precum și toate documentele prezentate colegiului comisarilor cu acea ocazie.

180 Din toate cele de mai sus rezultă că al treilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe încălcarea dreptului de acces la dosar

— Argumentele părților

181 Reclamanta susține că, după primirea deciziei atacate, a solicitat, la începutul anului 2001, să aibă acces la dosar, acces refuzat de Comisie. Accesul la dosar îi fusese refuzat de asemenea în 1990.

182 Reclamanta subliniază că, în pofida faptului că decizia atacată era deja adoptată, Comisia ar fi trebuit să îi acorde accesul la dosar pentru mai multe motive. În primul rând, Comisia ar fi privat-o de o nouă ocazie de a solicita accesul la dosar prin adoptarea deciziei atacate fără a redeschide procedura administrativă și chiar fără chiar a-i indica intenția sa. În al doilea rând, Comisia, care refuzase acordarea accesului la dosar în 1990, ar fi putut să rectifice această eroare în momentul adoptării deciziei atacate. În al treilea rând, Comunicarea Comisiei privind normele interne de procedură internă referitoare la soluționarea cererilor de acces la dosar în cazurile de aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE], a articolelor 65 [CO] și [66 CO] și a Regulamentului (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului (JO 1997, C 23, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea privind accesul la dosar") ar fi stabilit norme mai favorabile întreprinderilor în

ceea ce privește accesul la dosar. Reclamanta consideră, așadar, că, similar oricărui alt destinatar al unei decizii adoptate în 2000, ar fi trebuit să beneficieze de noile norme.

183 Reclamanta recunoaște că argumentele sale referitoare la accesul la dosar au fost respinse în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus. Cu toate acestea, reclamanta susține că acest fapt nu împiedică Tribunalul să formuleze o apreciere care îi este favorabilă în prezenta cauză.

184 În opinia reclamantei, dosarul conținea neîndoielnic corespondența și documentele ce proveneau de la clienții săi din Regatul Unit, în special de la producătorii de sticlă, de la concurenții săi din Regatul Unit, precum și de la importatorii americani. Răspunsurile scrise și documentele ce proveneau de la producătorii de sticlă ar fi putut să o ajute în apărare în ceea ce privește afirmațiile referitoare la poziția dominantă și la folosirea abuzivă a acesteia. De asemenea, unele informații ce proveneau de la concurenții săi ar fi putut să îi furnizeze o clarificare privind unele elemente din decizia atacată. În plus, documentele ce proveneau de la producătorii din Europa de Vest continentală ar fi putut să o ajute în ceea ce privește analiza pieței relevante, în special în privința chestiunii efectului apreciabil asupra concurenței sau asupra comerțului dintre statele membre. Din aceste elemente ar rezulta că, în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, Tribunalul a săvârșit o eroare prin faptul că s-a pronunțat în sensul că nu a fost încălcat dreptul său la apărare.

185 Mai mult, reclamanta susține că are dreptul să invoce din nou chestiunea accesului la dosar. Pe de o parte, atunci când Tribunalul a examinat chestiunea accesului la dosar în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, acesta ar fi procedat astfel pe baza listei enumerative depuse de Comisie. Or, această listă nu ar fi identificat în mod complet documentele cuprinse în dosar. Pe de altă parte, ca urmare a anulării Deciziei 91/300, reclamanta nu ar fi avut motiv să consacre timp și bani pentru a introduce un recurs incident privind chestiunea accesului la dosar, cu atât mai mult cu cât în acel moment considera că Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, va fi menținută probabil în recurs. Reclamanta consideră că, „în cazul în care Comisia ar fi câștigat, [reclamanta] ar

fi putut ulterior să introducă un recurs cu privire la [această chestiune], după ce va fi fost audiată din nou pe fond de [Tribunal]”.

186 În replică, reclamanta adaugă că autoritatea de lucru judecat nu privește chestiunea accesului la dosar. În opinia sa, această chestiune nu a fost în mod efectiv sau necesar soluționată în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus. Reclamanta susține că, deși a avut posibilitatea să formuleze un recurs incident cu privire la această chestiune, nu i se poate imputa că nu a procedat astfel câtă vreme nu era necesar acel recurs incident, având în vedere Hotărârea Comisia/BASF și alții, punctul 64 de mai sus. În plus, referindu-se la Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 9 martie 1994, TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, Rec., p. I-833), reclamanta susține că nu era vădit neîndoielnic sau evident că era necesar un recurs incident sau că acesta are o anumită utilitate. Cu privire la acest aspect, reclamanta precizează că, dacă ar trebui reținută teza Comisiei privind autoritatea de lucru judecat, aceasta ar încuraja introducerea a numeroase recursuri incidente și ar îngreuna inutil sarcina de lucru a Curții.

187 Pe de altă parte, în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, aprecierea Tribunalului în ceea ce privește accesul la dosar ar fi eronată. În opinia reclamantei, este suficient să se stabilească faptul că documentele nedivulgate au putut avea o importanță care nu ar fi trebuit neglijată, astfel cum a fost declarată de Tribunal în Hotărârea ICI I, punctul 17 de mai sus. În plus, dacă Tribunalul ar fi determinat să se pronunțe astăzi asupra chestiunii accesului la dosar care fusese invocată în fața acestuia în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, nu ar fi nicidecum evident că ar ajunge la aceeași concluzie cu cea la care a ajuns în acea hotărâre, din cauza evoluției dreptului. Cu privire la acest aspect, reclamanta invocă în special Comunicarea privind accesul la dosar.

188 Reclamanta susține deopotrivă că, în urma măsurii de cercetare dispusă de Tribunal prin care i se acordă accesul la dosar, a putut constata lipsuri importante în gestionarea documentelor de către Comisie, care au avut mai multe consecințe.

189 În primul rând, reclamanta susține că este imposibil ca adoptarea deciziei de către Comisie să fi intervenit după o examinare completă și loială a tuturor elementelor de probă aflate la dispoziția acesteia.

190 În al doilea rând, reclamanta arată că cel puțin cinci dosare componente au fost pierdute de Comisie. Or, în opinia sa, un dosar component și o jumătate din alt dosar component trebuiau să conțină corespondența schimbată în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17 între ea și Comisie, iar trei dosare componente și o jumătate din alt dosar component trebuiau să conțină corespondența dintre clienții și concurenții săi din Regatul Unit și Comisie. Pierderea acestor dosare ar fi avut drept consecință să o dezavantajeze grav în cadrul apărării în fața Tribunalului. Reclamanta arată că, în cazul în care ar fi avut acces la informații independente provenite de la clienții săi din Regatul Unit, ar fi dispus de elemente de probă suplimentare pentru a-și susține teza, astfel încât Comisia ar fi ajuns probabil la o concluzie diferită în special în ceea ce privește chestiunea existenței unei poziții dominante, a folosirii abuzive a poziției dominante, a efectului asupra comerțului dintre statele membre și a amenzii.

191 În al treilea rând, reclamanta menționează că anumite documente existente pe care le-a consultat i-ar fi permis deopotrivă să își susțină teza și să conteste mai multe concluzii ale Comisiei din decizia atacată.

192 Comisia răspunde că „dreptul de acces la dosar este un aspect ce are autoritate de lucru judecat în defavoarea [reclamantei]". În opinia sa, toate cererile de acces la dosar după adoptarea unei decizii sunt lipsite de obiect.

193 În ceea ce privește observațiile reclamantei formulate ca urmare a măsurii de cercetare dispuse de Tribunal, Comisia arată că această măsură a permis confirmarea faptului că erau neîntemeiate afirmațiile reclamantei din cursul procedurii administrative și din actele sale de procedură privind încălcarea dreptului său la apărare. După ce a luat cunoștință de un dosar ce numără aproape 25 000 de documente, reclamanta ar fi găsit numai 60 de documente care stăteau la baza argumentației sale. Cu toate

acestea, în opinia Comisiei, niciunul dintre documente nu ar prezenta utilitate pentru reclamantă.

194 În ceea ce privește pierderea dosarelor componente, constatată ca urmare a măsurii de cercetare dispuse de Tribunal, Comisia consideră că aceasta nu are niciun efect asupra legalității deciziei atacate și că nu trebuie supraestimată importanța faptului că au fost pierdute 5 dosare componente dintr-un număr de 71. În opinia Comisiei, reclamanta nu invocă niciun motiv care să permită să se considere că aceste dosare componente trebuiau să conțină elemente de probă în favoarea sa, ce nu i-au fost indicate, care ar fi contribuit însă la respingerea afirmațiilor din comunicarea privind obiecțiunile. Comisia adaugă că, în cazul în care dosarele componente pierdute ar conține corespondența cu clienții și cu concurenții reclamantei, potrivit susținerilor reclamantei, acestea nu i-ar fi fost utile, deoarece, în acest caz, ar fi vorba numai despre elemente care fie nu prezentau niciun interes și, prin urmare, nu au fost utilizate, fie, în ipoteza cea mai favorabilă, erau asemănătoare celor pe care reclamanta le consultase și pe baza cărora nu a putut să își întemeieze niciun argument.

195 În ceea ce privește lipsa de coerență privind numerotarea și gestionarea deficitară a documentelor invocată de reclamantă, Comisia susține că criteriul de stabilire în ce măsură a fost respectat dreptul la apărare este dacă o parte a consultat documentul și, în caz contrar, dacă documentul i-ar fi permis să invoce un argument pe care nu a fost în măsură să îl invoce la acel moment. Acest criteriu depinde exclusiv de consultarea documentului, iar nu a dosarului în care a fost inclus de Comisie, nici de modul în care aceasta și-a numerotat dosarele.

— Aprecierea Tribunalului

196 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că s-a recunoscut de către Curte importanța principiului respectării autorității de lucru judecat definitiv atât în ordinea juridică comunitară, cât și în ordinile juridice naționale. Astfel, pentru a garanta deopotrivă

stabilitatea dreptului și a raporturilor juridice și o bună administrare a justiției, este necesar ca deciziile jurisdicționale devenite definitive după epuizarea căilor de atac disponibile sau după expirarea termenelor prevăzute pentru aceste căi de atac să nu mai poată fi contestate (Hotărârea Curții din 30 septembrie 2003, Köbler, C-224/01, Rec., p. I-10239, punctul 38, și Hotărârea Curții din 16 martie 2006, Kapferer, C-234/04, Rec., p. I-2585, punctul 20).

197 Potrivit unei jurisprudențe constante, autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri se poate opune admiterii unei acțiuni dacă aceasta, fiind la originea hotărârii în cauză, a avut aceleași părți și același obiect și a fost întemeiată pe aceeași cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 19 septembrie 1985, Hoogovens Groep/Comisia, 172/83 și 226/83, Rec., p. 2831, punctul 9, și Hotărârea Curții din 22 septembrie 1988, Franța/Parlamentul European, 358/85 și 51/86, Rec., p. 4821, punctul 12, Hotărârea Tribunalului din 8 martie 1990, Maindiaux și alții/CES, T-28/89, Rec., p. II-59, punctul 23), cu precizarea că aceste condiții au obligatoriu caracter cumulativ (Hotărârea Tribunalului din 5 iunie 1996, NMB Franța și alții/Comisia, T-162/94, Rec., p. II-427, punctul 37).

198 Autoritatea de lucru judecat privește numai aspectele de fapt și de drept care au fost în mod efectiv sau necesar soluționate prin decizia judiciară în cauză (Hotărârea Curții din 19 februarie 1991, Italia/Comisia, C-281/89, Rec., p. I-347, punctul 14, și Ordonanța Curții din 28 noiembrie 1996, Lenz/Comisia, C-277/95 P, Rec., p. I-6109, punctul 50).

199 În Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, Tribunalul a examinat motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare, rezultat din refuzul Comisiei de a acorda reclamantei acces la dosar.

200 Pentru a stabili dacă motivul era întemeiat, în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, Tribunalul a examinat sumar obiecțiunile de drept substanțial reținute de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile și în Decizia 91/300.

201 Primul aspect a motivului din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, era întemeiat pe nedivulgarea față de reclamantă a documentelor eventual dezincriminatorii. În primul rând, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia refuzul Comisiei de a acorda acces la documentele producătorilor i-ar fi putut afecta apărarea, Tribunalul s-a pronunțat în sensul că nu puteau fi contestate, prin intermediul documentelor necomunicate, constatările din Decizia 91/300 privind poziția dominantă, abuzul de poziție dominantă și afectarea comerțului dintre statele membre. În al doilea rând, în ceea ce privește refuzul accesului la dosarele care proveneau de la însăși reclamanta, Tribunalul a considerat că aceasta putea să invoce documente ce proveneau din sfera proprie. Din aceste elemente, Tribunalul a concluzionat că, în împrejurările speței, Comisia a refuzat în mod întemeiat să acorde acces reclamantei la acele dosare și să îi furnizeze o listă cu documentele cuprinse în acele dosare.

202 Al doilea aspect al motivului din cauza în care s-a pronunțat Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, era întemeiat pe nedivulgarea față de reclamantă a anumitor documente incriminatorii. Tribunalul s-a pronunțat în sensul că, în ceea ce privește constatările Comisiei referitoare la reducerea specială pe care o societate ar fi oferit-o în Regatul Unit, era dificilă concilierea dintre modalitatea Comisiei de a proceda și dreptul la apărare, acel viciu constatat neafectând însă în speță exercitarea de către reclamantă a dreptului său la apărare. Pe de altă parte, argumentele invocate de reclamantă se încadrau în examinarea fondului cauzei și nu aveau legătură cu motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare.

203 Prin urmare, Tribunalul a respins în totalitate motivul întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare.

204 În continuare, Tribunalul a examinat motivul întemeiat pe autentificarea nelegală a Deciziei 91/300 și a concluzionat în sensul anulării deciziei respective.

205 Prin respingerea recursului în Hotărârea Comisia/ICI, punctul 19 de mai sus, Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, este o decizie jurisdicțională devenită definitivă.

206 În conformitate cu jurisprudența citată la punctul 197 de mai sus, pentru a stabili dacă autoritatea de lucru judecat privește chestiunea accesului la dosar, este necesar, prin urmare, să se examineze dacă acțiunea aflată la originea Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus, și acțiunea introdusă în prezenta cauză au aceleași părți și același obiect și sunt întemeiate pe aceeași cauză.

207 În ceea ce privește condiția referitoare la identitatea părților în cauză în cele două acțiuni, se impune constatarea că, în speță, aceasta este îndeplinită. Astfel, similar acțiunii care se află la originea Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus, acțiunea introdusă în prezenta cauză este formulată de reclamantă împotriva Comisiei. În ceea ce privește condițiile referitoare la identitatea de obiect și de cauză, trebuie arătat de la bun început că, formal, Comisia a adoptat două decizii, și anume Decizia 91/300 și decizia atacată. Cu toate acestea, din dezvoltările anterioare (a se vedea în special punctele 24, 111, 112 și 156 de mai sus) rezultă că, pe de o parte, conținutul deciziei atacate este identic cu cel al Deciziei 91/300, cu excepția unei noi părți, intitulată „Procedurile în fața Tribunalului de Primă Instanță și a Curții de Justiție", și, pe de altă parte, decizia atacată este întemeiată pe aceleași motive ca Decizia 91/300. Comisia avea astfel temeiul de a adopta decizia atacată în aceeași termeni ca ai Deciziei 91/300, fără a avea obligația să efectueze noi demersuri procedurale ca urmare a anulării Deciziei 91/300, în măsura în care viciul de formă privea numai modalitățile de adoptare definitivă a deciziei respective, anularea neafectând validitatea măsurilor pregătitoare ale acestei decizii.

208 Din moment ce Comisia nu a efectuat vreun act de cercetare între pronunțarea Hotărârii Comisia/ICI, punctul 19 de mai sus, și adoptarea deciziei atacate, conținutul deciziei atacate este identic cu cel al Deciziei 91/300, cu excepția fragmentului referitor la procedura desfășurată la Tribunal și la Curte, iar reclamanta solicită din nou acces la dosar, trebuie constatat că litigiul are același obiect și este întemeiat pe aceeași cauză.

209 Întrucât în speță au fost îndeplinite cumulativ condițiile de identitate de părți, de obiect și de cauză, în conformitate cu jurisprudența citată la punctul 197 de mai sus, trebuie să se considere că aspectul de drept privind accesul la dosar în cazul COMP/33.133 – D: Carbonat de sodiu – ICI a fost soluționat definitiv de instanță și că, prin urmare, are autoritate de lucru judecat.

210 Această autoritate de lucru judecat nu permite ca Tribunalul să fie sesizat din nou cu acest aspect de drept pentru a fi examinat.

211 Din aceste considerații rezultă că al patrulea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins ca inadmisibil.

212 Cu toate acestea, cu titlu suplimentar, trebuie arătat că, chiar dacă se presupune că aspectul de drept referitor la accesul la dosar nu ar fi avut autoritate de lucru judecat, observațiile prezentate de reclamantă la 13 octombrie 2005 ca urmare a consultării dosarului în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii nu sunt de natură să repună în discuție concluziile Tribunalului din Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus.

213 În ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia anumite documente i-ar fi permis să își susțină teza și să conteste mai multe concluzii ale Comisiei din decizia

atacată, trebuie arătat că reclamanta nu a demonstrat că nedivulgarea acestor documente și informații ar fi putut influența, în detrimentul său, derularea procedurii administrative și conținutul deciziei Comisiei, după cum impune jurisprudența referitoare la elementele dezincriminatorii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iunie 2008, Hoechst/Comisia, punctul 71 de mai sus, punctul 146 și jurisprudența citată).

214 Astfel, reclamanta nu a demonstrat că, în măsura în care ar fi putut să se prevaleze în cursul procedurii administrative de documentele cuprinse în dosar, ar fi putut să invoce elemente care nu corespundeau cu deducțiile efectuate în acea etapă de Comisie și ar fi putut influența, așadar, indiferent de modalitate, aprecierile Comisiei din decizia eventuală, cel puțin în ceea ce privește gravitatea și durata comportamentului care îi era imputat și, prin urmare, cuantumul amenzii.

215 În ceea ce privește existența unei poziții dominante, reclamanta susține că, în măsura în care, în cursul procedurii administrative, ar fi avut acces la anumite documente de care a luat cunoștință în urma consultării dosarului în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, aceasta i-ar fi permis să respingă afirmația Comisiei potrivit căreia deținea o poziție dominantă pe piața relevantă. Reclamanta consideră că ar fi putut invoca în special documente ce proveneau de la Solvay, de la producătorii germani și de la clienții săi din Regatul Unit pentru a demonstra importanța produselor de substituție, precum soda caustică, calcina sau dolomita, pentru a ilustra presiunea concurențială exercitată de importurile originare din Statele Unite.

216 Cu privire la acest aspect, trebuie arătat mai întâi că, pentru a stabili că reclamanta ocupa o poziție dominantă pe piața relevantă, Comisia s-a întemeiat în mod esențial pe cota de piață de 90 % deținută tradițional de reclamantă. Or, niciun indiciu nu permite să se prezume că reclamanta ar fi putut descoperi în „dosarele componente” care

lipseau documente care să infirme constatarea că deținea o poziție dominantă pe piața carbonatului de sodiu (a se vedea în acest sens Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, punctul 61). În plus, potrivit jurisprudenței, în afara unor împrejurări excepționale, cote de piață foarte mari constituie, în sine, dovada existenței unei poziții dominante (Hotărârea Curții din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, 85/76, Rec., p. 461, punctul 41, și Hotărârea Tribunalului din 23 octombrie 2003, Van den Bergh Foods/Comisia, T-65/98, Rec., p. II-4653, punctul 154). Or, reclamanta nu invocă niciun fapt care să poată constitui asemenea împrejurări excepționale. În sfârșit, chiar dacă se presupune că asemenea fapte au existat și sunt menționate în documentele cuprinse în „dosarele componente" care lipseau, reclamanta nu ar putea să le ignore, având în vedere împrejurările speței, astfel încât, în această privință, nu s-a adus atingere dreptului său la apărare.

217 În continuare, în ceea ce privește argumentul referitor la produsele de substituție, trebuie arătat că, astfel cum reiese din considerentele (129)-(134) ale deciziei atacate, Comisia nu a contestat niciodată că soda caustică și calcina sunt într-o anumită măsură substituibile carbonatului de sodiu. Comisia a considerat însă că această substituibilitate limitată nu excludea poziția dominantă a reclamantei pe piața relevantă. În plus, întrucât în acea perioadă reclamanta era singurul producător de carbonat de sodiu din Regatul Unit, era mai bine poziționată pentru a cunoaște situația pe piața relevantă și pentru a furniza aprecierii Comisiei elementele necesare cu privire la chestiunea substituibilității carbonatului de sodiu cu soda caustică sau cu calcina. Prin urmare, contrar susținerilor reclamantei, aceasta nu avea nicidecum nevoie de documentele producătorilor continentali care priveau alte piețe și nici de documente care proveneau de la clienții săi din Regatul Unit pentru a încerca să demonstreze că nu era dominantă pe piața relevantă din cauza substituibilității parțiale a carbonatului de sodiu cu soda caustică și cu calcina. În ceea ce privește substituibilitatea carbonatului de sodiu cu dolomita, trebuie arătat că reclamanta se întemeiază pe un document al unui concurent, referitor la o vizită efectuată în fabrica sa. Prin urmare, reclamanta nu putea ignora existența unui asemenea document sau, cel puțin, informațiile pe care putea să le conțină. În orice caz, reclamanta nu demonstrează că elemente referitoare la substituibilitatea cu dolomita ar fi putut influența aprecierile Comisiei referitoare la poziția sa dominantă pe piața relevantă.

218 În sfârșit, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia unele documente provenite de la clienții săi din Regatul Unit sau de la producătorii continentali ar ilustra presiunea concurențială exercitată de producătorii americani pe piața relevantă, trebuie arătat că impactul exercitat de concurenții americani este analizat în detaliu de Comisie în decizia atacată, care ține seama de aceste importuri și arată că măsurile antidumping limitau concurența americană [considerentele (51)-(54) și (128)]. În orice caz, având în vedere că reclamanta era în acea perioadă singurul producător de sodă din Regatul Unit, aceasta dispunea neîndoielnic de informații referitoare la piața relevantă și la efectul importurilor originare din Statele Unite pe această piață pentru a se apăra în cursul procedurii administrative.

219 Prin urmare, trebuie să se considere că, în observațiile sale din 13 octombrie 2005, reclamanta nu invocă niciun element care să permită dovedirea faptului că nedivulgarea, în cadrul procedurii administrative, a documentelor consultate și a documentelor pretins cuprinse în „dosarele componente" care lipseau a putut influența în detrimentul său derularea procedurii respective și conținutul deciziei atacate în ceea ce privește existența poziției sale dominante pe piața relevantă.

220 Referitor la folosirea abuzivă a poziției dominante, reclamanta susține că, în măsura în care, în cursul procedurii administrative, ar fi avut acces la anumite documente de care a luat cunoștință ca urmare a consultării dosarului în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, precum și la informații independente de la clienți și de la concurenți din Regatul Unit pretins cuprinse în „dosarele componente" care lipseau, aceasta i-ar fi permis să demonstreze că rabaturile sale nu erau prin natura lor destinate excluderii concurenților, reprezentând în mod esențial o modalitate legitimă de concurență. În opinia reclamantei, diverse documente ar ilustra faptul că acordarea de rabaturi constituia o practică uzuală a producătorilor continentali, ceea ce ar fi constituit un element important pentru a arăta că rabaturile sale erau perfect compatibile cu practicile acceptate în industrie. În plus, reclamanta susține că documente ce proveneau în special de la Akzo, care făceau referire la politica dublei surse de

aprovizionare sau la politica celui de al doilea furnizor, i-ar fi fost utile pentru a analiza aspectul dacă propriile rabaturi au avut ca efect excluderea concurenților, după cum susținea Comisia.

221 În această privință, trebuie amintit de la început că argumentul reclamantei potrivit căruia rabaturile privind tranșa superioară constituie o practică uzuală nu este de natură să demonstreze că asemenea rabaturi, atunci când sunt acordate de o întreprindere în poziție dominantă, sunt conforme cu articolul 82 CE. Prin urmare, consultarea unor documente care să ilustreze existența unei asemenea practici nu ar fi avut nicio utilitate pentru reclamantă.

222 În continuare, trebuie arătat că din probele cu înscrisuri directe reiese caracterul de fidelizare al sistemului de rabaturi pus în aplicare de reclamantă. În partea din decizia atacată consacrată „faptelor", în considerentele (61)-(82), Comisia a citat numeroase documente referitoare la rabaturi privind tranșa superioară, din care reiese că acestea nu reflectau câștiguri de eficiență și economii de scară și că, spre deosebire de un rabat cantitativ, legat doar de volumul de achiziții, aceste rabaturi urmăreau excluderea concurenților de pe piață. Or, într-un caz în care, precum în prezenta cauză, pentru a stabili diferitele încălcări, Comisia s-a întemeiat în decizia atacată numai pe probe cu înscrisuri directe pentru a stabili diferitele încălcări, reclamanta trebuie să încerce să arate în ce măsură alte elemente de probă ar fi putut contesta caracterul de fidelizare al sistemului de rabaturi pus în aplicare sau, cel puțin, care ar fi fost explicația diferită ce ar fi putut fi dată probelor cu înscrisuri directe necontestate.

223 În sfârșit, în ceea ce privește argumentul referitor la politica celui de al doilea furnizor, trebuie să se observe că, astfel cum reiese din considerentul (23) al deciziei atacate,

Comisia avea cunoștință de acest fapt și nu l-a contestat niciodată. Prin urmare, chiar dacă reclamanta ar fi luat cunoștință de documente care să ilustreze această politică, concluziile Comisiei privind folosirea abuzivă a poziției dominante nu ar fi fost diferite.

224 În consecință, trebuie să se considere că, în observațiile sale din 13 octombrie 2005, reclamanta nu invocă niciun element care să permită stabilirea faptului că nedivulgarea în cursul procedurii administrative a documentelor consultate și a documentelor pretins cuprinse în „dosarele componente" care lipseau a putut influența, în detrimentul său, derularea procedurii respective și conținutul deciziei atacate în ceea ce privește folosirea abuzivă de către reclamantă a poziției sale dominante.

225 În ceea ce privește efectul asupra comerțului dintre statele membre, reclamanta susține că, în măsura în care ar fi avut acces în cursul procedurii administrative la anumite documente de care a luat cunoștință în urma consultării dosarului în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, precum și la informațiile provenite de la clienți din Regatul Unit pretins cuprinse în „dosarele componente" care lipseau, aceasta i-ar fi permis să respingă analiza Comisiei referitoare la afectarea comerțului dintre statele membre. Reclamanta consideră că diverse documente i-ar fi susținut teza conform căreia împărțirea piețelor naționale nu se datora pretinsului comportament ce urmărea excluderea concurenților, ci unor elemente precum importanța costurilor de transport, fluctuațiile ratelor de schimb și deciziile unilaterale ale producătorilor de a nu aproviziona anumite piețe pentru a evita riscul unor vânzări ca mijloc de represalii.

226 În această privință, trebuie arătat că analiza Comisiei referitoare la afectarea comerțului dintre statele membre se întemeiază în special pe documente care provin chiar de la reclamantă, cu precădere pe o notă din 28 iunie 1985 privind strategia acesteia, citată în considerentul (66) al deciziei atacate, din care reiese că reclamanta urmărea să împiedice sau să elimine toate importurile de sodă densă în Regatul Unit, cu excepția celor provenite de la General Chemical [considerentele (66)-(70) ale deciziei atacate]. Or, într-un caz în care, precum în prezenta cauză, pentru a stabili

diferitele încălcări, Comisia s-a întemeiat în decizia atacată numai pe probe cu înscrisuri directe pentru a stabili încălcarea, reclamanta trebuie să încerce să arate în ce măsură alte elemente de probă ar fi putut contesta afectarea comerțului dintre statele membre sau, cel puțin, care ar fi fost explicația diferită ce ar fi putut fi dată probelor cu înscrisuri directe necontestate.

227 În plus, în ceea ce privește împărțirea piețelor naționale, trebuie arătat că, în cadrul procedurii administrative, reclamanta putea să dezvolte argumente întemeiate pe importanța costurilor de transport, pe fluctuația ratelor de schimb și pe vânzări ca mijloc de represalii, în lumina propriei experiențe pe piață, fără să fi fost necesar ca aceasta să se întemeieze pe documente ce proveneau de la alți producători.

228 Prin urmare, trebuie să se considere că, în observațiile sale din 13 octombrie 2005, reclamanta nu invocă niciun element care să permită stabilirea faptului că nedivulgarea în cursul procedurii administrative a documentelor consultate și a documentelor pretins cuprinse în „dosarele componente" care lipseau a putut influența, în detrimentul său, derularea procedurii respective și conținutul deciziei atacate în ceea ce privește efectul comportamentului acesteia asupra comerțului dintre statele membre.

229 Cu privire la cuantumul amenzii, reclamanta afirmă că, deși elementele invocate în observațiile sale nu ar fi putut influența aprecierea Comisiei cu privire la încălcarea articolului 82 CE, toate aceste elemente ar fi putut influența aprecierea Comisiei cu privire la amendă. Aceasta susține că, în măsura în care ar fi avut acces în cursul procedurii administrative la anumite documente de care a luat cunoștință ca urmare a consultării dosarului în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, precum și la informații provenite de la clienți din Regatul Unit, cuprinse în „dosarele componente" care lipseau, aceasta i-ar fi permis în special să invoce elemente „de natură să arate că,

în practică, niciun concurent nu a fost lipsit în mod semnificativ de oportunități de vânzare și că nu au existat efecte negative asupra comerțului interstatal”.

230 În acest sens, este suficient să se arate că reclamanta se referă la argumente pe care le-a invocat în privința aprecierilor Comisiei din decizia atacată referitoare la folosirea abuzivă de către reclamantă a poziției sale dominante și la afectarea comerțului dintre statele membre, în raport cu care s-a arătat, la punctele 218-226 de mai sus, că accesul la dosar nu i-ar fi permis să invoce elemente care să permită contestarea aprecierilor respective.

231 Prin urmare, trebuie să se considere că, în observațiile sale din 13 octombrie 2005, reclamanta nu invocă niciun element care să permită stabilirea faptului că nedivulgarea în cursul procedurii administrative a documentelor consultate și a documentelor pretins cuprinse în „dosarele componente” care lipseau a putut influența, în detrimentul său, derularea procedurii respective și conținutul deciziei atacate în ceea ce privește cuantumul amenzii.

Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe o încălcare a articolului 253 CE

— Argumentele părților

232 Reclamanta susține că, după anularea Deciziei 91/300, Comisia nu avea obligația să adopte o nouă decizie. Procedura urmată ar fi foarte neobișnuită, întrucât Comisia

nu i-a adresat o nouă comunicare privind obiecțiunile și nici nu a organizat o nouă audiere și o nouă consultare a Comitetului consultativ. În aceste împrejurări, lipsa explicațiilor din partea Comisiei asupra modalității de a proceda ar constitui o încălcare a articolului 253 CE.

233 De asemenea, Comisia ar fi încălcat Regulamentul de procedură propriu (JO 2000, L 308, p. 26), precum și principiul bunei administrări, întrucât nu a motivat decizia atacată și „nu a adoptat din nou alte decizii care fuseseră anulate pentru motive [asemănătoare celor din] cazul din 1990". Cu privire la acest aspect, Codul de bună conduită administrativă pentru personalul Comisiei în relațiile sale cu publicul, anexat la Regulamentul de procedură al Comisiei, ar prevedea că orice diferență de tratament în cazuri asemănătoare trebuie justificată corespunzător. În plus, nemotivarea deciziei cu privire la aspecte importante, în special cu privire la aprecierea juridică și la amendă, ar demonstra încălcarea de către Comisie a articolului 253 CE.

234 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

235 Trebuie constatat că critica invocată de reclamantă este neîntemeiată. Astfel, în considerentele (162)-(172) ale deciziei atacate, Comisia și-a motivat alegerea de a adopta o nouă decizie ca urmare a anulării Deciziei 91/300.

236 Împrejurarea potrivit căreia Comisia nu a adresat reclamantei o nouă comunicare privind obiecțiunile, nu a audiat-o din nou și nu a consultat din nou Comitetul consultativ nu poate constitui o nemotivare a deciziei atacate. Astfel, aceste argumente invocate de reclamantă urmăresc în esență numai contestarea temeiniciei aprecierii Comisiei referitoare la aceste aspecte diverse și trebuie, așadar, respinse (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Tribunalului, punctul 25 de mai sus, punctul 389).

237 De asemenea, contrar susținerilor reclamantei, prin faptul că a decis să constate încălcările reținute într-o nouă decizie, după anularea Deciziei 91/300, Comisia nu s-a îndepărtat de practica decizională constantă. Comisia și-a menținut doar alegerea inițială de a sancționa aceste încălcări, împrejurare care nu este contrară articolului 233 CE, care i-a impus numai luarea măsurilor ce presupuneau executarea Hotărârii Comisia/ICI, punctul 19 de mai sus, și anume să repare singura nelegalitate constatată de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea PVC II a Curții, punctul 39 de mai sus, punctul 451). Pe de altă parte, reclamanta nu face trimitere la nicio altă cauză care ar fi fost similară prezentei cauze și care ar fi fost tratată în mod diferit de Comisie.

238 Așadar, trebuie respins al cincilea aspect al celui de al doilea motiv și, în consecință, al doilea motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o apreciere eronată a pieței relevante

Argumentele părților

239 Referindu-se la Hotărârea Tribunalului din 22 martie 2000, Coca-Cola/Comisia (T-125/97 și T-127/97, Rec., p. II-1733), reclamanta arată că, în cadrul acțiunii în

anulare a Deciziei 91/300, nu a contestat concluzia Comisiei potrivit căreia „piața geografică" relevantă era cea a Regatului Unit și nici pe aceea că „piața produsului" relevantă era cea a carbonatului de sodiu, dens și ușor. Cu toate acestea, în opinia reclamantei, Comisia nu putea să se limiteze în decizia atacată la reproducerea concluziilor referitoare la produse și la pieţele geografice relevante pe baza unei analize efectuate cu 10 ani înainte. Comisia ar fi trebuit să examineze dacă asemenea concluzii erau încă valabile în lumina evoluției dreptului și a practicii în perioada dintre cele două decizii. Prin urmare, decizia atacată ar fi viciată de o eroare de fapt și de nemotivare. Pe de altă parte, niciun element din decizia atacată nu ar arăta că, în 2000, Comisia a efectuat vreuna dintre investigațiile menționate în Comunicarea sa privind definirea pieței relevante în sensul dreptului comunitar al concurenței (JO 1997, C 372, p. 5, Ediție specială, 08/vol. 34, p. 60).

240 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

Aprecierea Tribunalului

241 În primul rând, reclamanta nu contestă că, în cadrul adoptării Deciziei 91/300, Comisia a analizat structura pieței și a concurenței. De asemenea, reclamanta nu susține că, în cadrul deciziei respective, Comisia a săvârșit o eroare prin definirea pieței geografice și a pieței produselor.

242 Reclamanta menționează numai obligația Comisiei de a examina în ce măsură concluziile sale erau încă valabile în lumina evoluției dreptului și a practicii în perioada dintre adoptarea Deciziei 91/300 și adoptarea deciziei atacate. Reclamanta face trimitere la Hotărârea Coca-Cola/Comisia, punctul 239 de mai sus, în care Tribunalul ar fi statuat, între altele, că o constatare a Comisiei privind existența unei poziții dominante rezultă din analiza structurii pieței relevante și a concurenței care se manifestă în cadrul acesteia la momentul adoptării de către Comisie a fiecărei decizii (punctul 81).

243 Cu toate acestea, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, instituția emitentă a actului are obligația de a asigura executarea hotărârii de anulare numai în limitele a ceea ce este necesar, procedura prin care se urmărește înlocuirea unui asemenea act putând fi astfel reluată din momentul exact în care a intervenit nelegalitatea (a se vedea Hotărârea Curții din 29 noiembrie 2007, Italia/Comisia, C-417/06 P, punctul 52 și jurisprudența citată). Or, în speță, Decizia 91/300 a fost anulată de Tribunal pentru motivul că fusese autentificată după notificarea acesteia, ceea ce constituia o încălcare a unei norme fundamentale de procedură în sensul articolului 230 CE.

244 Comisia putea, așadar, să își reia analiza din etapa autentificării, fără a avea obligația să examineze în ce măsură concluziile referitoare la piața relevantă, exprimate cu ocazia adoptării Deciziei 91/300, erau încă valabile în lumina împrejurărilor de fapt și de drept existente la momentul adoptării deciziei atacate.

245 Argumentul reclamantei întemeiat pe punctul 81 din Hotărârea Coca-Cola/Comisia, punctul 239 de mai sus, nu poate repune în discuție această concluzie. Astfel, considerația potrivit căreia constatarea existenței unei poziții dominante rezultă dintr-o analiză a structurii pieței și a concurenței care se manifestă la momentul adoptării de către Comisie a fiecărei decizii nu implică obligația Comisiei de a efectua în toate cazurile o nouă analiză a pieței relevante la momentul adoptării deciziei atacate. În speță, trebuie să se considere că nu exista obligația Comisiei de a efectua o asemenea analiză, din moment ce nu era necesară pentru asigurarea executării Hotărârii ICI II, punctul 16 de mai sus. Prin urmare, argumentele reclamantei întemeiate pe o eroare de fapt și pe nemotivare, prezentate la punctul 239 de mai sus, se întemeiază pe o premisă inexactă și trebuie deopotrivă respinse.

246 Prin urmare, al treilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe lipsa poziției dominante

Argumentele părților

247 În opinia reclamantei, se admite că o întreprindere care deține mai mult de 90 % dintr-o piață a produsului este considerată în mod normal dominantă, în sensul articolului 82 CE. Cu toate acestea, o cotă de piață ridicată nu ar fi suficientă pentru stabilirea poziției dominante. Or, în decizia atacată, Comisia nu ar fi apreciat corect anumiți factori care au împiedicat-o să se comporte în mod independent într-o măsură apreciabilă față de concurenți, față de clienți și, în sfârșit, față de consumatori, în sensul Hotărârii Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus. Astfel, timp de mulți ani, clienții săi s-ar fi aflat în poziția de a stabili cantitatea de carbonat de sodiu cumpărată de la reclamantă și de la alți importatori, precum și valoarea produselor de substituție. Astfel, clienții săi ar fi stabilit relații cu furnizori din Europa de Est și din Statele Unite pentru a dispune de surse alternative și pentru a se asigura că aceasta rămâne concurențială în ceea ce privește prețurile și calitatea, în pofida cotei sale de piață mari. În această privință, clienții săi, în special producătorii de sticlă, ar fi dispus de o putere de cumpărare considerabilă, al cărei efect consta în faptul că nu se afla în poziție dominantă. Reclamanta subliniază că, în Decizia 1999/641/CE din 25 noiembrie 1998 de declarare a unei concentrări compatibilă cu piața comună și cu funcționarea Acordului privind SEE (cazul IV/M.1225 – Enso/Stora) (JO 1999, L 254, p. 9), Comisia a aplicat principiul unei puteri de cumpărare compensatorii. În speță,

Comisia nu ar fi recunoscut că puterea de compensare a cumpărătorilor constituia o limitare a puterii reclamantei pe piață. În plus, Comisia nu ar fi ținut seama de disponibilitatea produselor de substituție și de faptul că acestea sunt la originea scăderii volumului său de vânzări cu începere din 1979.

248 De asemenea, Comisia nu ar fi luat în considerare faptul că cel puțin un producător de sticlă din Europa de Vest continentală a înlocuit carbonatul de sodiu cu soda caustică. De asemenea, în opinia reclamantei, Comisia nu a apreciat importanța calcinei în calitate de factor limitativ al puterii sale pe piață și nici pe cea a altor substituenți, precum dolomita, pe care nu o menționează deloc în decizia atacată.

249 Reclamanta admite că, în opinia clienților săi, General Chemical și Brenntag erau percepuți drept furnizori secundari. Însă reclamanta contestă că această percepție poate constitui un factor de indicare a puterii sale pe piață. În opinia sa, ar fi fost suficient ca un client mare să transforme un furnizor secundar în furnizor principal sau ca mai mulți clienți să își majoreze achizițiile de la un furnizor secundar pentru ca întreaga sa marjă de profit să dispară.

250 Pe de altă parte, afirmația Comisiei potrivit căreia reclamanta a menținut un nivel de prețuri superior celui existent în alte state membre ar fi eronată și nu ar fi confirmată de niciun element de probă. Faptul că prețurile sale tindeau să fie ușor superioare ar reflecta în special efectul asupra costurilor al scăderii importante a cererii de carbonat de sodiu, care nu s-a produs în aceeași măsură pe alte piețe. Acesta ar reflecta de asemenea influența unor factori precum rata de schimb și costurile carburantului.

251 Reclamanta admite că, pentru a menține viabilitatea celor două unități proprii de producție a carbonatului de sodiu, strategia sa consta în menținerea unui volum suficient de vânzări, ceea ce determina încercarea de a majora vânzările și de a răspunde

la ofertele furnizorilor alternativi. În schimb, reclamanta contestă că a încercat să reducă la minimum prezența sau eficacitatea General Chemical sau a Brenntag în calitate de concurenți.

252 În sfârșit, diversele regulamente și decizii antidumping adoptate de Comisie în perioada relevantă ar fi concluzionat în sensul existenței unui dumping și a unui prejudiciu substanțial, un exemplu fiind constituit de Regulamentul (CEE) nr. 2253/84 din 31 iulie 1984 de instituire a unei taxe antidumping provizorii asupra unor importuri de un anumit tip de carbonat de sodiu originare din Statele Unite ale Americii și de acceptare a angajamentelor referitoare la alte importuri ale aceluiași produs (JO L 206, p. 15). O asemenea situație ar fi incompatibilă cu existența unei poziții dominante. În opinia reclamantei, prin aplicarea unor măsuri antidumping, Comisia considera neîndoielnic că acestea nu puteau să reducă în mod semnificativ concurența ori să creeze un monopol și că erau adoptate în interesul Comunității.

253 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

Aprecierea Tribunalului

254 Potrivit unei jurisprudențe constante, poziția dominantă menționată la articolul 82 CE privește o situație de putere economică deținută de o întreprindere, care îi conferă capacitatea de a se opune menținerii unei concurențe efective pe piața relevantă, dându-i posibilitatea de a adopta, într-o măsură apreciabilă, comportamente independente față de concurenții și de clienții săi și, în sfârșit, față de consumatori (Hotărârea Curții din 14 februarie 1978, United Brands și United Brands Continentaal/Comisia,

27/76, Rec., p. 207, punctul 65, și Hotărârea Tribunalului din 17 septembrie 2007, Microsoft/Comisia, T-201/04, Rep., p. II-3601, punctul 229). O asemenea poziție, spre deosebire de o situație de monopol sau de cvasimonopol, nu exclude existența unei anumite concurențe, însă conferă firmei care beneficiază de poziția dominantă capacitatea, dacă nu să decidă, cel puțin să influențeze notabil condițiile în care se va dezvolta această concurență și, în orice caz, să se comporte într-o largă măsură fără a trebui să țină seama de ea și fără ca această atitudine să îi creeze vreun prejudiciu (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 39).

255 Existența unei poziții dominante rezultă în general din reunirea mai multor factori, care, analizați separat, nu ar fi obligatoriu concludenți (Hotărârea United Brands și United Brands Continentaal/Comisia, punctul 254 de mai sus, punctul 66). Aprecierea existenței unei poziții dominante pe piața relevantă trebuie efectuată mai întâi prin examinarea structurii sale și, în continuare, a situației concurențiale de pe piața respectivă (a se vedea în acest sens Hotărârea United Brands și United Brands Continentaal/Comisia, punctul 254 de mai sus, punctul 67).

256 În afara unor împrejurări excepționale, cote de piață foarte mari constituie, în sine, dovada existenței unei poziții dominante. Astfel, deținerea unei o cote de piață foarte mari conferă întreprinderii care o deține o anumită perioadă, prin volumul producției și prin oferta pe care o reprezintă – fără ca deținătorii unor cote semnificativ mai mici să fie în măsură să satisfacă rapid cererile celor care ar dori să evite întreprinderea deținătoare a celei mai importante cote de piață –, o situație de forță care o transformă într-un partener obligatoriu și care, deja din această cauză, îi asigură, cel puțin pe perioade relativ lungi, independența de acțiune caracteristică poziției dominante (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 41, și Hotărârea Van den Bergh Foods/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 154). Astfel, potrivit jurisprudenței Curții, o cotă de piață de 50 % constituie prin ea însăși, în afara unor situații excepționale, dovada existenței unei poziții dominante (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 3 iulie 1991, AKZO/Comisia, C-62/86, Rec., p. I-3359, punctul 60).

257 De asemenea, o cotă de piață de 70-80 % constituie, în sine, un indiciu clar al existenței unei poziții dominante (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 12 decembrie 1991, Hilti/Comisia, T-30/89, Rec., p. II-1439, punctul 92, și Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-191/98, T-212/98-T-214/98, Rec., p. II-3275, punctul 907).

258 În speță, în considerentul (127) al deciziei atacate, Comisia a arătat că reclamanta a deținut o cotă de piață „în mod tradițional superioară pragului de 90 %" „pe întreaga perioadă analizată". În cererea introductivă, reclamanta nu contestă că a deținut această cotă de piață foarte mare.

259 Deținerea unor asemenea cote de piață denotă că, în afara unor împrejurări excepționale specifice cauzei, reclamanta deținea o poziție dominantă pe piața relevantă.

260 În considerentul (128) al deciziei atacate, Comisia invocă diferite elemente care completează examinarea efectuată a cotelor de piață ale reclamantei și care sunt orientate în direcția existenței unei poziții dominante a acesteia.

261 Prin definiție, aceste elemente nu pot fi asociate unor împrejurări excepționale care să permită să se considere că reclamanta nu se află în poziție dominantă.

262 Pe de altă parte, reclamanta invocă șase argumente, care trebuie analizate pentru a se stabili dacă în speță existau asemenea împrejurări excepționale în sensul jurisprudenței Curții.

263 În primul rând, reclamanta invocă o presiune concurențială importantă din partea altor producători de carbonat de sodiu.

264 În această privință, trebuie amintit mai întâi că existența unui anumit grad de concurență nu este incompatibilă cu existența unei poziții dominante pe piața relevantă.

265 În plus, trebuie observat că reclamanta nu furnizează niciun element de fapt sau de probă prin care să conteste „lipsa oricărei concurențe din partea Solvay și a altor producători din Europa Occidentală", constatată de Comisie. Dimpotrivă, reclamanta recunoaște că acești producători continentali nu au avut vânzări semnificative de carbonat de sodiu în Regatul Unit. De asemenea, reclamanta admite „improbabilitatea ca un «producător nou de sodă sintetică» să apară pe piață și să creeze capacități de producție în Comunitate" [considerentul (128) al deciziei atacate].

266 Pe de altă parte, în considerentul (128) al deciziei atacate, Comisia a arătat că „clienții [considerau] General Chemical și Brenntag furnizori secundari", aspect admis de reclamantă. Aceasta consideră însă că ar fi fost suficient ca un client mare să transforme un furnizor secundar în furnizor principal sau ca mai mulți clienți să își majoreze achizițiile de la un furnizor secundar pentru ca întreaga sa marjă de profit să dispară. Cu toate acestea, o asemenea afirmație este pur ipotetică, reclamanta neinvocând niciun element în susținerea afirmației sale. În orice caz, chiar dacă se presupune că această afirmație este întemeiată, argumentul reclamantei este inoperant, din moment ce simplul fapt că clienții recurg la o asemenea amenințare nu poate constitui o împrejurare excepțională care să excludă existența unei poziții dominante pe piața relevantă.

267 De asemenea, deși reclamanta contestă „succesul [strategiei sale] ce urmărea reducerea la minimum a prezenței sau a eficacității General Chemical sau a Brenntag în calitate de concurenți și menținerea cotei sale de piață predominante în Regatul Unit", nu furnizează niciun element concret în susținerea argumentației sale.

268 În ceea ce privește documentele provenite din surse continentale și care se referă la concurenții americani, de care reclamanta a luat cunoștință în urma consultării dosarului în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, acestea nu pot modifica aprecierea Comisiei referitoare la existența unei poziții dominante a reclamantei pe piața relevantă. Astfel, reclamanta a invocat importurile americane în cursul procedurii administrative, iar Comisia a luat în considerare această argumentație înainte de adoptarea deciziei atacate.

269 Rezultă că argumentul reclamantei întemeiat pe existența unei presiuni concurențiale exercitate de ceilalți producători de carbonat de sodiu, care nu este dovedit, nu poate constitui o împrejurare excepțională care să excludă existența unei poziții dominante a reclamantei pe piața relevantă.

270 În al doilea rând, reclamanta invocă posibilitatea unei substituiri a carbonatului de sodiu cu soda caustică, cu calcina și cu dolomita, împrejurare care, în opinia sa, constituia o presiune concurențială în relația acesteia cu clientela.

271 Cu privire la acest aspect, trebuie constatat că, în considerentele (129)-(133) ale deciziei atacate, Comisia a analizat în detaliu substituirea cu soda caustică și a constatat că, în practică, această posibilitate era foarte limitată. În cererea introductivă, reclamanta nu furnizează niciun element care să poată contesta această analiză.

272 În ceea ce privește calcina, în considerentul (134) al deciziei atacate, Comisia a arătat că necesitățile de sodă ale unui client pentru producerea articolelor din sticlă puteau fi reduse cu aproximativ 15 % prin utilizarea calcinei. Reclamanta nu contestă acest procent. Comisia a admis de asemenea că era posibil ca utilizarea calcinei să reducă dependența clienților față de furnizorii de sodă în general, fără să reducă însă capacitatea unui producător de sodă puternic de a exclude micii producători. Prin urmare, trebuie să se considere că, în pofida afirmațiilor reclamantei, Comisia a ținut seama de această posibilitate de substituire a carbonatului de sodiu cu calcină. Astfel, argumentul reclamantei este neîntemeiat.

273 În ceea ce privește dolomita, reclamanta se limitează să menționeze existența acesteia, nu invocă niciun argument și nu furnizează niciun element de probă care să permită evaluarea utilizării acesteia în calitate de substituent al carbonatului de sodiu.

274 Astfel, documentele citate de reclamantă în observațiile sale prezentate în urma consultării dosarului în cadrul unei măsuri de organizare a procedurii permit numai stabilirea faptului că soda caustică și calcina sunt parțial substituibile carbonatului de sodiu și că acesta poate fi, eventual, substituit cu dolomita. Cu toate acestea, niciun element din aceste documente nu permite punerea la îndoială a concluziilor Comisiei cu privire la faptul că substituibilitatea parțială a carbonatului de sodiu cu alte produse nu exclude poziția dominantă a reclamantei pe piața relevantă. În plus, după cum a arătat Comisia, reclamanta nu afirmă că dolomita este utilizată de producătorii de sticlă, principalii cumpărători de carbonat de sodiu. Prin urmare, niciun element nu indică că utilizarea dolomitei ar fi putut influența poziția dominantă a reclamantei pe piața relevantă.

275 Așadar, reclamanta nu a demonstrat săvârșirea de către Comisie a unei erori vădite de apreciere prin faptul că a concluzionat că posibilitățile de substituire nu constituiau o constrângere semnificativă în privința puterii pe piață a reclamantei.

276 În al treilea rând, reclamanta invocă necesitatea luării în considerare de către Comisie a presiunii concurențiale exercitate de clienți.

277 În cererea introductivă, reclamanta a arătat că patru dintre cei mai mari clienți ai acesteia reprezentau aproximativ 50 % din vânzările sale. Cu toate acestea, reclamanta nu precizează cota fiecăruia dintre acești patru clienți. Pe de altă parte, reclamanta se limitează să afirme că clienții săi, în special producătorii de sticlă, dispuneau de o „putere de cumpărare considerabilă", fără a dovedi această afirmație. Prin urmare, chiar dacă se presupune că acest criteriu al puterii de compensare a clienților trebuia luat în considerare de Comisie, reclamanta nu a demonstrat că clienții săi erau în măsură să echilibreze puterea acesteia pe piață.

278 În al patrulea rând, reclamanta contestă afirmația Comisiei potrivit căreia ar fi menținut un nivel de prețuri superior celui existent în alte state membre. Cu privire la acest aspect, trebuie arătat că reclamanta recunoaște totuși că prețurile sale „tindeau să fie ușor superioare celor [existente] în alte state membre". Desigur, reclamanta invocă scăderea cererii de carbonat, care nu s-ar fi produs în aceeași măsură pe alte piețe, ratele de schimb și costurile carburantului. Cu toate acestea, reclamanta nu își susține nicidecum argumentația prin elemente concrete care să permită Tribunalului să verifice temeinicia afirmațiilor sale.

279 În al cincilea rând, reclamanta susține că, pentru menținerea viabilității celor două unități proprii de producție a carbonatului de sodiu, strategia sa consta în menținerea unui volum suficient de vânzări, ceea ce determina încercarea de a majora vânzările și de a răspunde la ofertele furnizorilor alternativi. Cu toate acestea, este suficient să se arate că un asemenea argument nu este de natură să conteste existența poziției dominante a reclamantei pe piața în discuție.

280 În al șaselea rând, reclamanta se referă la măsurile antidumping adoptate de Comisie. În această privință, trebuie arătat că, în decizia atacată, Comisia a examinat în detaliu măsurile antidumping luate împotriva producătorilor americani [considerentele (51)-(54)] și pe baza acestora a concluzionat, în ceea ce privește puterea de piață a reclamantei, că aceasta beneficia de protecție împotriva producătorilor americani și din Europa de Est, acordată prin măsurile antidumping, precum și prin constrângerile de preț impuse General Chemical prin angajamentele antidumping [considerentul (128)].

281 Ca răspuns la aceste constatări, reclamanta susține mai întâi că existența demonstrată a unui dumping în 1984 nu se conciliază cu concluzia potrivit căreia în acea perioadă beneficia de poziția dominantă. Cu toate acestea, reclamanta nu explică modul în care existența unui dumping din partea producătorilor americani ar permite să se concluzioneze că nu se afla în poziție dominantă. În orice caz, Regulamentul nr. 2253/84, adoptat într-un cadru juridic total diferit de cel al articolului 82 CE, nu menționează că reclamanta nu se afla în poziție dominantă în Regatul Unit.

282 Reclamanta susține în continuare că adoptarea măsurilor antidumping implica, în opinia Comisiei, că acestea nu ar afecta situația concurențială în Comunitate. Cu toate acestea, reclamanta nu dovedește această afirmație, care este pur ipotetică, din moment ce Regulamentul nr. 2253/84 nu face nicio referire la situația concurențială în Comunitate.

283 În concluzie, argumentele invocate de reclamantă nu permit să se admită existența unor împrejurări excepționale care ar justifica contestarea constatării potrivit căreia reclamanta se afla în poziție dominantă pe piața relevantă.

284 În consecință, al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe lipsa unui abuz de poziție dominantă

285 Al cincilea motiv cuprinde, în esență, trei aspecte, referitoare, în primul rând, la reducerile privind tonajul marginal, în al doilea rând, la clauzele de aprovizionare exclusivă și la restricțiile privind achizițiile de la concurenți și, în al treilea rând, la celelalte stimulente financiare.

Cu privire la primul aspect, referitor la reducerile privind tonajul marginal

— Argumentele părților

286 Reclamanta contestă considerația potrivit căreia practicile sale în materie de stabilire a prețurilor în perioada analizată constituiau un abuz. În fiecare caz, practicile sale ar fi reprezentat acțiuni concurențiale normale având în vedere factorii economici și comerciali. Aranjamentele în materie de prețuri încheiate de reclamantă nu ar fi denaturat în niciun moment structura concurențială a pieței relevante și nici nu ar fi cauzat un prejudiciu consumatorilor.

287 Reclamanta susține că negocierea unui preț redus nu este abuzivă din partea unui furnizor dominant atunci când clientul acestuia este dispus să comande cantități suplimentare. Obiectul sau efectul reducerilor privind tonajul marginal nu ar fi constat în excluderea concurenților de pe piață. Aceste reduceri ar fi fost introduse ca răspuns la unele cereri din partea clienților de a obține un preț inferior pentru întreaga cantitate suplimentară comandată. În opinia reclamantei, obiectivul reducerilor negociate individual era de a menține o ocupare suficientă a capacităților sale de producție și o anumită rentabilitate pentru a evita închiderile suplimentare de fabrici. Asemenea reduceri ar stimula clienții să dobândească cantități de carbonat de sodiu pe care aceștia considerau că nu le puteau dobândi. Cu privire la acest aspect, era important în special faptul de a face atrăgător carbonatul de sodiu în raport cu produse de substituție precum soda caustică, calcina și dolomita.

288 În plus, reclamanta susține că prețurile sale nete nu s-au îndepărtat în niciun moment de la realitatea economică, iar reducerile au fost pe deplin transparente, în sensul că informa clientul cu privire la tonajul care dădea dreptul la deducere și cu privire la calculul precis al acestuia, în scris, spre deosebire de situația examinată în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 9 noiembrie 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia (322/81, Rec., p. 3461). Clientul nu ar fi fost supus presiunii de a cumpăra volumul suplimentar de la ea și nu ar fi fost descurajat să cumpere volumul adițional de la terți din temerea de a nu pierde o reducere privind volumul central. În plus, reducerile privind tonajul marginal ar fi vizat doar o proporție redusă din vânzările sale totale de carbonat de sodiu, respectiv 8 %.

289 Cu excepția unui singur caz, reducerile nu ar fi fost legate de faptul că cumpărătorul achiziționează toate necesitățile sau un procent specific din necesitățile sale de la reclamantă. Asemenea reduceri ar fi fost oferite pentru un tonaj adițional în raport cu tonajul central estimat pe care clientul își propunea să îl cumpere de la reclamantă sau de la unul dintre mai mulții furnizori secundari, în proporții prestabilite. Clienții ar fi avut libertatea să dobândească în orice moment de la alți furnizori cantitățile pe care le doreau. Situația ar fi, așadar, diferită de cea care s-a aflat la originea Deciziei

88/518/CEE a Comisiei din 18 iulie 1988 privind o procedură de aplicare a articolului [82 CE] (IV/30.178 – Napier Brown – British Sugar) (JO L 284, p. 41).

290 Reclamanta arată de asemenea că, în prezenta cauză, reducerile privind tonajul marginal acordate nu urmăreau efectuarea unei discriminări între clienții săi și nu afectau situația concurențială dintre aceștia. Astfel, având în vedere varietatea clienților și a produselor de substituție, era necesar ca aceasta să negocieze individual cu fiecare client. În orice caz, reducerile privind tonajul marginal pe care le acorda ar fi avut doar un efect nesemnificativ în ceea ce privește diferențierea costurilor clienților săi.

291 Pe de altă parte, aranjamentele în materie de rabat nu ar fi fost încheiate pe durată nedeterminată, spre deosebire de aspectele examinate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus. Astfel, aceste aranjamente ar fi fost decise în cadrul unor negocieri anuale separate. În plus, potrivit reclamantei, cuantumul sau existența rabaturilor nu depindea de împrejurarea că clientul atinsese un anumit obiectiv sau dobândise un tonaj adițional în cursul unui an precedent.

292 Reclamanta adaugă că rabaturile au fost acordate pentru achiziții adiționale de carbonat de sodiu, iar nu prin referire la cumpărarea unei game de produse de către client. Prin urmare, reclamanta consideră că nu a acționat în mod abuziv oferind clienților săi un preț redus pentru volume adiționale.

293 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

294 Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de folosire în mod abuziv este o noțiune obiectivă ce vizează comportamentele unei întreprinderi în poziție dominantă care sunt de natură să influențeze structura unei piețe unde gradul de concurență este deja redus tocmai din cauza prezenței întreprinderii respective și care, prin recurgerea la mijloace diferite de cele care guvernează o concurență normală între produse sau între servicii pe baza prestațiilor operatorilor economici, au ca efect crearea de obstacole în calea menținerii gradului de concurență existent încă pe piață sau în calea dezvoltării acestei concurențe (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 91, și Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2005, General Electric/Comisia, T-210/01, Rec., p. II-5575, punctul 549).

295 Deși constatarea existenței unei poziții dominante nu presupune în sine nicio critică în privința întreprinderii în cauză, independent de cauzele unei asemenea poziții, aceasta are responsabilitatea specială de a nu aduce atingere prin comportamentul său unei concurențe efective și nedenaturate în cadrul pieței comune (Hotărârea Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia, punctul 288 de mai sus, punctul 57, și Hotărârea Microsoft/Comisia, punctul 254 de mai sus, punctul 229). Totodată, deși existența unei poziții dominante nu privează o întreprindere care se află în această poziție de dreptul de a-și prezerva propriile interese comerciale atunci când acestea sunt amenințate și deși această întreprindere are posibilitatea, într-o măsură rezonabilă, să îndeplinească actele pe care le consideră adecvate în vederea protejării intereselor sale, asemenea comportamente nu pot fi însă admise atunci când au ca obiect consolidarea acestei poziții dominante și exercitarea sa abuzivă (Hotărârea United Brands și United Brands Continentaal/Comisia, punctul 254 de mai sus, punctul 189, și Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Michelin/Comisia, T-203/01, Rec., p. II-4071, punctul 55).

296 În ceea ce privește în mod mai specific acordarea de rabaturi de către o întreprindere în poziție dominantă, dintr-o jurisprudență constantă reiese că un rabat de fidelitate, acordat în contrapartidă cu un angajament al clientului de a se aproviziona exclusiv

sau cvasiexclusiv de la o întreprindere în poziție dominantă, este contrar articolului 82 CE. Astfel, un asemenea rabat tinde să împiedice, pe calea acordării unor avantaje financiare, aprovizionarea clienților de la producătorii concurenți (Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 56; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea Curții din 16 decembrie 1975, Suiker Unie și alții/Comisia, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec., p. 1663, punctul 518).

297 Un sistem de rabaturi care pe piață are un efect de excludere va fi considerat contrar articolului 82 CE dacă este aplicat de o întreprindere în poziție dominantă. Pentru acest motiv, Curtea s-a pronunțat în sensul că un rabat legat de o realizare a unui obiectiv de cumpărare încalcă articolul 82 CE (Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 57).

298 Sistemele de rabaturi cantitative, legate exclusiv de volumul achizițiilor efectuate de la o întreprindere în poziție dominantă, sunt în general considerate a nu avea un efect de excludere interzis de articolul 82 CE. Dacă creșterea cantității furnizate se traduce printr-un cost inferior pentru furnizor, acesta are astfel dreptul să acorde clientului său beneficiul acestei reduceri printr-un tarif mai favorabil. Rabaturile cantitative sunt, așadar, prezumate a reflecta câștiguri de eficiență și economii de scară realizate de întreprinderea în poziție dominantă (Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 58).

299 Rezultă că un sistem de rabaturi a căror cotă a reducerii crește în funcție de volumul cumpărat nu va încălca articolul 82 CE, în afara situației în care criteriile și modalitățile de acordare a rabatului evidențiază că sistemul nu se întemeiază pe o contrapartidă justificată din punct de vedere economic, ci urmărește, în mod similar unui rabat de fidelitate și de obiectiv, să împiedice aprovizionarea clienților de la producători concurenți (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 90, și Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 59).

300 Așadar, pentru stabilirea eventualului caracter abuziv al unui sistem de rabaturi cantitative, va fi necesar să se aprecieze toate împrejurările, în special criteriile și modalitățile de acordare a rabaturilor, și să se examineze dacă rabaturile urmăresc, printr-un avantaj care nu se întemeiază pe nicio prestație economică care să îl justifice, să priveze cumpărătorul de posibilitatea de a-și alege sursele de aprovizionare sau să îi restrângă această posibilitate, să blocheze accesul pe piață al concurenților, să aplice partenerilor comerciali condiții inegale la prestații echivalente sau să consolideze poziția dominantă printr-o concurență denaturată (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 90, și Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 60).

301 În speță, în considerentele (139)-(141) ale deciziei atacate, Comisia a arătat că:

„(139) Dacă se iau în considerare natura sistemului însuși și termenii documentelor interne ale [reclamantei], este evident că reducerile privind tonajul marginal urmăreau excluderea concurenței efective prin următoarele mijloace:

— stimularea consumatorilor să cumpere la [reclamantă] tonajul marginal pe care ar putea să îl procure de la un al doilea furnizor;

— minimizarea sau neutralizarea impactului concurențial al General Chemical, prin menținerea prezenței sale pe piață, în termeni de prețuri, de cantitate și de clienți, în cadrul unor limite care să garanteze menținerea monopolului efectiv al [reclamantei];

— eliminarea Brenntag de pe piață sau cel puțin reducerea la minimum a efectului său concurențial;

— reducerea la minimum a riscului orientării clienților către alte surse de aprovizionare (alți producători, comercianți sau alți producători din Comunitate);

— menținerea sau consolidarea monopolului virtual al [reclamantei] pe piață[a relevantă].

(140) Variațiile substanțiale de tonaje «prag» de la care era acordat rabatul pentru fiecare client demonstrează că sistemul de reduceri privind tonajul marginal și avantajele privind prețul pe care le conferea nu depindeau de diferențele de cost pentru [reclamantă] în funcție de cantitățile furnizate, ci de cumpărarea de către client a tonajului său marginal de la [reclamantă].

(141) Pentru ca asemenea practici să intre sub incidența articolului [82 CE], nu este necesar ca clientul să fie constrâns din punct de vedere juridic sau să se fi angajat expres să se aprovizioneze exclusiv de la întreprinderea dominantă. Este suficient ca obiectul sau efectul stimulentelor oferite să constea în legarea clienților de producătorul dominant."

302 În plus, în considerentele (61)-(82) ale deciziei atacate, Comisia a făcut trimitere de asemenea la numeroase documente referitoare la reducerile privind tonajul marginal, pe baza cărora reclamanta urmărea să excludă concurenții de pe piață.

303 Trebuie arătat deopotrivă că reclamanta nu contestă existența și conținutul documentelor invocate de Comisie în decizia atacată. Or, din aceste documente rezultă că reducerile acordate de reclamantă nu reflectau câștiguri de eficiență și economii de scară. Spre deosebire de un rabat cantitativ, raportat numai la volumul de achiziții,

aceste reduceri urmăreau împiedicarea aprovizionării clienților de la producători concurenți.

304 Pe de altă parte, niciunul dintre argumentele reclamantei pentru a demonstra că reducerile sale privind tonajul marginal nu erau contrare articolului 82 CE nu este de natură să conteste concluziile Comisiei.

305 În primul rând, reclamanta susține că reducerile sale privind tonajul marginal au fost introduse la cererea clienților săi. Cu toate acestea, un asemenea argument este inoperant. Astfel, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că, pentru o întreprindere aflată într-o poziție dominantă pe o piață, faptul de a constrânge cumpărătorii – chiar dacă face acest lucru la cererea acestora – printr-o obligație sau printr-o promisiune din partea acestora de a se aproviziona pentru totalitatea sau pentru o parte considerabilă a necesităților lor exclusiv de la întreprinderea respectivă constituie o folosire abuzivă a unei poziții dominante în sensul articolului 82 CE, indiferent dacă obligația în cauză este stipulată ca atare sau dacă este asumată în schimbul acordării unor rabaturi (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 89).

306 În al doilea rând, reclamanta susține că avea obiectivul de a menține o ocupare suficientă a capacităților sale de producție în vederea evitării închiderii unor fabrici. Cu privire la acest aspect, este suficient să se constate că voința de a menține sau de a crește capacitățile sale de producție nu constituie o justificare obiectivă care să permită unei întreprinderi să se sustragă de la aplicarea articolului 82 CE.

307 În al treilea rând, reclamanta susține că sistemul său era transparent, spre deosebire de situația examinată în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia, punctul 288 de mai sus. Cu toate acestea, trebuie arătat că reclamantei nu i se impută de către Comisie caracterul netransparent al

reducerilor sale privind tonajul marginal. În orice caz, potrivit jurisprudenței, un sistem de rabaturi de fidelizare este contrar articolului 82 CE, indiferent că este transparent sau netransparent (Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 111).

308 În al patrulea rând, reclamanta susține că reducerile sale privind tonajul marginal vizau doar 8 % din vânzările sale totale de carbonat de sodiu. Or, în acest sens, trebuie amintit că, referitor la efectul evidențiat de jurisprudența citată la punctul 295 de mai sus, acesta nu privește în mod obligatoriu efectul concret al comportamentului abuziv criticat. Pentru stabilirea unei încălcări a articolului 82 CE, este suficient să se demonstreze că un comportament abuziv al întreprinderii în poziție dominantă urmărește să restrângă concurența sau, cu alte cuvinte, că un asemenea comportament este de natură sau poate avea un asemenea efect (Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 239). Trebuie adăugat că, în orice ipoteză, nivelul de 8 % din vânzările totale de carbonat de sodiu ale reclamantei nu poate fi considerat o cantitate neglijabilă din vânzările respective.

309 În al cincilea rând, reclamanta susține că reducerile sale privind tonajul marginal nu erau discriminatorii. Un asemenea argument trebuie de asemenea respins. Astfel, pe de o parte, Comisia nu impută reclamantei caracterul discriminatoriu al reducerilor sale privind tonajul marginal, iar, pe de altă parte, chiar dacă asemenea reduceri nu ar fi discriminatorii, nu este mai puțin adevărat că reclamanta nu contestă existența și conținutul documentelor invocate de Comisie în decizia atacată, din care reiese că aceste reduceri nu se întemeiau pe o contrapartidă justificată economic și urmăreau să împiedice aprovizionarea clienților de la producători concurenți. Or, întrucât au efect de excludere, asemenea reduceri sunt contrare articolului 82 CE dacă sunt aplicate de o întreprindere în poziție dominantă (a se vedea punctul 297 de mai sus).

310 În al șaselea rând, reclamanta susține că aranjamentele sale în materie de rabaturi nu erau încheiate pe durată nedeterminată. Cu toate acestea, chiar dacă se presupune

că aranjamentele au fost încheiate pentru o perioadă scurtă, această împrejurare nu permite stabilirea faptului că aranjamentele respective nu au avut ca efect excluderea concurenței.

311 În concluzie, trebuie constatat că reclamanta nu a demonstrat săvârșirea unei erori de către Comisie, care a concluzionat că sistemul de reduceri aplicat de reclamantă avea drept scop excluderea concurenței.

312 Din toate cele de mai sus rezultă că primul aspect al celui de al cincilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect, referitor la clauzele de aprovizionare exclusivă și la restricțiile privind achizițiile de la concurenți

— Argumentele părților

313 Reclamanta contestă că aranjamentele sale în materie de prețuri sunt echivalente unei clauze de exclusivitate. În opinia sa, Comisia nu este departe de a afirma că faptul că un furnizor dominant urmărește să obțină integral sau o parte substanțială din comenzile unui client sau să furnizeze totalitatea sau o parte din necesitățile sale constituie un comportament abuziv. Or, având în vedere cota sa de piață, o asemenea afirmație ar avea semnificația că reclamanta nu avea dreptul să se manifeste concurențial pe piață pentru a obține comenzi. Or, nu ar exista nicio jurisprudență în acest sens, iar afirmația respectivă ar fi incompatibilă cu „filosofia normelor de concurență”.

314 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

315 Potrivit unei jurisprudențe constante, pentru o întreprindere aflată într-o poziție dominantă pe o piață, faptul de a constrânge cumpărătorii – chiar dacă face acest lucru la cererea acestora – printr-o obligație sau printr-o promisiune din partea acestora de a se aproviziona pentru totalitatea sau pentru o parte considerabilă a necesităților lor exclusiv de la întreprinderea respectivă constituie o folosire abuzivă a unei poziții dominante în sensul articolului 82 CE, indiferent dacă obligația în cauză este stipulată ca atare sau dacă este asumată în schimbul acordării unor rabaturi. Situația este identică în cazul în care întreprinderea respectivă, fără a constrânge cumpărătorii printr-o obligație formală, aplică, fie în temeiul unor acorduri încheiate cu acești cumpărători, fie unilateral, un sistem de rabaturi de fidelitate, și anume reduceri condiționate de aprovizionarea de către client – indiferent de valoarea, considerabilă sau minimă, a achizițiilor sale –, pentru totalitatea sau pentru o parte importantă a necesităților sale, de la o întreprindere în poziție dominantă (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 89). Astfel, angajamentele de aprovizionare exclusivă de această natură, indiferent de existența unor rabaturi în contrapartidă sau de acordarea de rabaturi de fidelitate în vederea stimulării cumpărătorului să se aprovizioneze exclusiv de la întreprinderea în poziție dominantă, sunt incompatibile cu obiectivul unei concurențe nedenaturate în cadrul pieței comune, deoarece nu se întemeiază pe o prestație economică ce justifică această obligație sau acest avantaj, ci încearcă să priveze cumpărătorul de posibilitatea de a-și alege sursele de aprovizionare sau să restrângă această posibilitate și să blocheze accesul pe piață al altor producători (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, punctul 90).

316 În speță, cu privire la clauzele de aprovizionare exclusivă, în decizia atacată, Comisia a arătat în special următoarele:

„(144) Efectele anticoncurențiale posibile ale clauzelor referitoare la cantități cuprinse în acordurile de furnizare ale [reclamantei] trebuie evaluate în lumina politicii declarate a [reclamantei] în raport cu General Chemical și cu Brenntag. După cum arată documentele reținute [de la reclamantă], această societate era preocupată să nu excludă în totalitate toți concurenții. Aceasta avea interesul să procedeze astfel încât cel puțin General Chemical să rămână pe piață[a relevantă] o «prezență» – strict controlată atât pe planul prețurilor, cât și pe cel al cantității – care să răspundă la necesitatea celui de al doilea furnizor, exprimată de majoritatea marilor clienți, fără a reprezenta în fapt o amenințare concurențială reală pentru poziția de cvasimonopol a [reclamantei].

(145) Recurgând la stabilirea necesităților totale ale fiecărui client mare, [reclamanta] putea să își structureze sistemul de rabat privind tranșa superioară astfel încât să excludă sau să reducă la minimum prezența concurenților. În numeroase cazuri, reclamanta a obținut din partea clientului asigurarea că acesta își va reduce achizițiile de la concurență sau că achizițiile sale vor fi limitate la un anumit tonaj. În cazul Beatson Clarke, s-a prevăzut expres că clientul se va aproviziona [de la reclamantă] pentru totalitatea necesităților sale.

(146) Asemenea acorduri restrâng substanțial libertatea contractuală a clientului, împiedică intrarea concurenților pe piață și sunt echivalente unei clauze de exclusivitate.

(147) Acordurile încheiate de [reclamantă] cu acești clienți mari aveau semnificația că aceștia erau legați de reclamantă în privința cvasitotalității necesităților lor (și, cel puțin într-un caz, în privința întregii necesități), în timp ce efectul anticoncurențial al altor furnizori era redus la minimum."

317 În considerentele (83)-(114) ale deciziei atacate, Comisia a invocat de asemenea numeroase documente privind societățile Pilkington, Rockware, CWS, Redfearn și Beatson Clarke.

318 Or, trebuie constatat că aceste documente demonstrează că reclamanta dorea să restrângă achizițiile clienților săi de la concurenți.

319 Astfel, în privința Beatson Clarke, Comisia evidențiază probe directe care permit stabilirea faptului că această societate încheiase un acord cu reclamanta pentru a exclude concurența efectivă, în temeiul căruia avea obligația ca, în fiecare an, să se aprovizioneze de la reclamantă pentru totalitatea necesităților sale.

320 În cererea introductivă, reclamanta nu contestă existența acestui acord. Reclamanta admite chiar că, „astfel cum a fost exprimată în scrisorile sale, o asemenea dispoziție ar putea probabil să fie calificată drept reducere de fidelitate". În opinia sa, acordul încheiat cu Beatson Clarke avea ca obiect susținerea exporturilor sale nerentabile. Cu toate acestea, un asemenea argument nu este de natură să conteste constatarea Comisiei potrivit căreia exista un angajament de aprovizionare exclusivă.

321 De asemenea, în ceea ce privește Redfearn, Comisia a constatat în special că „acordul aferent anului 1987 prevedea ca Redfearn să cumpere de la [reclamantă] cel puțin 45 000 de tone din consumul său total, estimat la 47 500 de tone (și anume, aproximativ 95 % din necesitățile sale)" și că „[reclamanta] a adăugat la această cantitate

un stimulent de a cumpăra de la ea întreg tonajul marginal sub forma unei reduceri de 10 [lire sterline (GBP)]". Or, reclamanta nu contestă existența acestui angajament al Redfearn de a se aproviziona exclusiv de la ea pentru o parte considerabilă din necesitățile sale.

322 Prin urmare, fără a fi necesară examinarea tuturor documentelor pe care s-a întemeiat Comisia în decizia atacată, trebuie să se concluzioneze că aceasta a considerat în mod întemeiat că reclamanta încheiase acorduri de aprovizionare contrare articolului 82 CE.

323 În consecință, al doilea aspect al celui de al cincilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al treilea aspect, referitor la celelalte stimulente financiare

— Argumentele părților

324 Reclamanta susține că celelalte stimulente financiare au fost oferite în general la cererea clientului, pentru a-i permite să se dezvolte prin intermediul unor exporturi care nu ar fi fost rentabile în alt mod sau să mențină cota de piață pe care o deținea ori să facă față importurilor de bunuri ieftine. Asemenea aranjamente nu ar fi avut nici ca obiect, nici ca efect legarea clienților.

325 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

— Aprecierea Tribunalului

326 În considerentele (148)-(150) ale deciziei atacate, Comisia a arătat următoarele:

„(148) În relațiile sale cu Beatson Clarke, [reclamanta] a precizat de asemenea că «măsurile de ajutor» care se adăugau la rabatul privind tranșa superioară erau condiționate de acordul său de a se aproviziona în totalitate de la [ea], condiție care a fost confirmată în scris. Acest «stimulent» special avea ca obiect și ca efect consolidarea poziției [reclamantei] față de client și excluderea concurenței.

(149) Toate măsurile definite în considerentele (139)-(147) urmăreau eliminarea sau restrângerea posibilității altor producători sau furnizori de sodă de a face concurență [reclamantei]. Acestea trebuie analizate în raport cu strategia exprimată cu claritate de [reclamantă], de a menține un cvasimonopol (însă nu de 100 %) pe piață[a relevantă]. Astfel, aceste măsuri consolidau poziția dominantă a [reclamantei] într-un mod incompatibil cu noțiunea de concurență inerentă articolului 82 [CE].

(150) Rabaturile nu reflectau diferențele eventuale de costuri bazate pe volumul furnizat. Acestea erau dictate de voința de a acoperi totalitatea sau procentul

cel mai ridicat posibil din necesitățile clientului. De asemenea, sistemul de rabaturi privind tranșa superioară prezenta variații considerabile de la un client la altul în ceea ce privește tonajul de la care era aplicabil. În plus, existau diferențe în ceea ce privește valoarea pe tonă a însuși rabatului, deoarece varia de la 6 GBP pe tonă la 30 GBP sau mai mult."

327 În această privință, trebuie arătat că reclamanta nu contestă existența stimulentelor financiare oferite clienților săi.

328 Astfel cum s-a arătat la punctul 305 de mai sus, faptul că stimulentele financiare au fost oferite la cererea clienților, că aceste măsuri urmăresc să îi asiste la export, să își mențină cota de piață pe care o dețineau sau să facă față importurilor de bunuri ieftine și că asemenea măsuri sunt transparente nu reprezintă elemente pertinente pentru aprecierea legalității lor în temeiul articolului 82 CE. În ceea ce privește argumentul potrivit căruia aranjamentele nu ar fi avut ca obiect și ca efect legarea clienților, acesta nu poate fi primit, din moment ce reiese în special din considerentele sus-menționate ale deciziei atacate că reclamanta a precizat, în cazul cel puțin al unui client, că măsurile de ajutor care se adăugau la rabatul privind tranșa superioară erau condiționate de angajamentul acelui client de a se aproviziona în totalitate de la ea. În mod identic reducerilor privind tonajul marginal, aranjamentele menționate urmăreau, așadar, cel puțin în privința unora dintre ele, să împiedice aprovizionarea clienților de la producători concurenți.

329 Prin urmare, trebuie respins al treilea aspect al celui de al cincilea motiv și, în consecință, al cincilea motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe neafectarea comerțului dintre statele membre

Argumentele părților

330 Reclamanta arată că dificultățile constatate de Comisie pentru a stabili afectarea comerțului dintre statele membre rezultă din analiza sa succintă și contradictorie privind acest aspect. Reclamanta susține că această analiză a fost deja criticată de Tribunal la punctul 63 din Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus. În plus, în decizia atacată, Comisia nu ar fi reluat un element important cuprins în comunicarea privind obiecțiunile, și anume faptul că politica de stabilire a prețurilor reclamantei avea un efect asupra comerțului intracomunitar.

331 De asemenea, Comisia nu ar explica fenomenul de „împărțire strictă a piețelor naționale în Comunitate", amintit în considerentul (152) al deciziei atacate, și nu ar face legătură între împărțirea respectivă și pretinsul abuz. Astfel, după ce, la momentul adoptării Deciziei 91/300, a considerat că împărțirea piețelor era datorată practicilor concertate dintre reclamantă și Solvay, în decizia atacată, Comisia nu ar fi reluat afirmația sa privind „împărțirea strictă". În plus, în opinia reclamantei, Comisia nu respinge explicația privind împărțirea piețelor pe care a invocat-o și care este întemeiată pe o analiză economică detaliată și necontestată. Reclamanta consideră că explicația invocată este confirmată de concluziile Comisiei înseși în procedurile antidumping.

332 Pe de altă parte, afirmația Comisiei potrivit căreia reclamanta dorea ca General Chemical să rămână pe piața relevantă ar fi „ilogică" și „nu este confirmată" de elemente

de probă. Astfel, în susținerea acestei afirmații, Comisia nu ar fi prezentat o analiză economică. În plus, aceasta ar fi contrazisă de concluziile Comisiei cuprinse în Decizia 91/301/CEE a Comisiei din 19 decembrie 1990 privind o procedură de aplicare a articolului [81 alineatul (1) CE] (IV/33.016 – ANSAC) (JO 1991, L 152, p. 54, denumită în continuare „Decizia ANSAC"). Comisia nici nu ar încerca să dovedească afirmația sa potrivit căreia, în absența General Chemical, consumatorii ar fi putut fi stimulați să caute alte surse de aprovizionare, posibil mai ieftine, în Europa de Vest continentală. În această privință, reclamanta face trimitere la Regulamentul (CE) nr. 823/95 al Comisiei din 10 aprilie 1995 de instituire a unei taxe antidumping provizorii asupra importurilor de carbonat disodic originar din Statele Unite ale Americii (JO 1995, L 83, p. 8), în temeiul căruia, pe durata a cel puțin 3 ani și jumătate de la încetarea practicilor pretins abuzive, nu a mai existat nicio modificare a configurației schimburilor dintre Regatul Unit și Europa continentală.

333 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

Aprecierea Tribunalului

334 Potrivit unei jurisprudențe constante, interpretarea și aplicarea condiției referitoare la efectele asupra comerțului dintre statele membre, prevăzută la articolele 81 CE și 82 CE, trebuie să aibă ca punct de pornire finalitatea acestei condiții, care este aceea de a determina, în materia reglementării concurenței, domeniul dreptului comunitar în raport cu cel al statelor membre. Astfel, aparțin domeniului dreptului comunitar orice înțelegere și orice practică susceptibilă să afecteze libertatea comerțului dintre statele membre într-un sens care ar putea aduce atingere realizării obiectivelor pieței unice între statele membre, în special prin separarea piețelor naționale sau prin modificarea structurii concurenței în cadrul pieței comune (Hotărârea Curții din 31 mai

1979, Hugin Kassaregister și Hugin Cash Registers/Comisia, 22/78, Rec., p. 1869, punctul 17, și Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Dalmine/Comisia, C-407/04 P, Rep., p. I-829, punctul 89).

335 Pentru a fi susceptibilă să afecteze comerțul dintre statele membre, o decizie, un acord sau o practică trebuie, pe baza unui ansamblu de elemente de fapt și de drept, să permită să se considere, cu un grad de probabilitate suficient, că poate exercita o influență directă sau indirectă, actuală sau potențială, asupra schimburilor comerciale dintre statele membre, într-un asemenea mod încât să creeze temerea că poate constitui un obstacol în calea realizării unei piețe unice între statele membre. Este necesar, în plus, ca această influență să nu fie nesemnificativă (Hotărârea Curții din 28 aprilie 1998, Javico, C-306/96, Rec., p. I-1983, punctul 16, Hotărârea Curții din 21 ianuarie 1999, Bagnasco și alții, C-215/96 și C-216/96, Rec., p. I-135, punctul 47, și Hotărârea Dalmine/Comisia, punctul 334 de mai sus, punctul 90). În această privință, astfel cum s-a arătat la punctul 308 de mai sus, nivelul de 8 % din vânzările totale de carbonat de sodiu ale reclamantei nu poate fi considerat o cantitate neglijabilă din vânzările respective.

336 În speță, trebuie arătat că, în mod corespunzător cerințelor legale, Comisia a considerat că practicile imputate reclamantei erau susceptibile să afecteze comerțul dintre statele membre.

337 Astfel, pe de o parte, reducerile privind tonajul marginal au efect de excludere prin faptul că un rabat de fidelitate, acordat în contrapartidă cu un angajament al clientului de a se aproviziona exclusiv sau cvasiexclusiv de la o întreprindere în poziție dominantă, tinde să împiedice, pe calea acordării unor avantaje financiare, aprovizionarea clienților de la producătorii concurenți (Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 56; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea Suiker Unie și alții/Comisia, punctul 296 de mai sus, punctul 518). Or, prin blocarea accesului pe piață al concurenților, comportamentul reclamantei era susceptibil să aibă repercusiuni asupra schimburilor comerciale și asupra concurenței pe piața comună (a se

vedea în acest sens Hotărârea Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia, punctul 288 de mai sus, punctul 103).

338 Pe de altă parte, Comisia se referă la un document din 28 iunie 1985 al reclamantei privind strategia, potrivit căruia aceasta urmărește să împiedice sau să elimine toate importurile de sodă densă în Regatul Unit, cu excepția importurilor realizate de General Chemical [fostă Allied] [considerentele (66)-(70) ale deciziei atacate]. Astfel, potrivit acestei note a reclamantei, citată în considerentul (70) al deciziei atacate:

„Strategia rămâne de a practica prețuri considerate competitive în toate cazurile, astfel încât să se realizeze tonajul de bază [al reclamantei] și să se ofere condiții pentru tranșa superioară până la 15 GBP pe tonă pentru a obține de la Allied un tonaj suplimentar. Obiectivul este de a menține poziția Allied la mai puțin de 30 000 de tone pe an. Intenția noastră este de a nu forța Allied să se retragă de pe piață, întrucât aceasta ar constrânge industria producătoare de sticlă să caute surse de aprovizionare fie în Europa de Vest continentală, fie în Europa de Est."

339 În înscrisurile sale, reclamanta nu contestă nici existența, nici conținutul acestei note privind strategia. Prin urmare, însăși reclamanta admite că practicile sale au determinat, cel puțin potențial, schimburi comerciale diferite de cele care ar fi rezultat dintr-o piață deschisă concurenței. Cu privire la acest aspect, trebuie precizat că, în speță, este îndeplinit criteriul menționat la punctul 335 de mai sus, potrivit căruia influența asupra schimburilor comerciale dintre statele membre nu trebuie să fie nesemnificativă.

340 Niciun argument al reclamantei nu este de natură să conteste concluzia potrivit căreia practicile care îi sunt imputate erau susceptibile să afecteze comerțul dintre statele membre.

341 În primul rând, reclamanta susține că, în Hotărârea ICI II, punctul 16 de mai sus, Tribunalul a criticat analiza Comisiei privind afectarea comerțului dintre statele membre. Cu toate acestea, din cuprinsul punctului 63 din hotărârea menționată reiese că ambiguitatea evidențiată de Tribunal privea numai constatările Comisiei potrivit cărora măsurile luate de reclamantă afectează comerțul interstatal, în loc să constate că acestea sunt susceptibile să îl afecteze. Mai mult, Tribunalul nu a repus în discuție faptul că, în acea cauză, măsurile aplicate de reclamantă erau susceptibile să afecteze comerțul dintre statele membre.

342 În al doilea rând, reclamanta susține că, în decizia atacată, Comisia nu a reluat un element important ce era cuprins în comunicarea privind obiecțiunile, și anume că politica sa de stabilire a prețurilor avea efect asupra comerțului intracomunitar. Cu toate acestea, trebuie arătat că, în această privință, controlul Tribunalului nu privește o parte a comunicării privind obiecțiunile care nu a fost reluată în decizia atacată. Tribunalul trebuie să examineze numai dacă decizia atacată, în partea sa consacrată afectării comerțului, respectă articolul 82 CE, astfel cum este interpretat de jurisprudență.

343 În al treilea rând, reclamanta impută Comisiei faptul că nu a explicat fenomenul de „împărțire strictă a piețelor naționale în Comunitate" și legătura dintre această împărțire și pretinsul abuz. În opinia sa, Decizia 91/300 se întemeia pe o constatare a Comisiei referitoare la o împărțire a pieței rezultată din practici concertate existente între reclamantă și Solvay, ce au făcut obiectul Deciziei 91/297, care ulterior a fost anulată de Tribunal. Cu toate acestea, independent de problema dacă, în decizia atacată, Comisia avea obligația să indice cauzele împărțirii pieței, trebuie arătat că, pe de o parte, reclamanta nu contestă existența acestei împărțiri și, pe de altă parte, elementele cuprinse în decizia atacată întemeiază considerația potrivit căreia reducerile privind tonajul marginal aplicate de reclamantă erau susceptibile, prin efectul lor de excludere, să afecteze comerțul dintre statele membre.

344 În al patrulea rând, reclamanta contestă afirmația Comisiei potrivit căreia dorea ca General Chemical să rămână pe piața relevantă. Cu privire la acest aspect, reclamanta face trimitere la Decizia ANSAC, adoptată în aceeași zi cu Decizia 91/300. Cu toate acestea, reclamanta nu demonstrează că Decizia ANSAC contrazicea Decizia 91/300. Astfel, fragmentul din Decizia ANSAC citat de reclamantă în cererea introductivă face parte din concluziile prezentate de ANSAC, fără a evidenția aprecierea Comisiei, aceasta din urmă neadmițând în final concluziile respective.

345 În al cincilea rând, reclamanta invocă Regulamentul nr. 823/95, al cărui considerent (45) are următorul cuprins:

„Între 1990 și perioada de anchetă, schimburile comunitare de sodă produsă în Comunitate au evoluat doar într-o proporție modestă. Poziția diverșilor operatori comunitari pe pieţele naționale nu a evoluat. În special, nu a existat nicio modificare a configurației schimburilor comerciale dintre Regatul Unit și Europa continentală." [traducere neoficială]

346 Cu toate acestea, faptul că comerțul dintre Regatul Unit și Europa continentală nu s-a modificat după data acceptată a încetării încălcărilor nu poate fi suficient pentru a se considera că practicile imputate reclamantei nu erau susceptibile să afecteze comerțul dintre statele membre.

347 Din toate cele de mai sus rezultă că se impune respingerea celui de al șaselea motiv și, în consecință, respingerea concluziilor privind anularea deciziei atacate.

2. *Cu privire la concluziile privind eliminarea sau reducerea amenzii*

348 Cu titlu introductiv, reclamanta subliniază că aceste concluzii privind eliminarea sau reducerea amenzii nu trebuie interpretate în sensul unei admiteri a încălcării articolului 82 CE și că sunt invocate cu titlu subsidiar.

349 În susținerea concluziilor sale privind eliminarea sau reducerea amenzii, reclamanta invocă, în esență, patru motive. Acestea sunt întemeiate, în primul rând, pe trecerea timpului, în al doilea rând, pe aprecierea eronată a gravității încălcării, în al treilea rând, pe aprecierea eronată a duratei încălcării și, în al patrulea rând, pe existența unor circumstanțe atenuante.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe trecerea timpului

Argumentele părților

350 Reclamanta susține că, chiar dacă Comisia ar avea competența să îi aplice o amendă, Tribunalul ar trebui în speță, în cadrul exercitării competenței sale de fond, să elimine amenda.

351 Reclamanta invocă mai întâi perioada scursă între adoptarea Deciziei 91/300 și adoptarea deciziei atacate.

352 În continuare, în opinia reclamantei, Comisia nu a „structurat” corect motivele privind amenda și nu a ținut seama de modificările privind unele împrejurări pertinente care s-au produs de la adoptarea Deciziei 91/300. Reclamanta consideră că nu este clar în ce măsură colegiul comisarilor cunoștea aceste modificări cu ocazia ședinței în cursul căreia se susține că a fost adoptată decizia atacată.

353 Comisia contestă argumentele invocate de reclamantă.

Aprecierea Tribunalului

354 Din examinarea argumentelor prezentate de reclamantă în cadrul primelor două motive invocate în susținerea concluziilor privind anularea în tot a deciziei atacate rezultă că decizia atacată a fost adoptată de Comisie cu respectarea Regulamentului nr. 2988/74 și a principiului termenului rezonabil. Prin urmare, Comisia nu poate fi criticată pentru faptul că a întârziat adoptarea deciziei atacate. În plus, din jurisprudență rezultă că, la stabilirea cuantumului amenzilor pentru o încălcare a dreptului concurenței, Comisia trebuie să ia în considerare nu numai gravitatea încălcării și împrejurările specifice cauzei, ci și contextul în care încălcarea respectivă a fost săvârșită și să asigure caracterul descurajator al acțiunii sale, în special pentru tipurile de încălcări care sunt deosebit de prejudiciabile pentru realizarea obiectivelor Comunității (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/

Comisia, 100/80 și 103/80, Rec., p. 1825, punctul 106, și Hotărârea Tribunalului din 5 aprilie 2006, Degussa/Comisia, T-279/02, Rec., p. II-897, punctul 272).

355 Prin urmare, nu este necesară anularea amenzii aplicate reclamantei pentru motivul timpului scurs între adoptarea Deciziei 91/300 și adoptarea deciziei atacate.

356 În consecință, primul motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe aprecierea eronată a gravității încălcării

Argumentele părților

357 În opinia reclamantei, cuantumul amenzii aplicate prin Decizia 91/300 era vădit excesiv. În plus, niciun sistem de stabilire a prețurilor similar propriului sistem nu ar fi făcut anterior obiectul unei „decizii pertinente" a Comisiei sau a instanțelor comunitare. Comisia ar fi săvârșit, așadar, o eroare de principiu considerând, în 1990, că pretinsa încălcare era de o „gravitate deosebită". Reclamanta susține deopotrivă că, în vederea stabilirii cuantumului amenzii, Comisia ar fi trebuit să ia de asemenea în considerare în 1990 amenda aplicată ca urmare a pretinsei încălcări a articolului 81 CE. În opinia sa, Comisia a analizat încălcările ca fiind în întregime distincte, deși a existat o oarecare suprapunere a efectelor asupra concurenței și asupra comerțului în Comunitate, ceea ce a determinat o dublă incriminare și amenzi excesive.

358 Pe de altă parte, Comisia nu ar face trimitere în decizia atacată la Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) din Tratatul CECO (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor"). Or, în decizia atacată ar exista constatări incompatibile cu Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, în special cu privire la faptul că numai încălcările repetate de același tip ar trebui considerate circumstanțe agravante.

359 În plus, în decizia atacată, Comisia nu ar fi ținut seama de faptul că, în perioada ulterioară adoptării Deciziei 91/300, reclamanta nu a făcut obiectul niciunei sancțiuni în temeiul articolelor 81 CE și 82 CE.

360 În sfârșit, reclamanta afirmă că a cheltuit 171 729,93 GBP pentru a furniza garanții în ceea ce privește amenda aplicată prin Decizia 91/300 și 120 200 GBP în ceea ce privește amenda aplicată prin Decizia 91/297, două decizii care au fost anulate de Tribunal. În opinia sa, Comisia ar fi trebuit să țină seama de aceste sume atunci când a stabilit cuantumul amenzii în prezenta cauză. În plus, reclamanta susține că a suferit costuri interne nerecuperabile ca urmare a acțiunilor pe care le-a întreprins pentru a stabili că Decizia 91/300 era nelegală și ca urmare a recursului inutil și fără obiect introdus de Comisie. În orice caz, amenda ar trebui redusă, în conformitate cu Hotărârea Baustahlgewebe/Comisia, punctul 115 de mai sus, din cauza termenului excesiv scurs între inițierea investigației, în aprilie 1989, și adoptarea deciziei atacate.

361 Comisia răspunde că referirea la Decizia 91/297 este „în afara discuției" în măsura în care această decizie a fost anulată și nu a adoptat o nouă decizie în această privință. În plus, chiar dacă amenda aplicată prin Decizia 91/300 echivala cu un anumit procent din cifra de afaceri a reclamantei pentru carbonatul de sodiu aferentă unui exercițiu specific, această împrejurare nu ar avea pertinență, din moment ce amenda a fost aplicată pentru sancționarea unei încălcări săvârșite de-a lungul mai multor ani.

Comisia amintește că cifra de afaceri prevăzută de Regulamentul nr. 17 este cifra de afaceri mondială pentru toate produsele, iar 10 milioane ECU reprezenta un procent foarte scăzut din cifra de afaceri totală a reclamantei.

362 Pe de altă parte, în ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia nu ar fi urmat Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, Comisia arată că reclamanta nu susține că ar fi trebuit să aplice aceste linii directoare. În această privință, Comisia precizează că, în măsura în care ar fi fost aplicate nivelurile indicative ale amenzilor prevăzute în Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, acestea ar fi condus la o amendă mai mare pentru o încălcare la fel de gravă precum cea săvârșită de reclamantă. În orice caz, nu ar exista nicio incoerență între decizia atacată și Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor. Astfel, ar rezulta cu claritate că lista cuprinsă la punctul 2 din Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor este „doar exemplificativă".

363 Faptul că, începând cu anul 1990, reclamantei nu i s-a imputat nicio încălcare nu poate fi pertinent pentru stabilirea cuantumului amenzii privind o încălcare săvârșită înaintea acestei date. De asemenea, cheltuielile de constituire a unor garanții, angajate ca urmare a adoptării Deciziei 91/300, nu pot fi luate în considerare pentru stabilirea cuantumului amenzii în decizia atacată.

Aprecierea Tribunalului

364 În primul rând, reclamanta critică aprecierea Comisiei în ceea ce privește cuantumul amenzii ce i-a fost aplicată prin Decizia 91/300. Cu toate acestea, întrucât decizia

respectivă a fost anulată de Tribunal, iar obiectul prezentului litigiu constă numai într-o cerere de anulare a deciziei atacate și, cu titlu subsidiar, într-o cerere de anulare sau de reducere a amenzii aplicate prin decizia atacată, nu este necesară examinarea argumentelor reclamantei privind amenda aplicată prin Decizia 91/300, menționate în special la punctul 357 de mai sus.

365 În al doilea rând, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, deși Comisia dispune de o putere de apreciere în cadrul stabilirii cuantumului fiecărei amenzi, fără a avea obligația aplicării unei formule matematice exacte, cu toate acestea, potrivit articolului 17 din Regulamentul nr. 17, Tribunalul are competență de fond în sensul articolului 229 CE în ceea ce privește acțiunile introduse împotriva deciziilor prin care Comisia stabilește o amendă și, în consecință, poate anula, reduce sau majora amenda aplicată (Hotărârea Tribunalului din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181, punctul 165, și Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 2006, FNCBV și alții/Comisia, T-217/03 și T-245/03, Rec., p. II-4987, punctul 358).

366 În ceea ce privește aplicarea Liniilor directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, trebuie amintit că, întrucât Decizia 91/300 a fost anulată ca urmare a unui viciu de procedură, Comisia avea dreptul să adopte o nouă decizie fără a iniția o nouă procedură administrativă.

367 Din moment ce conținutul deciziei atacate este cvasiidentic cu cel al Deciziei 91/300, iar cele două decizii sunt întemeiate pe aceleași motive, în cadrul stabilirii cuantumului amenzii, decizia atacată este supusă normelor în vigoare la momentul adoptării Deciziei 91/300.

368 Astfel, Comisia a reluat procedura din etapa în care fusese săvârșită eroarea de procedură și, fără a recurge la o nouă apreciere a cazului în lumina normelor care nu existau în momentul adoptării Deciziei 91/300, a adoptat o nouă decizie. Or, adoptarea unei noi decizii exclude prin ipoteză aplicarea unor linii directoare privind metoda de stabilire a amenzilor ulterioare primei adoptări.

369 Prin urmare, în prezenta cauză nu sunt aplicabile Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor.

370 În al treilea rând, trebuie arătat că Comisia a considerat că încălcările imputate reclamantei erau de o „gravitate deosebită” [considerentul (156) al deciziei atacate].

371 Cu privire la acest aspect, trebuie arătat că, potrivit jurisprudenței, cuantumul amenzilor trebuie eșalonat în funcție de împrejurările încălcării și de gravitatea încălcării, iar aprecierea gravității încălcării în vederea stabilirii cuantumului amenzii trebuie efectuată prin luarea în considerare îndeosebi a naturii restrângerilor concurenței (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 23 februarie 1994, CB și Europay/Comisia, T-39/92 și T-40/92, Rec., p. II-49, punctul 143 și jurisprudența citată).

372 Astfel, pentru aprecierea gravității încălcărilor normelor de concurență imputabile unei întreprinderi, în vederea stabilirii unui cuantum proporțional al amenzii, Comisia poate ține seama de durata deosebit de îndelungată a anumitor încălcări, de numărul și de diversitatea încălcărilor, care au privit totalitatea sau cvasitotalitatea produselor întreprinderii în cauză, unele dintre acestea afectând toate statele membre, de gravitatea deosebită a încălcărilor din cadrul unei strategii deliberate și coerente care urmărește, prin practici de eliminare diverse în privința concurenților și printr-o politică de fidelizare a clienților, să mențină în mod artificial sau să consolideze poziția dominantă a întreprinderii pe unele piețe în care concurența era deja limitată, de efectele abuzului, deosebit de nefaste, pe plan concurențial și de avantajul în favoarea întreprinderii rezultat din încălcările săvârșite de aceasta (a se vedea în acest

sens Hotărârea Tribunalului din 6 octombrie 1994, Tetra Pak/Comisia, T-83/91, Rec., p. II-755, punctele 240 și 241).

373 În speță, trebuie să se considere că practicile imputate reclamantei justificau calificarea reținută de Comisie.

374 Astfel, prin acordarea de reduceri privind tonajul marginal clienților săi și prin încheierea de acorduri de fidelizare cu aceștia, reclamanta a adus atingere gravă concurenței. După cum menționează Comisia în mod întemeiat:

„[Încălcările săvârșite de reclamantă] făceau parte dintr-o politică deliberată ce urmărea consolidarea controlului exercitat de [aceasta] pe piață[a relevantă] într-o modalitate cu totul contrară obiectivelor fundamentale ale tratatului. În plus, acestea urmăreau în special restrângerea sau afectarea activității anumitor concurenți. Prin blocarea pe o perioadă îndelungată a posibilităților de vânzare ale tuturor concurenților săi, [reclamanta] a adus o atingere constantă structurii pieței [relevante], în dezavantajul consumatorilor."

375 Doar cu titlu indicativ, trebuie observat că Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, deși nu sunt aplicabile în speță, prevăd că rabaturile de fidelizare acordate de o întreprindere în poziție dominantă pentru a exclude concurenții săi de pe piață constituie o încălcare „gravă", pentru care cuantumul de plecare pentru stabilirea amenzii avut în vedere este cuprins între 1 și 20 de milioane de euro.

376 În al patrulea rând, în ceea ce privește încălcările repetate, trebuie arătat că, în răspunsul la o întrebare scrisă adresată de Tribunal, Comisia a confirmat că obiecțiunea menționată în considerentul (159) al deciziei atacate, potrivit căreia reclamantei i se aplicaseră deja în mai multe rânduri amenzi substanțiale pentru fapte de coluziune în industria chimică (peroxizi, polipropilenă, PVC), constituia o circumstanță agravantă.

377 În această privință, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, analiza gravității încălcării săvârșite trebuie să țină seama de eventuale încălcări repetate (Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 128 de mai sus, punctul 91, și Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, Groupe Danone/Comisia, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctul 348).

378 Noțiunea de încălcări repetate, astfel cum este înțeleasă în anumite sisteme de drept naționale, presupune ca o persoană să fi săvârșit noi încălcări după ce a fost sancționată pentru încălcări similare (Hotărârea Tribunalului din 11 martie 1999, Thyssen Stahl/Comisia, T-141/94, Rec., p. II-347, punctul 617).

379 Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, deși nu sunt aplicabile prezentului litigiu, privesc împrejurări similare, referindu-se la „încălcări de același tip".

380 Or, se impune constatarea că încălcările pentru care reclamantei i s-au aplicat în mai multe rânduri amenzi substanțiale pentru fapte de coluziune în industria chimică se referă la articolul 81 CE. Astfel, după cum a precizat Comisia, sunt în discuție Decizia 69/243/CEE din 24 iulie 1969 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (IV/26.267 – Substanțe colorante) (JO L 195, p. 11), Decizia 86/398/CEE din 23 aprilie 1986 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (IV/31.149 – Polipropilenă) (JO L 230, p. 1), precum și Decizia 89/190/CEE din 21 decembrie 1988 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (IV/31.865 – PVC) (JO 1989, L 74, p. 1).

În plus, practicile care au făcut obiectul deciziilor sus-menționate sunt foarte diferite de cele în discuție în prezenta cauză.

381 Așadar, întrucât Comisia a reținut în mod eronat o circumstanță agravantă împotriva reclamantei, se impune reformarea deciziei atacate prin reducerea cu 5 % a cuantumului amenzii aplicate reclamantei.

382 În al cincilea rând, nu poate fi admis argumentul reclamantei potrivit căruia, de la adoptarea Deciziei 91/300, nu a făcut obiectul niciunei sancțiuni pentru încălcarea articolelor 81 CE și 82 CE, din moment ce decizia atacată privește numai fapte anterioare anului 1990.

383 În al șaselea rând, trebuie respinse argumentele reclamantei potrivit cărora Comisia ar fi trebuit să țină seama, atunci când a stabilit cuantumul amenzii în prezenta cauză, pe de o parte, de cheltuielile efectuate pentru constituirea de garanții în ceea ce privește amenda aplicată prin Decizia 91/300 și amenda aplicată prin Decizia 91/297 și, pe de altă parte, de costurile interne nerecuperabile ca urmare a acțiunilor întreprinse pentru a stabili că Decizia 91/300 era nelegală și din cauza recursului inutil și fără obiect introdus de Comisie. Astfel, din jurisprudență rezultă că, la stabilirea cuantumului amenzii, Comisia trebuie să ia în considerare gravitatea încălcării și împrejurările specifice cauzei, precum și contextul în care încălcarea respectivă a fost săvârșită și să asigure caracterul descurajator al acțiunii sale, în special pentru tipurile de încălcări care sunt deosebit de prejudiciabile pentru realizarea obiectivelor Comunității (Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 354 de mai sus, punctul 106, și Hotărârea Degussa/Comisia, punctul 354 de mai sus, punctul 272). Or, în speță, chiar dacă se presupune că reclamanta a efectuat cheltuieli pentru constituirea de garanții pentru plata amenzilor aplicate prin decizii care ulterior au fost anulate și pentru a stabili că una dintre aceste decizii era nelegală, Comisiei nu i se poate imputa că nu a luat în considerare aceste cheltuieli, din moment ce reclamanta putea solicita rambursarea acestora în cadrul unei acțiuni în despăgubire.

384 În al șaptelea rând, în cadrul examinării primului motiv invocat de reclamantă, Tribunalul a respins critica întemeiată pe o încălcare de către Comisie a principiului termenului rezonabil. Astfel, jurisprudența întemeiată pe Hotărârea Baustahlgewebe/Comisia, punctul 115 de mai sus, care presupune constatarea unei încălcări a principiului termenului rezonabil, nu poate fi invocată în speță.

385 În concluzie, întrucât Comisia a reținut în mod eronat o circumstanță agravantă împotriva reclamantei, se impune reformarea deciziei atacate prin reducerea cu 5 % a cuantumului amenzii aplicate reclamantei, respectiv cu 500 000 de euro.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe aprecierea eronată a duratei încălcării

Argumentele părților

386 În ceea ce privește încetarea încălcării, în opinia reclamantei, concluziile Comisiei sunt contradictorii și nu sunt confirmate de elemente de probă.

387 Astfel, în considerentul (2) al deciziei atacate s-ar menționa că încălcarea a durat „cu aproximație" până la „sfârșitul [anului] 1990". În schimb, în considerentele (160)

și (161) ale deciziei atacate s-ar preciza că încălcarea a durat „cel puțin până [la] sfârșitul [anului] 1989”și că reclamanta a renunțat la rabaturile privind tranșa superioară începând cu „1 ianuarie 1990”. De asemenea, la articolul 1 din decizia atacată, Comisia ar menționa „cel puțin la sfârșitul [anului] 1989” drept momentul în care a încetat care încălcarea. Tot în opinia reclamantei, Comisia nu furnizează nicio dovadă a existenței unui comportament culpabil după 1989.

388 Reclamanta susține că, în ceea ce privește debutul încălcării, Comisia nu deține nicio dovadă că încălcarea a început în 1983 sau prin intermediul căreia să stabilească identitatea clienților cărora le erau destinate rabaturile privind tranșa superioară. Astfel, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia ar fi reținut anul 1984 drept data de debut a încălcării. În orice caz, niciunul dintre documentele invocate de Comisie nu ar fi fost anterior datei de 1 ianuarie 1985.

389 În opinia reclamantei, din moment ce reiese că valoarea amenzii a fost stabilită pe baza intervalului de 8 ani, și anume perioada 1983-1990, iar Comisia prezintă probe doar pentru o perioadă de 5 ani, și anume 1985-1989, este necesară reducerea acestui cuantum cu 35-40 %, fără a aduce atingere celorlalte considerații exprimate.

390 În ceea ce privește încetarea încălcării, Comisia arată că lipsa de coerență evidențiată de reclamantă este limitată la considerentul (2) al deciziei atacate, în care s-a arătat că rabaturile privind tranșa superioară oferite de reclamantă încetaseră la sfârșitul anului 1990, deși din alte dispoziții ale deciziei atacate reiese cu claritate că încălcarea a încetat la sfârșitul anului 1989. În opinia Comisiei, colegiul comisarilor a adoptat în ansamblu decizia atacată, neputând exista în cuprinsul acesteia o confuzie.

391 În ceea ce privește data de debut a încălcării, Comisia recunoaște că nu știe cu exactitate la ce dată au fost încheiate, în 1983 sau în 1984, acordurile referitoare la rabaturile privind tranșa superioară, însă, în opinia sa, este de netăgăduit că aceste practici au avut o durată mai mare de 5 ani, că au început înainte de 1985 și că s-a renunțat la

acestea la sfârșitul anului 1989. Prin urmare, amenda care a fost aplicată reclamantei nu ar fi excesivă pentru o încălcare cu o asemenea durată.

Aprecierea Tribunalului

392 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, deși acest motiv privește în mod formal eliminarea sau reducerea amenzii, trebuie analizat totodată în sensul că reprezintă o cerere de anulare în parte a deciziei atacate în măsura în care, la articolul 1, prevede că, în 1983, reclamanta a încălcat dispozițiile articolului 82 CE.

393 Potrivit deciziei atacate, în ceea ce privește durata încălcării:

„(2) Între 1983 și cu aproximație sfârșit[ul anului] 1990, [reclamanta] a abuzat de poziția dominantă pe care o deținea pe piața sodei din Regatul Unit, prin aplicarea față de principalii săi clienți a unui sistem de rabaturi de fidelitate și de rabaturi privind tonajul marginal («top-slice rebates» sau «reduceri privind tranșa superioară»), condiții contractuale care urmăreau să îi asigure o exclusivitate efectivă de aprovizionare, precum și alte măsuri care aveau ca obiect și ca efect legarea clienților respectivi pentru totalitatea necesităților acestora și excluderea concurenților.

[…]

(160) Încălcarea a început către anul 1983, la puțin timp după negocierile cu Comisia și după închiderea dosarului de către aceasta, și a continuat cel puțin până la sfârșit[ul anului] 1989.

(161) Comisia ține seama de faptul că [reclamanta] a renunțat la sistemul de rabaturi privind tranșa superioară începând cu 1 ianuarie 1990."

394 În continuare, articolul 1 din decizia atacată prevede:

„[…] [reclamanta] a încălcat dispozițiile articolului [82 CE] cu aproximație începând din 1983 și cel puțin [până la] sfârșit[ul anului] 1989 printr-un comportament care a urmărit excluderea sau limitarea foarte accentuată a concurenței."

395 Prin urmare, în ceea ce privește data la care a încetat încălcarea, există o contradicție între dispozițiile deciziei atacate, una dintre dispoziții menționând „cu aproximație sfârșit[ul anului] 1990", iar celelalte dispoziții indicând sfârșitul anului 1989.

396 Cu privire la acest aspect, trebuie constatat că, după cum prevede articolul 1 din decizia atacată, încălcarea nu a încetat înainte de „cel puțin" „sfârșit[ul anului] 1989", aspect menționat deopotrivă în considerentul (160), care privește durata încălcării, referința „cu aproximație sfârșit[ul anului] 1990", cuprinsă în considerentul (2) al deciziei atacate, care nu constituie decât un rezumat al încălcării săvârșite de reclamantă, fiind, prin urmare, o eroare materială.

397 În ceea ce privește data la care a debutat încălcarea, reclamanta susține că, în privința anilor 1983 și 1984, Comisia nu dispune de niciun element de probă, în timp ce Comisia susține că reclamanta a încheiat acordurile referitoare la rabaturile privind tranșa superioară înainte de 1985, chiar dacă recunoaște că nu cunoaște data exactă la care au fost încheiate aceste acorduri, în 1983 sau în 1984.

398 Ca răspuns la o întrebare scrisă adresată de Tribunal, Comisia a făcut trimitere la anumite documente cuprinse în dosar, care, în opinia sa, arată că practicile imputate reclamantei fuseseră puse în aplicare în anii 1983 și 1984.

399 În această privință, pe de o parte, trebuie arătat că, în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, însăși reclamanta a făcut referire la anul 1984 și că, în considerentul (60) al deciziei atacate, se arată că, în opinia reclamantei, majoritatea rabaturilor au făcut obiectul unor negocieri individuale începând cu anul 1984.

400 Pe de altă parte, trebuie să se observe că documentele invocate de Comisie în răspunsul la întrebarea scrisă a Tribunalului nu permit să se considere că încălcarea imputată reclamantei se produsese deja în 1983. De altfel, însăși Comisia recunoaște că nu știe cu exactitate la ce dată au fost încheiate acordurile referitoare la rabaturile privind tranșa superioară (a se vedea punctul 391 de mai sus).

401 Prin urmare, se impune anularea deciziei atacate în măsura în care prevede că reclamanta a încălcat dispozițiile articolului 82 CE în 1983.

402 În consecință, se impune reducerea, cu acest titlu, a cuantumului amenzii aplicate reclamantei cu 15 %, și anume cu 1 500 000 de euro.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe existența circumstanțelor atenuante

403 În opinia reclamantei, Comisia ar fi trebuit să rețină nouă circumstanțe atenuante în cadrul aprecierii gravității încălcării.

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe cooperarea reclamantei cu Comisia

404 Reclamanta susține că și-a manifestat cooperarea, asistând pe deplin Comisia în toate etapele investigației și prezentându-se la audiere cu martorii care au contribuit cel mai mult la înțelegerea faptelor. Reclamanta arată că, în Hotărârea din 10 martie 1992, ICI/Comisia (T-13/89, Rec., p. II-1021), Tribunalul a acordat pentru acest motiv o reducere suplimentară de 1 milion ECU a cuantumului amenzii.

405 Potrivit articolului 11 din Regulamentul nr. 17, intitulat „Solicitarea de informații”:

„(4) Obligația de a furniza informațiile solicitate revine proprietarilor întreprinderilor sau reprezentanților acestora și, în cazul persoanelor juridice, al societăților sau al asociațiilor care nu au personalitate juridică, persoanelor autorizate să le reprezinte în temeiul legii sau al statutului.

(5) În cazul în care o întreprindere sau o asociație de întreprinderi nu furnizează informațiile cerute în termenul stabilit de Comisie sau în cazul în care furnizează informații incomplete, Comisia va solicita printr-o decizie să îi fie furnizate informațiile. Decizia precizează informațiile solicitate, stabilește un termen corespunzător în care informațiile trebuie furnizate și indică sancțiunile prevăzute la articolul 15 alineatul (1) [litera] (b) și la articolul 16 alineatul (1) [litera] (c), precum și dreptul de a ataca decizia la Curtea de Justiție.” [traducere neoficială]

406 Potrivit unei jurisprudențe constante, o cooperare la investigație care nu depășește nivelul ce rezultă din obligațiile ce revin întreprinderilor în temeiul articolului 11 alineatele (4) și (5) din Regulamentul nr. 17 nu justifică o reducere a amenzii (Hotărârea

Tribunalului din 10 martie 1992, Solvay/Comisia, T-12/89, Rec., p. II-907, punctele 341 și 342, și Hotărârea Tribunalului din 18 iulie 2005, Scandinavian Airlines System/Comisia, T-241/01, Rec., p. II-2917, punctul 218). În schimb, o asemenea reducere se justifică atunci când întreprinderea a furnizat informații care au depășit nivelul celor a căror prezentare poate fi impusă de Comisie în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17 (Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Daesang și Sewon Europe/Comisia, T-230/00, Rec., p. II-2733, punctul 137).

407 În Hotărârea din 10 martie 1992, ICI/Comisia, punctul 404 de mai sus (punctul 393), Tribunalul a evidențiat caracterul foarte detaliat al răspunsului reclamantei la solicitarea de informații, care privea nu numai acțiunile sale, ci și pe cele ale tuturor întreprinderilor în cauză, răspuns în lipsa căruia ar fi fost mult mai dificil pentru Comisie să constate și să pună capăt încălcării care face obiectul Deciziei 91/300.

408 Cu toate acestea, în speță, reclamanta se limitează să afirme, fără să invoce niciun element, că a asistat pe deplin Comisia în toate etapele investigației acesteia și că s-a prezentat la audiere cu martorii care au contribuit cel mai mult la înțelegerea faptelor.

409 În orice caz, comportamentul reclamantei nu poate fi considerat cooperare la investigație care depășește ceea ce rezultă din obligațiile ce revin întreprinderilor în temeiul articolului 11 alineatele (4) și (5) din Regulamentul nr. 17. Pe de altă parte, nici nu se poate considera că reclamanta a furnizat informații care au depășit cadrul celor a căror prezentare poate fi solicitată de Comisie în temeiul aceluiași articol.

410 Întrucât comportamentul reclamantei nu poate fi considerat circumstanță atenuantă, primul aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe caracterul lipsit de intenție al aranjamentelor în materie de stabilire a prețurilor

411 În opinia reclamantei, aranjamentele în materie de stabilire a prețurilor în sectorul carbonatului de sodiu nu constituiau o politică deliberată a părților în cauză, care să urmărească încălcarea normelor de concurență. Cu privire la acest aspect, reclamanta face trimitere la o notă internă din 29 noiembrie 1988, întocmită de responsabilul comercial al diviziei „Carbonat de sodiu", ce fusese transmisă Comisiei în cadrul procedurii administrative, potrivit căreia, „pe baza întâlnirilor dintre producătorii de carbonat de sodiu cu [Direcția Generală Concurență], în urmă cu câțiva ani, nu [credea că aceștia aveau] o problemă majoră privind natura contractelor [lor]". În nota respectivă se arată deopotrivă că există adesea o delimitare foarte strânsă între, de exemplu, faptul de a optimiza o poziție pe piață și faptul de a abuza de poziția sa dominantă pe acea piață. În orice caz, în opinia reclamantei, comportamentul său nu a fost calificat ca fiind abuziv într-o hotărâre anterioară a Curții sau a Tribunalului. Prin urmare, în măsura în care încălcarea a existat, ar trebui analizată ca fiind o „încălcare tehnică".

412 Dintr-o jurisprudență constantă rezultă că, pentru ca o încălcare a normelor de concurență din tratat să poată fi considerată săvârșită cu intenție, nu este necesar ca întreprinderea să fi avut conștiința faptului că încalcă o interdicție prevăzută de aceste norme; este suficient ca aceasta să nu fi putut să ignore că acțiunea incriminată avea ca obiect sau ca efect restrângerea concurenței în cadrul pieței comune (Hotărârea Tribunalului din 1 aprilie 1993, BPB Industries și British Gypsum/Comisia, T-65/89, Rec., p. II-389, punctul 165, și Hotărârea Tribunalului din 27 iulie 2005, Brasserie nationale și alții/Comisia, T-49/02-T-51/02, Rec., p. II-3033, punctul 155).

413 Or, după cum Comisia a arătat în mod întemeiat în considerentul (137) al deciziei atacate, Curtea a pronunțat deja mai multe hotărâri prin care sunt sancționate practicile care urmăresc împiedicarea accesului concurenților la clienți, legându-i pe cei din urmă de furnizorul dominant. În această privință, Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 216 de mai sus, a stabilit în special că, pentru o întreprindere aflată

într-o poziție dominantă pe o piață, faptul de a constrânge cumpărătorii – chiar dacă face acest lucru la cererea acestora – printr-o obligație sau printr-o promisiune din partea acestora de a se aproviziona pentru totalitatea sau pentru o parte considerabilă a necesităților lor exclusiv de la întreprinderea respectivă constituie o folosire abuzivă a unei poziții dominante în sensul articolului 82 CE, indiferent dacă obligația în cauză este stipulată ca atare sau dacă este asumată în schimbul acordării unor rabaturi.

414 Mai mult, din considerentul (108) al deciziei atacate reiese că reclamanta a întocmit „o notă intitulată «Probleme și obiective pentru anul 1989»: «Examinarea legalității sistemului privind tranșa superioară și celelalte soluții»".

415 În plus, după cum arată Comisia în considerentul (158) al deciziei atacate:

„[Reclamanta] cunoștea, ca urmare a negocierilor aprofundate pe care le-a purtat cu Comisia în perioada 1980-1982, care erau cerințele prevăzute la articolul 82 [CE]. Instituirea de reduceri privind tonajul marginal către anul 1983 urmărea îndeaproape asigurările specifice pe care le dăduse Comisiei potrivit cărora nu va oferi stimulente speciale clienților pentru ca aceștia să se aprovizioneze [de la] ea pentru totalitatea sau cvasitotalitatea necesităților lor de carbonat de sodiu."

416 Prin urmare, reclamanta nu putea să ignore că practicile vizate de decizia atacată aveau ca obiect sau ca efect restrângerea concurenței în cadrul pieței comune.

417 Nota internă din 29 noiembrie 1988 a responsabilului comercial al diviziei „Carbonat de sodiu" a reclamantei nu este de natură să repună în discuție această concluzie, din

moment ce jurisprudența a stabilit deja nelegalitatea practicilor asemănătoare celor imputate de Comisie reclamantei.

418 În consecință, al doilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe existența unor măsuri preventive

419 Reclamanta susține că a luat măsuri aprofundate pentru asigurarea respectării normelor de concurență. Aceste măsuri ar conține un program de formare global și continuu pus în aplicare de avocați interni și externi. Astfel, ar fi fost utilizate o casetă video, realizată profesional, vândută la mai mult de 170 de întreprinderi, precum și o broșură explicativă. În opinia reclamantei, aceste măsuri au fost eficiente, după cum atestă lipsa oricărei plângeri privind încălcarea dreptului concurenței în perioada de 10 ani care a trecut de la adoptarea Deciziei 91/300.

420 Cu privire la acest aspect, deși este, desigur, important ca o întreprindere să fi luat măsuri pentru a împiedica săvârșirea în viitor de către membrii personalului său a unor noi încălcări ale dreptului concurenței, acest fapt nu poate afecta realitatea încălcării constatate. Simplul fapt că, în anumite cazuri, Comisia a luat în considerare, în practica sa decizională anterioară, punerea în aplicare a unui program de aliniere drept circumstanță atenuantă nu implică obligația acesteia de a proceda în același

mod în fiecare caz (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2006, BASF/Comisia, T-15/02, Rec., p. II-497, punctul 266 și jurisprudența citată).

421 Din cele arătate rezultă că, în prezenta cauză, Comisiei nu i se poate imputa faptul că, în cadrul examinării existenței circumstanțelor atenuante, nu a luat în considerare măsurile preventive pe care reclamanta susține că le-a adoptat.

422 Prin urmare, al treilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe renunțarea la rabaturile privind tranșa superioară

423 Reclamanta susține că, încă înainte de trimiterea comunicării privind obiecțiunile, aranjamentele sale în materie de stabilire a prețurilor în ceea ce privește carbonatul de sodiu au fost renegociate în mod voluntar, pentru evitarea reducerilor privind tonajul marginal și prin adoptarea unui preț negociat unic, fără niciun rabat și fără nicio reducere. Se invocă de către reclamantă Comunicarea Comisiei privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4). În opinia sa, această comunicare prevede că renunțarea voluntară la practici într-o etapă precoce este un factor ce determină o reducere substanțială a cuantumului amenzii. De asemenea, în temeiul punctului 3 din Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, ar fi vorba despre un factor care justifică o reducere substanțială a amenzii.

424 În această privință, trebuie arătat că, potrivit punctului 3 din Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor, constituie circumstanță atenuantă „încetarea încălcării de îndată ce intervine Comisia (în special atunci când desfășoară verificări)”.

425 Cu toate acestea, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 366-369 de mai sus, Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor nu sunt aplicabile în speță.

426 În orice caz, chiar dacă se presupune că Liniile directoare sunt aplicabile în speță, se impune constatarea că cerințele prevăzute la punctul 3 din liniile directoare nu sunt îndeplinite în prezenta cauză. Astfel, nu se poate considera că reclamanta nu a mai săvârșit încălcări de îndată ce a intervenit Comisia, după cum impun Liniile directoare, pentru ca încetarea încălcării să constituie o circumstanță atenuantă. Cu privire la acest aspect, din cuprinsul punctului 3 de mai sus reiese că primele investigații au fost efectuate de Comisie în luna aprilie 1989, în timp ce reclamanta a renunțat la sistemul de reduceri privind tonajul marginal începând cu 1 ianuarie 1990, astfel cum reiese din considerentul (161) al deciziei atacate.

427 În definitiv, trebuie arătat că punctul 3 din liniile directoare nu poate fi interpretat în sensul că, în mod general și fără rezerve, simpla încetare de către autor a oricărei încălcări de îndată ce intervine Comisia constituie o circumstanță atenuantă. Astfel, o asemenea interpretare a punctului 3 din liniile directoare ar diminua efectul util al dispozițiilor care permit menținerea unei concurențe eficiente, deoarece ar reduce atât sancțiunea care poate fi impusă ca urmare a unei încălcări a articolului 82 CE, cât și efectul descurajator al unei astfel de sancțiuni. Prin urmare, această dispoziție trebuie interpretată în sensul că numai împrejurările specifice ale cauzei, în care se concretizează ipoteza încetării încălcării de îndată ce intervine Comisia, ar putea justifica luarea în considerare a acestei din urmă împrejurări în calitate de circumstanță atenuantă (Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Archer Daniels Midland/Comisia, T-59/02, Rec., p. II-3627, punctele 335 și 338).

428 În speță, trebuie amintit că reclamantei i se impută de către Comisie faptul că a abuzat de poziția sa dominantă pe care o deținea pe piața sodei din Regatul Unit, prin aplicarea în raport cu clienții săi principali a unui sistem de rabaturi de fidelitate și de rabaturi privind tonajul marginal, condiții contractuale care urmăreau să îi asigure o exclusivitate efectivă de aprovizionare, precum și alte măsuri care aveau ca obiect sau ca efect legarea de reclamantă a clienților respectivi pentru totalitatea sau cvasitotalitatea necesităților lor și excluderea concurenților. În această privință, trebuie arătat în special că reclamanta nu contestă nici existența, nici conținutul documentelor invocate de Comisie în decizia atacată, din care reiese că reducerile privind tranșa superioară nu se întemeiau pe o contrapartidă justificată economic și că urmăreau împiedicarea aprovizionării clienților de la producători concurenți. Trebuie arătat de asemenea că, astfel cum s-a constatat la punctele 370, 373 și 374 de mai sus, încălcările imputate reclamantei sunt de o gravitate deosebită.

429 Prin urmare, trebuie să se considere că, chiar dacă se presupune că Liniile directoare ar fi fost aplicabile și că reclamanta ar fi încetat să ofere clienților săi rabaturi privind tranșa superioară de îndată ce a intervenit Comisia, în prezenta cauză, o asemenea încetare nu poate fi considerată circumstanță atenuantă.

430 În consecință, al patrulea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe conținutul limitat al rabaturilor

431 În opinia reclamantei, tonajele cărora li se aplicau rabaturile privind tranșa superioară reprezentau numai 8 % din vânzările sale totale de carbonat de sodiu.

432 În această privință, trebuie amintit că, pentru a aprecia gravitatea unei încălcări, Comisia trebuie să țină seama de un număr mare de elemente, ale căror caracter și importanță variază în funcție de tipul de încălcare în discuție și de împrejurările specifice încălcării vizate. Printre aceste elemente pot figura volumul și valoarea mărfurilor ce fac obiectul încălcării, precum și dimensiunea și puterea economică a întreprinderii și, prin urmare, influența pe care aceasta a putut să o exercite pe piață (Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 354 de mai sus, punctul 120).

433 În prezenta cauză, în ceea ce privește gravitatea încălcării, Comisia a menționat următoarele:

„(156) În speță, Comisia consideră că încălcările articolului 82 [CE] au fost de o gravitate deosebită. Acestea făceau parte dintr-o politică deliberată ce urmărea consolidarea controlului exercitat [de reclamantă] pe piață[a relevantă] într-o modalitate cu totul contrară obiectivelor fundamentale ale tratatului. În plus, acestea urmăreau în mod specific restrângerea sau afectarea activității anumitor concurenți.

(157) Prin blocarea pe o perioadă îndelungată a posibilităților de vânzare ale tuturor concurenților săi, [reclamanta] a adus atingere în mod grav structurii pieței în discuție, în dezavantajul consumatorilor."

434 Prin urmare, trebuie constatat că în mod corect a luat Comisia în considerare influența pe care încălcarea a putut să o exercite pe piață, care, în împrejurările speței, nu poate fi limitată doar la cantitățile de carbonat de sodiu afectate de reducerile privind tonajul marginal.

435 În orice caz, dintr-o jurisprudență constantă reiese că unele elemente incluse în obiectul unui comportament pot avea mai mare importanță în vederea stabilirii cuantumului amenzii decât cele referitoare la efectele sale (Hotărârea Thyssen Stahl/Comisia, punctul 378 de mai sus, punctul 636, și Hotărârea Michelin/Comisia, punctul 295 de mai sus, punctul 259).

436 Prin urmare, al cincilea aspect al celui de la patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al șaselea aspect, întemeiat pe lipsa criticării altor elemente ale contractelor de vânzare

437 În opinia reclamantei, Comisia nu formulează nicio critică în ceea ce privește durata contractelor sale de vânzare de carbonat de sodiu, prezența clauzelor de concurență, contractele privind totalitatea necesităților clienților sau rabaturile privind volumul central ori toate celelalte rabaturi privind restul de 92 % din producția sa.

438 În această privință, trebuie arătat că asemenea practici nu sunt vizate de decizia atacată.

439 Faptul că, în privința altor elemente ale contractelor de vânzare, Comisia nu formulează critici nu poate constitui o circumstanță atenuantă în raport cu încălcarea care a făcut obiectul deciziei atacate.

440 În consecință, al șaselea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al șaptelea aspect, întemeiat pe lipsa oricărui beneficiu rezultat din încălcare

441 În opinia reclamantei, Comisia nu furnizează nicio dovadă că a beneficiat de vreo practică din cele care îi sunt imputate. Aceasta afirmă că, la începutul anilor „80, vânzările sale au scăzut și că trebuia să își raționalizeze capacitatea de producție prin închiderea unității sale de producție din Wallerscote (Regatul Unit). Ulterior, situația s-ar fi ameliorat, însă beneficiile sale globale ar fi fost moderate pe întreaga perioadă a anilor ”80.

442 Cu toate acestea, reclamanta nu invocă niciun element de fapt și de probă în susținerea afirmației sale privind lipsa unui beneficiu.

443 Mai mult, chiar dacă se presupune că reclamanta nu a beneficiat de practicile care îi sunt imputate, trebuie amintit că, deși cuantumul amenzii aplicate unei întreprinderi trebuie să fie proporțional cu durata încălcării și cu celelalte elemente de natură a fi luate în considerare la aprecierea gravității încălcării, printre care se numără profitul pe care l-a obținut întreprinderea în cauză ca urmare a practicilor sale, faptul că o întreprindere nu a obținut niciun profit ca urmare a încălcării nu poate împiedica aplicarea unei amenzi, în caz contrar amenda pierzându-și caracterul descurajator. Rezultă că, în vederea stabilirii cuantumului amenzilor, Comisia nu are obligația să ia în considerare lipsa oricărui profit obținut din încălcarea în cauză. În plus, lipsa unui avantaj financiar legat de încălcare nu poate fi considerată circumstanță atenuantă (a

se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 29 noiembrie 2005, Heubach/Comisia, T-64/02, Rec., p. II-5137, punctele 184-186 și jurisprudența citată).

444 În consecință, al șaptelea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al optulea aspect, întemeiat pe lipsa caracterului secret al încălcării

445 Reclamanta susține că, în prezenta cauză, nu există caracteristica agravantă a secretului în ceea ce privește rabaturile privind tranșa superioară. Din măsurile antidumping adoptate de Comisie ar rezulta că piața carbonatului de sodiu era transparentă și sensibilă la prețuri, iar în privința contractelor anuale ale consumatorilor, aceștia își desfășurau activitatea la nivel comunitar sau mondial.

446 În această privință, trebuie arătat că, în cadrul aprecierii gravității încălcării, Comisia poate reține caracterul secret drept circumstanță agravantă (a se vedea în acest sens, în privința unei înțelegeri, Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Mayr-Melnhof/Comisia, T-347/94, Rec., p. II-1751, punctul 213).

447 Cu toate acestea, din cele arătate nu se poate concluziona în sensul că lipsa caracterului secret constituie o circumstanță atenuantă.

448 În aceste condiții, al optulea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al nouălea aspect, întemeiat pe natura concurenților

449 În opinia reclamantei, rabaturile privind tranșa superioară ar fi afectat doar concurenții stabiliți în afara Comunității, ei înșiși recurgând pe întreaga perioadă a anilor ’80 la politici de stabilire a prețurilor inechitabile.

450 În această privință, este suficient să se arate că, chiar dacă se presupune că rabaturile privind tranșa superioară ar fi afectat numai concurenții stabiliți în afara Comunității, reclamanta nu explică în ce mod împrejurarea că aceștia reprezintă întreprinderi stabilite în afara Comunității ar trebui să constituie, în prezenta cauză, o circumstanță atenuantă.

451 Prin urmare, al nouălea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

452 În concluzie, se impune anularea deciziei atacate în măsura în care menționează că încălcările s-au desfășurat cu aproximație din 1983 până la sfârșitul anului 1989, iar nu între 1984 și sfârșitul anului 1989, și reformarea acesteia în măsura în care reține în mod greșit circumstanța agravantă a unor încălcări repetate din partea reclamantei.

453 În consecință, cuantumul amenzii aplicate reclamantei trebuie stabilit la 8 milioane de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

454 Potrivit articolului 87 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli.

455 În speță, concluziile reclamantei au fost declarate în parte întemeiate. Tribunalul consideră că se realizează o justă apreciere a împrejurărilor speței prin decizia ca reclamanta să suporte patru cincimi din propriile cheltuieli de judecată și patru cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, iar Comisia să suporte o cincime din propriile cheltuieli de judecată și o cincime din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea)

declară și hotărăște:

1) Anulează articolul 1 din Decizia 2003/7/CE a Comisiei din 13 decembrie 2000 privind o procedură de aplicare a articolului 82 [CE] (cazul COMP/33.133 – D: Carbonat de sodiu – ICI), în măsura în care acesta declară că Imperial Chemical Industries Ltd a încălcat dispozițiile articolului 82 CE în 1983.

2) Stabilește cuantumul amenzii aplicate Imperial Chemical Industries prin articolul 2 din Decizia 2003/7 la 8 milioane de euro.

3) Respinge celelalte capete de cerere.

4) Imperial Chemical Industries suportă patru cincimi din propriile cheltuieli de judecată și patru cincimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană.

5) Comisia suportă o cincime din propriile cheltuieli de judecată și o cincime din cheltuielile de judecată efectuate de Imperial Chemical Industries.

Meij Vadapalas Dittrich

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 25 iunie 2010.

Semnături

Cuprins

Situația de fapt ..... II - 2647

Procedura ..... II - 2657

Concluziile părților ..... II - 2662

În drept ..... II - 2663

1. Cu privire la concluziile prin care se solicită anularea deciziei atacate ..... II - 2663

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe necompetența Comisiei de a adopta decizia atacată ..... II - 2664

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe o aplicare eronată a normelor privind prescripția ..... II - 2664

— Argumentele părților ..... II - 2664

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2667

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului termenului rezonabil ..... II - 2672

— Argumentele părților ..... II - 2672

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2674

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a normelor fundamentale de procedură ..... II - 2679

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe caracterul nelegal al etapelor pregătitoare ale Deciziei 91/300 ..... II - 2679

— Argumentele părților ..... II - 2679

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2680

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe durata excesivă dintre procedura administrativă și adoptarea deciziei atacate ..... II - 2682

— Argumentele părților ..... II - 2682

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2682

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe o încălcare a obligației de a efectua noi demersuri procedurale ..... II - 2683

— Argumentele părților ..... II - 2683

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2687

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe încălcarea dreptului de acces la dosar ..... II - 2695

— Argumentele părților ..... II - 2695

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2699

Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe o încălcare a articolului 253 CE .. II - 2710

— Argumentele părților ..... II - 2710

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2711

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o apreciere eronată a pieței relevante .... II - 2712

Argumentele părților ..... II - 2712

Aprecierea Tribunalului ..... II - 2713

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe lipsa poziției dominante ..... II - 2715

Argumentele părților ..... II - 2715

Aprecierea Tribunalului ..... II - 2717

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe lipsa unui abuz de poziție dominantă .. II - 2725

Cu privire la primul aspect, referitor la reducerile privind tonajul marginal.... II - 2725

— Argumentele părților ..... II - 2725

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2728

Cu privire la al doilea aspect, referitor la clauzele de aprovizionare exclusivă și la restricțiile privind achizițiile de la concurenți ..... II - 2734

— Argumentele părților ..... II - 2734

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2735

Cu privire la al treilea aspect, referitor la celelalte stimulente financiare ..... II - 2738

— Argumentele părților ..... II - 2738

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 2739

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe neafectarea comerțului dintre statele membre ..... II - 2741

Argumentele părților ..... II - 2741

Aprecierea Tribunalului ..... II - 2742

2. Cu privire la concluziile privind eliminarea sau reducerea amenzii ..... II - 2747

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe trecerea timpului ..... II - 2747

Argumentele părților ..... II - 2747

Aprecierea Tribunalului ..... II - 2748

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe aprecierea eronată a gravității încălcării II - 2749

Argumentele părților ..... II - 2749

Aprecierea Tribunalului ..... II - 2751

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe aprecierea eronată a duratei încălcării ... II - 2757

Argumentele părților ..... II - 2757

Aprecierea Tribunalului ..... II - 2759

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe existența circumstanțelor atenuante... II - 2761

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe cooperarea reclamantei cu Comisia II - 2762

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe caracterul lipsit de intenție al aranjamentelor în materie de stabilire a prețurilor..... II - 2764

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe existența unor măsuri preventive .. II - 2766

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe renunțarea la rabaturile privind tranșa superioară ..... II - 2767

Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe conținutul limitat al rabaturilor .. II - 2769

Cu privire la al șaselea aspect, întemeiat pe lipsa criticării altor elemente ale contractelor de vânzare..... II - 2771

Cu privire la al șaptelea aspect, întemeiat pe lipsa oricărui beneficiu rezultat din încălcare..... II - 2772

Cu privire la al optulea aspect, întemeiat pe lipsa caracterului secret al încălcării II - 2773

Cu privire la al nouălea aspect, întemeiat pe natura concurenților..... II - 2774

Cu privire la cheltuielile de judecată..... II - 2775